

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Özel Hukuk Anabilim Dalı

TÜKETİCİ İŞLEMİ OLARAK VEKÂLET SÖZLEŞMESİ

Çisem ALPARSLAN

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2020

TÜKETİCİ İŞLEMİ OLARAK VEKÂLET SÖZLEŞMESİ

Çisem ALPARSLAN

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Özel Hukuk Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2020

TEŞEKKÜR

Değerli bilgisi ve engin tecrubesini her zaman büyük bir titizlikle öğrencilerine aktaran tez danıŐmanım Sayın Doç. Dr. Ferhat CANBOLAT'a, hayatımın her anında olduğu gibi tez yazım sürecinde de yanımda olan ve kendime inanmamı sağlayan sevgili eŐim Hasan Hüseyin ALPARSLAN ve bu günlere gelmemi sağlayan aileme teşekkür ederim.

Çisem ALPARSLAN

Ankara 2020

ÖZET

ALPARSLAN, Çisem, Tüketici İşlemi Olarak Vekâlet Sözleşmesi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2020.

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un kabul edilmesi ile tüketici işlemi olarak kabul edilen sözleşmelerin uygulama alanı oldukça genişlemiştir. Kanun'da tüketici işlemi tanımlanırken vekâlet sözleşmesi de açık olarak belirtmek suretiyle Kanun kapsamında kabul edilmiştir. Bu doğrultuda tüketici işlemi sayılan vekâlet sözleşmelerine Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun ile getirilen düzenlemeler uygulanmalıdır. Vekâlet sözleşmesi hükümlerinin uygulanabileceği tüm sözleşmelerde ayıp hükümlerinin ve haksız şart düzenlemelerinin uygulanması gibi sorunların vekâlet sözleşmesinin niteliğine uygun olarak çözümlenmesi gerekmektedir. Bu kapsamda uygulamada sıklıkla karşılaşılan avukatlık sözleşmesi, teşhis ve tedavi sözleşmesi, kurs sözleşmesi gibi bazı özel sözleşme türlerinden de ayrıca bahsedilmiştir. Avukatlık sözleşmesinde vekâlet verenin tüketici olması hâlinde özel kanun niteliğindeki Avukatlık Kanunu hükümleri saklı kalmak üzere Kanun hükümleri uygulama bulmalıdır. Burada vekâlet veren yönünden inceleme yapılırken vekâlet verenin bu sözleşmeyi mesleki bir amaç ya da ticarî faaliyetleri ile ilgili yapmamış olması gerekmektedir. Teşhis ve tedavi sözleşmelerinde de kamu hastaneleri yönünden Kanun'un uygulama alanı bulmamakta, ancak bunun dışındaki tüm özel sağlık kuruluşlarında Kanun hükümleri uygulanmalıdır. Kurs sözleşmesine ilişkin özel düzenlemeler dikkate alınarak konu incelenmiş ve kurs sözleşmesinin de Kanun kapsamında vekâlet sözleşmesi olarak kabul edileceği tespit edilmiştir.

Anahtar Sözcükler

Tüketici, Vekâlet Sözleşmesi, Tüketici İşlemi, Avukatlık Sözleşmesi, Kurs Sözleşmesi, Teşhis Tedavi Sözleşmesi,

ABSTRACT

ALPARSLAN, Çisem, Contract of Mandate as a Consumer Transaction, Master Thesis, Ankara 2020.

With the adoption of the Act No. 6502 on the Protection of Consumers (“Act”), the scope of application of the contracts considered as consumer transactions has expanded considerably. In the Act, the terms of contract of mandate is included in the definition of consumer transaction and the contract has been adopted within the scope of the Act. In this respect, the regulations introduced by the Act on the protection of consumers shall be applied to the contract of mandate, which are considered as consumer transactions. Problems in which the provisions of the contract of mandate can be applied, such as the management of the provisions of defamation and unfair terms in all contracts, must be resolved in accordance with the nature of the contract of mandate. In this context, some special types of contracts, such as attorneys' contract, diagnosis and treatment contract, course contract, which are frequently encountered in practice, are also mentioned. If the principal is a consumer, the provisions of the Act shall be applicable without prejudice to the provisions of the Attorneyship Act. While the examination of the attorney is made here, the principal should not have concluded this agreement for a professional purpose or commercial activities. In the diagnosis and treatment contract, the Act will not be the area of application of public law in terms of public hospitals, but the Act will apply in all private hospitals and professional activities. In the course contract, the subject matter has been examined by considering special regulations and it has been determined that the course contract will be accepted as a contract of mandate within the scope of the Act.

Keywords

Consumer, Contract of Mandate, Consumer Transaction, Attorney Contract, Diagnosis and Treatment Contract, Course Contract

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI	ii
ETİK BEYAN	iii
TEŞEKKÜR	iv
ÖZET	v
ABSTRACT	vi
KISALTMALAR DİZİNİ	xiii
GİRİŞ	1

1. BÖLÜM

GENEL OLARAK VEKÂLET SÖZLEŞMESİ

1.1. GENEL OLARAK	4
1.2. VEKÂLET SÖZLEŞMESİNİN TANIMI VE NİTELİKLERİ	4
1.3. VEKÂLET SÖZLEŞMESİNİN UNSURLARI	6
1.3.1. İş Görme	7
1.3.2. Ücret ve Şekil	8
1.3.3. Tarafların Her Zaman Sözleşmeyi Sona Erdirme Yetkisi	10
1.3.4. Vekilin Bağımsızlığı	11
1.4. VEKÂLET SÖZLEŞMESİNİN HÜKÜMLERİ	12
1.4.1. Kurulması	12
1.4.2. Kapsamı	14

1.4.3.	Tarafların Borçları	15
1.4.3.1.	Vekilin Borçları	15
1.4.3.1.1.	İş Görme	15
1.4.3.1.2.	İşverenin Talimatlarına Uyma Borcu	15
1.4.3.1.3.	Sadakat ve Özen Borcu.....	17
1.4.3.1.4.	Şahsen İfa Borcu	21
1.4.3.1.5.	Hesap Verme Borcu	24
1.4.3.1.6.	Vekâlet İlişkisi Çerçevesinde Geri Verme Borcu	25
1.4.3.2.	Vekâlet Vereninin Borçları	28
1.4.3.2.1.	Vekilin Yaptığı Giderleri ve Verdiği Avansları Ödeme Borcu	28
1.4.3.2.2.	Vekili Vekâlet Veren Hesabına Yüklendiği Borçlardan Kurtarma Borcu.....	30
1.4.3.2.3.	Vekilin Vekâleti İfa İçin Uğradığı Zararları Tazmin Borcu ...	31
1.4.3.2.4.	Avans Verme ve Karşılık Sağlama Borcu.....	32
1.4.4.	Birlikte Vekâlet Verenlerin ve Birlikte Vekillerin Sorumluluğu	33
1.5.	VEKÂLET SÖZLEŞMESİNİN BENZER SÖZLEŞMELERDEN AYIRT EDİLMESİ	34
1.5.1.	Hizmet Sözleşmesinden Farkı	34
1.5.2.	Eser Sözleşmesinden Farkı.....	35
1.5.3.	Vekâlet Sözleşmesinin Temsil Yetkisi ile İlişkisi	36
1.6.	VEKÂLET SÖZLEŞMESİNİN SONA ERMESİ.....	39

1.6.1. İş Görme Borcunun, Borcun Sona Erme Sebeplerinden Birinin Gerçekleşmesi ile Sona Ermesi Sonucu Vekâlet Sözleşmesinin Sona Ermesi	39
1.6.2. Vekâlet Sözleşmesine Özgü Sona Erme Sebepleri	41
1.6.2.1. Tek Taraflı Sona Erdirme	41
1.6.2.2. Ölüm, ehliyetin kaybedilmesi ve iflas	45

2. BÖLÜM

TÜKETİCİ İŞLEMİ OLARAK VEKÂLET SÖZLEŞMESİ ve SONUÇLARI

2.1. TÜKETİCİNİN KORUNMASI HAKKINDA KANUN'UN UYGULANMASI	47
2.1.1. Genel Olarak	47
2.1.2. Kanun Hükümlerinin Çatışması Durumunda	49
2.1.3. Hüküm Bulunmayan Hâllerde	50
2.2. TÜKETİCİ İŞLEMİ OLARAK VEKÂLET SÖZLEŞMESİ	50
2.2.1 Tüketici İşlemi Kavramı	51
2.2.2. Vekâlet Sözleşmesinin Tüketici İşlemi Olup Olmadığı Sorunu	51
2.2.2.1 Vekâlet Veren Tüketici Olup Olmadığı Sorunu	51
2.2.2.2.1 Ticarî veya Mesleki Olmayan Amaçla Hareket Etme	52
2.2.2.2.2. Gerçek veya Tüzel Kişi Olma	53
2.2.2.2 Vekilin Sağlayıcı Olup Olmadığı Sorunu	55
2.3. VEKÂLET SÖZLEŞMESİNİN TÜKETİCİ İŞLEMİ OLARAK KABUL EDİLMESİNİN SONUÇLARI	56

2.3.1.	Vekâlet Sözleşmesinde Yer Alan Haksız Şartların Denetimi.....	56
2.3.1.1.	Haksız Şart Kavramı	56
2.3.1.2.	Haksız Şartın Unsurları	57
2.3.1.2.1.	Müzakere Edilmemiş Olma	57
2.3.1.2.2.	Dürüstlük Kuralına Aykırı Olarak Tüketici Aleyhine Dengesizliğe Sebep Olma	58
2.3.1.3.	Haksız Şartların Denetimi ve Yaptırımı	59
2.3.1.3.1.	İdari Denetim	59
2.3.1.3.2.	Yargısal Denetim	61
2.3.1.4.	Vekâlet Sözleşmesinde Yer Alan Haksız Şartların Denetimi ...	62
2.3.2.	Ayıplı Hizmet Durumda Tüketicinin Korunması	64
2.3.2.1.	Ayıp Kavramı	65
2.3.2.2.	Hizmet Kavramı	66
2.3.2.3.	Ayıplı Hizmet Kavramı	67
2.3.2.3.1.	Hizmetin Kararlaştırılan Sürede Başlamaması	68
2.3.2.3.2.	Hizmetin Sağlayıcının Bildirdiği Nitelikleri Taşımaması	70
2.3.2.3.3.	Hizmetin Objektif Olarak Beklenen Nitelikleri Taşımaması.....	70
2.3.2.4.	Sağlayıcı Olarak Vekilin Ayıplı Hizmetten Sorumluluğu.....	71
2.3.2.5.	Tüketici Olarak Vekâlet Veren Seçimlik Hakları	73
2.3.2.5.1.	Sözleşmeden Dönme.....	73
2.3.2.5.2.	Ayıp Oranında Bedelden İndirim	76
2.3.2.5.3.	Hizmet Sonucu Ortaya Çıkan Eserin Ücretsiz Onarımı	77

2.3.2.5.4. Ayıplı Hizmetin Yeniden Görülmesi	78
2.3.2.6. Ayıplı Hizmet Durumunda Tüketici Olarak Vekâlet Veren Tazminat Talebi.....	79
2.3.2.7. Zamanaşımı	81
2.3.3. Tüketici Olarak Vekâlet Veren Başvurabileceği Yollar.....	82
2.3.3.1. Tüketici Hakem Heyetleri	82
2.3.3.1.1. Tüketici Hakem Heyetlerinin Kuruluşu ve Görev Alanı	82
2.3.3.1.2. Tüketici Hakem Heyetlerine Başvuru	86
2.3.3.2. Tüketici Mahkemeleri	88

3. BÖLÜM

ÇEŞİTLİ VEKÂLET SÖZLEŞMESİ ÖRNEKLERİNİN

TÜKETİCİ İŞLEMİ OLARAK DEĞERLENDİRİLMESİ

3.1. TÜKETİCİ İŞLEMİ OLARAK AVUKATLIK SÖZLEŞMESİ	91
3.1.1. Avukatlık Sözleşmesi Kavramı	91
3.1.2. Avukatlık Sözleşmesinin Unsurları	92
3.1.3. Avukatlık Sözleşmesinin Hukukî Niteliği.....	93
3.1.4. Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un Avukatlık Sözleşmesine Uygulanması.....	93
3.2. TÜKETİCİ İŞLEMİ OLARAK TEŞHİS VE TEDAVİ SÖZLEŞMESİ ...	100
3.2.1. Teşhis ve Tedavi Sözleşmesi Kavramı.....	100
3.2.2. Teşhis ve Tedavi Sözleşmesinin Unsurları.....	101
3.2.3. Hekim ile Hasta Arasındaki İlişkinin Hukukî Niteliği.....	101

3.2.4. Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un Teşhis ve Tedavi Sözleşmesine Uygulanması	103
3.2.4.1 Kamu Hastaneleri ile Hasta Arasındaki Hukukî İlişkiye TKHK'nın Uygulanıp Uygulanamayacağı Sorunu.....	107
3.2.4.2. Serbest Çalışan Hekim ile Hasta Arasında Kurulan Teşhis ve Tedavi Sözleşmesine TKHK'nın Uygulanıp Uygulanamayacağı Sorunu.....	108
3.2.4.3. Özel Hastaneler ile Hasta Arasında Kurulan Teşhis ve Tedavi Sözleşmesine TKHK'nın Uygulanıp Uygulanamayacağı Sorunu.....	109
3.3. TÜKETİCİ İŞLEMİ OLARAK KURS SÖZLEŞMESİ.....	110
3.3.1. Kurs Sözleşmesinin Kavramı.....	110
3.3.2. Kurs Sözleşmesinin Unsurları	112
3.3.3. Kurs Sözleşmesinin Hukukî Niteliği	112
3.3.4. Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un Kurs Sözleşmesine Uygulanması.....	115
SONUÇ	118
KAYNAKÇA.....	121

KISALTMALAR DİZİNİ

AB	: Avrupa Birliği
Av. K.	: 1136 Sayılı Avukatlık Kanunu
AYM	: Anayasa Mahkemesi
b.	: Bent
BAM	: Bölge Adliye Mahkemesi
BATİDER	: Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi
Bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
Çev.	: Çeviren
DÜHFD	: Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
dn.	: Dipnot
E.	: Esas
Ed.	: Editör
EBK	: 818 sayılı Borçlar Kanunu

ETKHK	: 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun
Haz.	: Hazırlayan
HD	: Hukuk Dairesi
HGK	: Hukuk Genel Kurulu
HMK	: 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu
İBK	: İctihadı Birleştirme Kararı
İÜHFM	: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası
K.	: Karar
Krş.	: Karşılaştırınız
ÖÖKK	: Özel Öğretim Kurumları Kanunu
ÖÖKY	: Özel Öğretim Kurumları Yönetmeliği
RG.	: Resmî Gazete
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
T.	: Tarih
TBK	: 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu

THHY	: Tüketici Hakem Heyetleri Yönetmeliği
TKHK	: 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun
TSHŞHY	: Tüketici Sözleşmelerindeki Haksız Şartlar Hakkında Yönetmelik
TMK	: 4721 sayılı Türk Medenî Kanunu
TTK	: 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu
vd.	: Ve devamı
Yarg.	: Yargıtay
YKD	: Yargıtay Kararları Dergisi

GİRİŞ

Tüketicinin korunmasına ilişkin olarak öngörülen yasal düzenlemeler, tüketiciler ile satıcı ve sağlayıcılar arasındaki işlemlere uygulanmak üzere sınırlamalar ve belirli şartlar öngörebilmektedirler. Burada belirlenen sınırlamalar ve şartların genel çerçevesi ile hangi işlem ve ilişkilere bunların uygulanacağı 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun¹(TKHK) ile belirlenmiştir.

4077 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun²(ETKHK) döneminde uygulamada bazı sözleşmeler tüketici işlemi olarak kabul edilmemekteydi. Eser sözleşmesi ve vekâlet sözleşmesi gibi uygulama alanı oldukça geniş olan sözleşme türleri tüketici işlemi olarak kabul edilmiyor ve ETKHK kapsamı dışında genel hükümler yönünden değerlendirmelere tabi tutuluyordu. TKHK'nın yürürlüğe girmesi ile tüketici işlemi tanımı da değişti ve vekâlet sözleşmesi açık olarak belirtilmek suretiyle kanunun uygulama alanına dahil edildi.

Tüketici ve satıcı/ sağlayıcı arasında kurulan vekâlet sözleşmeleri TKHK kapsamında kabul edilmektedir. Bu nedenle öncelikle vekâlet sözleşmesinin genel hükümleri değerlendirilmeli ve vekâlet sözleşmesine ilişkin bu özel düzenlemelerin TKHK ile nasıl uygulanacağı tespit edilmelidir. Zira TKHK, tüketicinin korunması için öngörülmüş bir düzenleme iken Türk Borçlar Kanunu vekâlet sözleşmesine ilişkin özel düzenlemelerin bulunduğu bir kanundur. Böyle bir durumda hangi kanunun özel nitelikte olduğu, hangi kanunun öncelikle uygulanması gerektiğinin belirlenmesi gerekir.

Vekâlet sözleşmesinin tüketici işlemi olarak kabul edilmesi ve TKHK kapsamında değerlendirme yapılması hâlinde TKHK'daki bir kısım düzenlemelerin nasıl uygulanacağını da belirlenmesi gerekir. Örneğin vekâlet sözleşmesi, edim sonucu taahhüt etmeyen bir sözleşme olması nedeniyle ayıp ile ilgili TKHK düzenlemelerinin vekâlet sözleşmesi yönünden ayrıca incelenmesi gerekmektedir. Yine TKHK'da öngörülen haksız şartlara ilişkin düzenlemeler ile

---

¹ RG. T.07.11.2013, RG. S.28835.

² RG. T.08.03.1995, RG. S.22221.

TBK’da düzenlenen genel işlem koşullarına ilişkin düzenlemelerin vekâlet sözleşmesine nasıl uygulanacağı da ayrıca incelenmelidir.

TKHK yürürlüğe girdikten sonra uygulamada da farklı kararlar ile karşılaşmıştır. TKHK ile tüketici mahkemeleri neredeyse genel nitelikli mahkemeler hâline geldiği yönünde eleştirilere maruz kalmıştır ve birçok mahkemede görevsizlik kararları verilmiştir. Bu kararların da ayrıca değerlendirilmesi ve konunun vekâlet sözleşmeleri bakımından görev yönü ile de incelenmesi şarttır. Yine bu kapsamda tüketici hakem heyetlerinin durumu da göz önüne alınmalıdır.

Bahsedilen hususlar çalışmamız kapsamında üç bölümde incelenmiştir.

Birinci bölümde öncelikle genel olarak vekâlet sözleşmesine ilişkin TBK hükümleri değerlendirilmiş, vekâlet sözleşmesine ilişkin doktrindeki görüşler paylaşılmıştır. Vekâlet sözleşmesinin tanımı, unsurları, kurulması, benzer sözleşmelerden farkı ve sona ermesine ilişkin düzenlemeler bu bölümde incelenmiştir. Tüketici işlemi olan vekâlet sözleşmelerinin uygulama alanının belirlenebilmesi için öncelikle vekâlet sözleşmesinin iyi bir şekilde açıklanması gerekmektedir.

Çalışmamızın ikinci bölümünde vekâlet sözleşmesinin hangi durumda tüketici işlemi olarak kabul edileceği incelenmiştir. Burada özel kanun – genel kanun ayrımında bahsedilmiş, TBK, TKHK ve diğer bazı kanunların birbirleri karşısındaki durumları değerlendirilmiştir. Bu kapsamda vekâlet sözleşmesi yönünden tüketicinin, diğer bir ifadeyle vekâlet verenin kim olduğu tanımlanmış, vekâlet sözleşmesinin tüketici işlemi olarak kabul edilmesi hâlinde TKHK’nın hangi hükümlerinin uygulama alanı bulacağı belirtilmiştir.

Çalışmamızın son bölümünde ise uygulamada sıklıkla karşılaşılan vekâlet sözleşmeleri örneklerinden hareket edilerek incelemeler yapılmıştır. Öncelikle avukatlık sözleşmeleri bu kapsamda değerlendirilmiş, vekâlet verenin durumuna göre hangi avukatlık sözleşmelerinin TKHK kapsamında kalabileceği ifade edilmiş ve bu kapsamda kalan sözleşmelere hangi hükümlerin uygulanacağı tespit edilmiştir. Yine vekâlet sözleşmeleri yönünden uygulaması oldukça geniş olan teşhis ve tedavi sözleşmelerinde de kamu hastaneleri yönünden bir ayırım

yapılmış, özel hastanelerin ve serbest hekim faaliyetlerinin hangi kapsamda kalacağı incelenmiştir. Son olarak kurs sözleşmelerinin yasal düzenlemeler karşısındaki durumu tespit edilerek çalışmamıza son verilmiştir. Özellikle Bölge Adliye Mahkemesi ve Yargıtay kararları bu bölümde kapsamlı olarak incelenmiştir.

1. BÖLÜM

GENEL OLARAK VEKÂLET SÖZLEŞMESİ

1.1. GENEL OLARAK

Vekâlet sözleşmesi, Türk Borçlar Kanunu³ (TBK)'nin ikinci kısmının “*Vekâlet İlişkileri*” başlıklı dokuzuncu bölümünde “*Vekâlet Sözleşmesi*” başlığı altında 502-514 numaralı maddeleri arasında düzenlenmiştir. Burada düzenlenen kısım adî vekâlete ilişkin olup 514 vd. maddelerinde vekâlet sözleşmesinin özel türleri olan kredi mektubu, kredi emri, simsarlık sözleşmeleri düzenlenmiştir. Ayrıca TBK m. 502'ye göre TBK'da yer almayan iş görme sözleşmelerine de niteliklerine uygun düştüğü ölçüde vekâlet sözleşmesine ilişkin hükümler uygulanmalıdır. Çalışmamızın bu bölümünde yalnızca adi vekâlete değinilmekte olup vekâlet sözleşmesinin tanımı, unsurları, tarafların borçları, benzer sözleşmeler ile farkları, temsil yetkisi ile farkları ve sona ermesi konuları incelenmektedir.

1.2. VEKÂLET SÖZLEŞMESİNİN TANIMI VE NİTELİKLERİ

TBK m. 502'de yer alan vekâlet sözleşmesinin tanımında vekilin, vekâlet verenin bir işini görmeyi veya işlemini yapmayı üstlenmesi gerektiği ifade edilmiştir. TKHK'da yer verilememesine rağmen tanıma eklenen bazı unsurlar ile yapılan değişik tanımlar doktrinde mevcuttur. Bu tanımlardan bazıları şu şekildedir:

Vekâlet; vekile, vekâlet verenin menfaatine ve iradesine uygun bir sonuca yönelecek şekilde iş görmeyi bir zaman kaydı olmaksızın ve nispeten bağımsız olarak yapma borcunu sonucun elde edilmesi rizikosunu vekâlet verene ait olmak üzere yüklemektedir⁴.

³ RG. T. 04.02.2011, RG. S.27836.

⁴ Tandoğan, Haluk, Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, C: II, İstanbul 2010, s.356.

Vekâlet sözleşmesi, vekilin borcunun, başkasının menfaatine ve iradesine uygun olarak bir iş görme olduğu sözleşme olarak tanımlanabilir⁵.

Vekâlet sözleşmesinin, vekilin, belirli ölçüde bağımsız bir şekilde, ücretli veya ücretsiz, müvekkilin menfaatine ve iradesine uygun bir iş veya işlemi yerine getirmeye yönelik amaca uygun, özenli faaliyette bulunmayı taahhüt ettiği bir sözleşme olarak ifade edilebilir⁶.

Vekâlet sözleşmesi, vekilin sözleşme ile belirlenen bir işi görmeyi veya işlemi yapmayı üstlendiği ve vekilin yerine getirmeyi üstlendiği edimin kanunda düzenlenen başka bir sözleşmenin konusuna girmediği ve ancak sözleşme ile kararlaştırıldığı veya teamül olarak işin ücretli yapıldığı durumlarda vekilin ücrete hak kazandığı bir sözleşmedir⁷.

Vekâlet sözleşmesi, niteliği gereği borç doğuran rızaî bir sözleşmedir⁸. Genel olarak vekâlet sözleşmesinin eksik iki tarafa borç yüklediği kabul edilmektedir⁹. Bununla birlikte ücret kararlaştırıldığı veya teamül gereği ödenmesi gerektiği takdirde tam iki tarafa borç yükleyen bir sözleşme niteliği kazandığı kabul edilmektedir¹⁰. Zira ivazsız olan vekâlet sözleşmesinde vekâlet verenin borçları, vekilin aslî edim borcuna göre, talî nitelikte bir edim borcudur¹¹.

Vekâlet sözleşmesi her ne kadar Roma'da olduğu gibi bir onur ve dostluk göstergesi olarak yapılmaya da temelinde yatan güven ilişkisini günümüzde de muhafaza etmektedir. Doktrinde bazı yazarlar günümüz koşullarında vekâlet sözleşmesinin uygulama alanının çok genişlediğini ve bu sebeple özel güven

⁵ **Aral**, Fahrettin/ **Ayrancı**, Hasan, Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, Ankara 2019, s.434; **Aydoğdu**, Murat/ **Kahveci**, Nalan, Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler, Ankara 2019, s.477; **Eren**, Fikret, Borçlar Hukuku Özel Hükümler, Ankara 2019, s.698.

⁶ **Sarı**, Suat, Vekâlet Sözleşmesinin Tek Taraflı Olarak Sona Erdirilmesi, İstanbul 2004, s.36.

⁷ **Yavuz**, Cevdet/ **Acar**, Faruk/ **Özen**, Burak, Borçlar Hukuku Dersleri (Özel Hükümler), İstanbul 2014, s.1154.

⁸ **Akipek Öcal**, Şebnem, Vekâlet Sözleşmeleri Kısa Şerhi (Ed. Hakan Tokbaş), İstanbul 2017, s.17; **Aral/ Ayrancı**, s.435.

⁹ **Aral/ Ayrancı**, s.435; **Eren**, s.716; **Zevkililer**, Aydın/ **Gökyayla**, K. Emre, Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, Ankara 2015, s.616.

¹⁰ **Aral/ Ayrancı**, s.435; **Eren**, s.716; **Yavuz/ Acar/ Özen**, s.1169; **Zevkililer/ Gökyayla**, s.603; **Başpınar**, Veysel, Vekilin Özen Borcundan Doğan Sorumluluğu, Ankara 2004, s.79; **Gümüş**, Mustafa Alper, Borçlar Hukuku Özel Hükümler, C: II, İstanbul 2014, s.123.

¹¹ **Aydoğdu/ Kahveci**, s.477; **Eren**, s.716.

ilişkisi unsurunun bazı vekâlet türleri bakımından söz konusu olmadığını belirtmektedirler¹². Kaldı ki vekâlet veren her zaman vekili denetleyemeyeceği için güven ilişkisi özel bir önem taşımaktadır¹³. Nitekim vekil için de aynı durum söz konusudur. Vekâlet verenin vekile doğru ve yeterli bilgi vermesi gerekir; aksi durum vekâlet sözleşmesinin ifası için verilen emeğin boşa çıkmasına sebep olabilmektedir¹⁴.

Doktrinde birtakım yazarlar vekâlet sözleşmesinin ani edimli veya sürekli borç doğuran bir sözleşme olabileceğini savunmaktadırlar¹⁵. Bu görüşün aksini savunan yazarlar da mevcuttur¹⁶.

1.3. VEKÂLET SÖZLEŞMESİNİN UNSURLARI

Vekâlet sözleşmesinin unsurları iş görme, işin başkasının menfaatine ve iradesine uygun görülmesi, vekilin edimin sonucundan değil edim fiilinden sorumlu olması ve bağımsız olarak iş görmesi, ücret ve nisbî bağımsızlıktır. Bazı yazarlar ücret ve nisbî bağımsızlığı zorunlu olmayan unsur, diğerlerini ise zorunlu unsur olarak ayırmaktadır¹⁷. Ayrıca iş görmenin kanunla düzenlenmiş başka bir iş görme sözleşmesinin konusunu oluşturmaması da vekâlet sözleşmesinin bir unsuru sayılabilmektedir¹⁸.

¹² **Sarı**, s.35; Günümüzde güven ilişkisinin çok zayıfladığı, özellikle bankacılık gibi kurumsal faaliyetler ile serbest meslek faaliyetleri çerçevesinde görülen iş ile vekâlet verenin ödediği ücretin tam bir değişim ilişkisinde olduğu bu nedenle vekâlet sözleşmesinin ivazlı olmasının kural haline geldiği yönündeki görüş için Bkz. **Eren**, s.717. Aynı şekilde zaman içerisinde gelişen teamüller sonucu vekâlet sözleşmesinin tam iki tarafa borç yükleyen bir sözleşme haline geldiği yönündeki görüş için Bkz. **Gümüş**, Borçlar Özel, s.123.

¹³ **Eren**, s.718; **Zevkliler/ Gökyayla**, s. 599. Bu hususta tedavi için gittiği hekimin faaliyetini hastanın denetleyememesi hâli örnek verilebilir.

¹⁴ **Zevkliler/ Gökyayla**, s.599.

¹⁵ **Seliçi**, Özer, Borçlar Kanunu'na Göre Sözleşmeden Doğan Sürekli Borç İlişkilerinin Sona Ermesi, İstanbul 1977, s.2; **Serozan**, Rona/ **Hatemi**, Hüseyin/ **Kocayusufpaşaoğlu**, Necip/ **Arpacı**, Abdulkadir, Borçlar Hukuku Genel Bölüm-İfa, İfa Engelleri, Haksız Zenginleşme, C: III, İstanbul 2014, s.432. Sürekli sözleşmelere benzer sözleşme niteliğinde olduğuna ilişkin bkz. **Eren**, s.724.

¹⁶ **Gümüş**, Borçlar Özel, s.123.

¹⁷ **Başpınar**, s.70.

¹⁸ **Zevkliler/ Gökyayla**, s.602.

Vekâlet sözleşmesine ilişkin kurallar, TBK m. 502/2 hükmüne göre niteliğine uygun düştüğü ölçüde kanunda düzenlenmemiş diğer iş görme sözleşmelerine de kıyasen uygulanmalıdır. Bu hüküm, vekâlet sözleşmesinin “torba” ya da “şemsiye” iş görme sözleşmesi olmasından kaynaklanmaktadır. Aynı zamanda vekâlet sözleşmesinin talîlik-ikincillik unsurunun düzenlemesidir¹⁹. Doktrinde bir görüş, bu düzenlemeyi isimsiz iş görme sözleşmelerine kıyas yoluyla uygulanacak hükümlerin öncelikle vekâlet sözleşmesi düzenlemelerinde aranması gerektiğini ve dolayısıyla sürekli iş görme sözleşmeleri bakımından vekâlet sözleşmesinin “ikincilliği” değil “birincilliği” olarak kabul edilmiş olduğunu değerlendirmektedir²⁰. Bu görüşe gerekçe olarak ise 818 Sayılı Borçlar Kanunu²¹(EBK) döneminde isimsiz iş görme sözleşmelerine uygulanacak hükümlerin öncelikle vekâlet sözleşmesi dışında aranması gerektiği ancak TBK ile bu durumunun aksinin öngörüldüğü gösterilmektedir.

1.3.1. İş Görme

Vekâlet sözleşmesinde vekil bir işin görülmesini üstlenmektedir. İşin görülmesinden kasıt bir işin idaresi veya hizmetin ifası, hukukî bir işlemin, bir sözleşmenin yapılması, nesnel bir sonucun yaratılması ya da emek harcayarak bir işin yapılmasıdır²². Bu tür sözleşmelere ilişkin olarak doktrinde “konusunu insan emeği veya faaliyetlerinin oluşturduğu sözleşmeler” de denilmektedir²³. Tanımdan da anlaşılacağı üzere iş görme, işverenin veya üçüncü kişinin menfaatine uygun olarak yapılmalıdır. Yalnızca vekilin menfaatine yapılan işler vekâlet sözleşmesinin konusu olamaz. Ancak hem vekilin hem de vekâlet verenin menfaatine olan işler vekâlet sözleşmesine konu olabilmektedir. Böyle bir durumda adî ortaklık sözleşmesiyle benzerlik söz konusu olsa da adi ortaklıktan

¹⁹ Eren, s.715; Özmumcu, Seda, 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un Hükümleri ve Yargıtay Kararları Çerçevesinde Tüketici Mahkemelerinin Görev Alanına Giren Uyuşmazlıklara Genel Bir Bakış, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi- Prof. Dr. Hakan PEKCANITEZ'e Armağan, C: XVI, Özel Sayı, s.841.

²⁰ Gümüş, Borçlar Özel, s.132.

²¹ RG. T.08.05.1926, RG. S.366.

²² Tandoğan, C: II, s.356; Zevkililer/ Gökyayla, s.604.

²³ Akıntürk, Turgut/ Ateş Karaman, Derya, Borçlar Hukuku Genel Hükümler – Özel Borç İlişkileri, İstanbul 2013, s.314.

farklı olarak vekâlet sözleşmesinde tarafların menfaatleri aynı yönde değildir ve farklı hususlara ilişkindir²⁴. Sözleşmenin üçüncü kişi yararına yapılması hâlinde üçüncü kişi doğrudan vekilden talepte bulunabilir²⁵.

Vekâlet sözleşmesinin konusunu yalnızca olumlu edimler oluşturabilmektedir. Dolayısıyla bir yapmama veya katlanma edimi vekâlet sözleşmesine konu olamamakla birlikte yan yüküm olarak taahhüt edilebilmektedir²⁶. Sözleşmenin konusunu maddî fiil, hukukî işlem ve hukukî işlem benzeri oluşturabilir²⁷. Sözleşmenin konusunu oluşturabilecek maddî fiillere örnek olarak bir hekimin hastayı tedavi etmesi, bir hukukçunun mütalâa vermesi gösterilebilir²⁸.

Evlenme, nişanlanma gibi işlemler kişiye sıkı sıkıya bağlı haklara ilişkin olduklarından vekâlet sözleşmesine konu olamamaktadır²⁹.

1.3.2. Ücret ve Şekil

Türk hukukunda vekâlet sözleşmesi düzenlenirken ücret, zorunlu ve yasal bir unsur olarak kabul edilmemiştir³⁰. Bu husus Roma Hukukunda vekâlet sözleşmesinin ivazsız kabul edilmesinden kaynaklanmaktadır. Zira Roma hukukunda vekâlet kural olarak ücret karşılığı olmaksızın dostluk ve hatır işi olarak yapılmakta idi³¹. Yine Roma hukukunda ivazsız olmak vekâlet sözleşmesinin karakteristik bir özelliği kabul edildiğinden ücret kararlaştırılan ancak vekâlet sözleşmesinin unsurlarını taşıyan bir sözleşme nitelik değiştirerek başka bir sözleşme olan *locatio conductio*'ya dönüşüyordu³². Ücret yerine başka bir edimin kararlaştırılması hâlinde ise bu sözleşmenin isimsiz sözleşme olduğu

²⁴ Tandoğan, C: II, s.361.

²⁵ Eren, s.721.

²⁶ Aral/Ayrancı, s.437; Tandoğan, C: II, s.356.

²⁷ İşlem benzerlerine örnek olarak ihtar veya meyil tayini verilebilir. Bkz. Aral/ Ayrancı, s.437.

²⁸ Yavuz/ Acar/ Özen, s.1155.

²⁹ Eren, s.720; Zevkliler/ Gökyayla, s.604.

³⁰ Doktrinde Eren, Alman Medenî Kanun'unda da düzenlemenin aynı şekilde yapıldığını ve ücret öngörülmediğini belirtmiştir. Bkz. Eren, s.727.

³¹ Aral/ Ayrancı, s.458; Eren, s.717.

³² Sayın Korkmaz, Bengi Sermet, Roma Hukukunda Vekâlet Sözleşmesi, Ankara Üniversitesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara 2013, s.44.

kabul edilmekteydi. Vekâlet sözleşmesinin bu niteliği temelinde sözleşmenin güven ilişkisine dayanmasından kaynaklanmaktadır.

Vekâlet sözleşmesinde ücret konusuna ilişkin olarak TBK m. 502/3 “*Sözleşme veya teamül varsa vekil, ücrete hak kazanır.*” şeklinde bir düzenleme getirmiştir. Buna göre vekâlet sözleşmesi kural olarak ücrete hak kazandırmaz; vekilin ücrete hak kazanabilmesi için bu hususun sözleşmede kararlaştırılmış olması veya bu hususta bir teamül bulunması gerekmektedir. Ancak günümüzde bu kuralın aksi yönde gelişim gösterdiğine dair görüşler de mevcuttur³³. Bu görüşlerin temelinde hekimlik, avukatlık, mimarlık, malî müşavirlik gibi mesleklerin icrasında ücret ödenmesinin teamül olması vardır. Bununla birlikte vekâlet sözleşmesinde ücrete ilişkin olarak bazı kanunlarda özel düzenlemeler yapılmıştır. Bu duruma verilebilecek en tipik örnek Avukatlık Kanunu³⁴(Av. K.) m. 164/4’te yer alan düzenlemedir. Buna göre taraflar arasında bir ücret kararlaştırılmamış olsa dahî avukat ücretsiz olarak iş takip edemez ve bu ücret avukatlık asgari ücret tarifesi esas alınarak belirlenir. Yine Türk Medenî Kanunu³⁵(TMK), Türk Ticaret Kanunu³⁶ (TTK) ve diğer bazı kanunlarda vekilin ücret isteme hakkına ilişkin çeşitli özel düzenlemeler getirilmiştir³⁷.

Vekâlet sözleşmesinde kararlaştırılan veya teamül gereği ödenmesi gereken ücret götürü olarak belirlenebileceği gibi görülecek işten elde edilen sonuca veya iş için harcanan zamana göre ya da yaklaşık olarak da belirlenebilir³⁸. Hatta kararlaştırılan veya teamül gereği ödenmesi gereken ücret; götürü ücret, zamana göre ücret, karma ücret gibi çeşitli türlere de ayrılabilir³⁹. Ücretin ne zaman muaccel olacağı konusunda ise TBK’da açık bir düzenleme yoktur. Ancak aksine

³³ **Aral/ Ayrancı**, s.439; **Zevkliler/ Gökyayla**, s.605; **Kürşat**, Zekeriya, Eser ve Vekâlet Sözleşmelerinin Nitelendirilmesi Sorunu ve Nitelendirmenin Hükmü, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C: LXVII, S.1-2, İstanbul 2009, s.144.

³⁴ RG. T.07.04.1969, RG. S.13168.

³⁵ RG. T.08.12.2001, RG. S.24607.

³⁶ RG. T.14.02.2011, RG. S.27846.

³⁷ Örneğin, Türk Medenî Kanunu m.550/4 uyarınca vasiyeti yerine getirme görevlisi hizmetinin karşılığında uygun bir ücret isteyebilir. Yine Türk Ticaret Kanunu m.20/1 uyarınca tacir olan veya olmayan bir kişiye, ticarî işletmesiyle ilgili bir iş veya hizmet görmüş olan tacir, uygun bir ücret isteyebilir. Noterlik Kanunu da benzer düzenlemeler içeren bir diğer kanundur.

³⁸ **Akipek Öcal**, Kısa Şerh, s.21; **Zevkliler/ Gökyayla**, s.606.

³⁹ **Eren**, s.752; **Yalçınduran**, Türker, Vekâlet Sözleşmesinde Ücret, Ankara 2007, s.167.

bir sözleşme veya teamül olmayan hâllerde ücretin işin tamamlanmasıyla birlikte muaccel olacağı; vekilin kusuru olmaksızın işin tamamlanmasının imkânsızlaştığı durumlarda da vekil ücrete hak kazanacağı kabul edilmektedir⁴⁰. Ücret peşin olarak veya parça parça ödenebilir⁴¹.

Ücretin kararlaştırıldığı veya teamül gereği ödenmesi gerektiği fakat taraflarca miktarının belirlenmediği durumlarda oluşan boşluk tarafların farazi iradelerine, kanun hükümlerine veya varsa teamüle göre doldurulur⁴². Eğer bu şekilde doldurulması da mümkün olmaz ve uyuşmazlık ortaya çıkarsa hâkim, bir ücret belirleyerek uyuşmazlığı giderir. Hâkim, ücreti belirlerken işin niteliğini, tarafların durumlarını, sarf edilen emeği ve süreyi göz önünde bulundurur⁴³. Ayrıca ücret kararlaştırıldığını ispat yükü vekilin üzerindedir⁴⁴.

Ücretsiz olarak tavsiye ve mütalâa verilmesi hususunda ise bazı yazarlar ücret karşılığı olmaksızın mütalâa vermenin veya tavsiyede bulunmanın akdi bir borç ilişkisine yol açmayacağı, zira ortada bir iş görme ediminin alacaklısı bulunmadığı görüşünü savunmaktadır⁴⁵. Bir kısım yazarlarca ise ücretsiz mütalâa veya tavsiye verenin bunu verdiği kimsenin menfaatine yaptığını ve böylece onun işini gördüğünü ileri sürmektedirler⁴⁶. Fakat mütalâa veya tavsiye istenilmeden verilmişse, ilk görüşte savunulduğu gibi bir sözleşme ortaya çıkmayabilir. Zira işin, ücretsiz ve sorumluluk yüklenilmeksizin yapılması vekâlet verenin hatırı için ve hukukî bir ilişki kurmak niyeti olmaksızın yapıldığı anlamına gelmektedir.

1.3.3. Tarafların Her Zaman Sözleşmeyi Sona Erdirme Yetkisi

Türk hukukunda TBK m. 512'de hem vekalet verenin hem vekilin sözleşmeyi her zaman sona erdirebileceği düzenlenmiştir. Aynı hüküm ile uygun olmayan zamanda sözleşmeyi sona erdiren tarafa diğer tarafın zararlarını giderme

⁴⁰ Zevkililer/ Gökyayla, s.629.

⁴¹ Tandoğan, C: II, s.576.

⁴² Eren, s.752.

⁴³ Eren, s.727.

⁴⁴ Akipek Öcal, Kısa Şerh, s.21; Aral/ Ayrancı, s.438.

⁴⁵ Tandoğan, C: II, s.360.

⁴⁶ Tandoğan, C: II, s.361, dn. 28'de anılan yazarlar.

yükümlülüğü getirilmiştir. Bu düzenlemeden hareketle bazı yazarlar sözleşmeyi her zaman sona erdirmeye yetkisinin vekâlet sözleşmesinin bir unsuru olduğunu kabul etmektedir⁴⁷. Bir kısım yazar ise her durumda bu hükmün uygulanmaması gerektiğini, haklı sebep olmaksızın sözleşmenin feshedilememesi gerektiğini savunmaktadır⁴⁸.

Tarafların vekâlet sözleşmesini tek taraflı sona erdirmeye yetkisine ilişkin olarak ilerleyen bölümlerde daha detaylı inceleme yapılmaktadır⁴⁹.

1.3.4. Vekilin Bağımsızlığı

Vekil, vekâlet sözleşmesi ile yerine getirmeyi taahhüt ettiği işi zaman, yer ve iş görme şartları açısından serbestçe yerine getirebilir⁵⁰. Diğer bir ifadeyle vekil, işi görürken vekâlet verenin organizasyonuna dâhil bir kişi olarak hareket etmez⁵¹. Ancak burada sözü edilen mutlak bağımsızlık değil, nisbî bağımsızlıktır. Nisbî bağımsızlık, vekilin işi görürken doğru sonuca ulaşabilmek için karar vermesi zorunluluğunun bir sonucudur⁵². Burada sözü edilen vekilin faaliyetlerini zaman, yer ve iş görme unsurları açısından serbestçe düzenlemesi ve organize etmesidir⁵³. Zira vekil, öncelikle sözleşmede kararlaştırılan hususlar ile bağlıdır.

Vekilin bağımsız olmasının temel nedeni vekâlet sözleşmesinin genel yapısıdır. Genel olarak vekâlet sözleşmeleri, uzmanlık gerektiren konularda ve vekilin niteliklerinin önem taşıdığı durumlarda yapılmaktadır. Bu sebeple vekilin uzman olduğu konuda yapacağı işte bağımsız olması onun sözleşme konusu edimi en iyi şekilde ifa edebilmesini sağlamaktadır. Ayrıca vekil, genellikle belirli bir meslek sahibi, dolayısıyla uzman kişidir. Bu nedenle de vekil, vekâlet verenden nisbî

⁴⁷ **Tandoğan**, C: II, s.375, dn. 72'de anılan yazarlar.

⁴⁸ Ayrıntılı bilgi için bkz. **Tandoğan**, C: II, s.375.

⁴⁹ Bkz. Bölüm I, Kısım VI.

⁵⁰ **Sarı**, s.19.

⁵¹ **Aral/ Ayrancı**, s.438. Krş. **Gümüş**, Borçlar Özel, s.243.

⁵² **Tandoğan**, C: II, s.375.

⁵³ **Aral/ Ayrancı**, s.438.

anlamda bağımsız bir kişidir⁵⁴. Yine vekil, vekâlet verenin talimatları ve vekilin sadakat ve özen borcu ile sınırlanmıştır.

1.4. VEKÂLET SÖZLEŞMESİNİN HÜKÜMLERİ

1.4.1. Kurulması

Vekâlet sözleşmesi, sözleşmelerin kurulmasına ilişkin temel prensip olan TBK m. 1 uyarınca karşılıklı ve birbirine uygun irade beyanları ile kurulur. Bu nedenle borçlanma iradesi olmaksızın başkası yararına bir işin görülmesi hâlinde vekâlet sözleşmesinin kurulmadığı kabul edilmektedir⁵⁵. Ayrıca sözleşme konusu işin görülmesi için gerekli yetkinin verilmesi sözleşmenin kurulması için yeterli değildir. Vekil işi yapmayı borçlanmamış ise vekâlet sözleşmesi kurulmaz ve yalnızca temsil söz konusu olur⁵⁶.

Vekâlet sözleşmesinin kurulmasına ilişkin olarak TBK m. 503 hükmü ile vekâlet sözleşmesinin kurulmasına ilişkin olarak; vekilin bir işi görme konusunda resmi sığata sahip olması, sözleşme konusu işin vekilin mesleği gereği yaptığı bir iş olması ya da bu gibi işleri kabul edeceğini duyurması haline ilişkin özel düzenleme getirilmiştir. Bu durumda vekil, kendisine önerilen işi hemen reddetmez ise sözleşme kurulmuş kabul edilmektedir. Bu hüküm, TBK m. 6'da yer alan açık bir kabulün beklenmesinin zorunlu olmadığı durumlarda uygun bir sürede reddedilmeyen önerinin kabul edileceğine ilişkin örtülü kabul düzenlemesinin özel bir çeşidini oluşturmaktadır⁵⁷.

Kanun koyucu, sözleşme konusu işi mesleği gereği yapan, bu tür işleri kabul edeceğini duyuran ve bu iş konusunda resmi sığata sahip olan kişilerin susmasını

⁵⁴ Eren, s.718.

⁵⁵ Tandoğan, C: II, s.361.

⁵⁶ Yavuz/ Acar/ Özen, s.1165.

⁵⁷ Aral/ Ayrancı, s.442; Eren, s.722; Yavuz/ Acar/ Özen, s.1171.

Örtülü kabul kişinin kabul yönündeki iradesini açık ve net bir şekilde değil; kabul anlamına gelecek başka türlü davranış biçimleriyle ortaya koymasıdır. Kural olarak örtülü kabul susmadır ve susmanın örtülü kabul olarak nitelendirilmesi duruma göre değişiklik göstermektedir. Daha detaylı bilgi için bkz. Eren, Fikret, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Ankara 2017, s.136 vd..

kabul olarak saymıştır. Sözleşme konusu işi bağımsız ve sürekli kazanç getirmeye yönelik ekonomik faaliyette bulunan⁵⁸, diğer bir ifadeyle sözleşmeye konu işi mesleği gereği yapanlara avukatlar, doktorlar, bankalar; işleri kabul edeceğini duyuranlara ise özel ders verenler⁵⁹; resmi sifata sahip olanlara da mahkemece seçilen bilirkişiler⁶⁰ örnek gösterilebilir.

Söz konusu hükmün uygulanabilmesi için önerinin vekilin kendisine veya sürekli olarak onun adına kabule yetkili kimseye yöneltmesi gerekmektedir. Zira yalnızca böyle bir temsilci vekilin işi kabul edip etmeyeceği konusunda karar verebilir⁶¹. Kanun maddesindeki “*hemen*” ifadesinden anlaşılması gereken husus somut olaya göre belirlenmelidir. Vekilin incelemesine ihtiyaç duyulan hâllerde makul bir düşünme süresi öngörülmelidir⁶². Örneğin avukatın karmaşık bir davayı alıp almayacağını hemen bildirmesini beklemek hakkaniyete aykırı olacaktır. Bununla birlikte söz konusu hüküm sadece hazır olmayanlar arasında vekâlet sözleşmesinin kurulmasına uygulanır. Hazırlar arasında özellikle telefonla yapılan icaplarda bu hüküm uygulanmaz⁶³. Doktrinde söz konusu hükmün yalnızca ücretli vekâlette uygulanabileceğini, ücretsiz vekâlete TBK m. 6 hükmünün uygulanacağını savunan yazarlar da mevcuttur⁶⁴.

Örtülü kabul vekâlet veren açısından da mümkündür. Kendi menfaatine iş görülmesine ses çıkarmayan veya işin sonuçlarından yararlanan vekâlet veren ile vekil arasında sözleşme kurulmuş sayılır. Ancak yapılan iş, vekâlet verenin menfaatine değilse, vekâlet veren susmazsa da sözleşme kurulmuş sayılmaz⁶⁵.

Tüketici hukukunda ise örtülü kabul, TKHK m. 6/2 düzenlemesi ile kendini göstermektedir. Buna göre haklı bir nedeni olmayan vekil hizmeti sağlamaktan kaçınmaz. Aynı zamanda ticarî veya meslekî amaçlarla hareket eden vekil hizmetin sağlanmasını TKHK m. 6/3'te belirtildiği üzere çeşitli şartlara

⁵⁸ **Özdemir**, Hayrunnisa, Vekâlet Sözleşmeleri Kısa Şerhi (Ed. Hakan Tokbaş), İstanbul 2017, s.30.

⁵⁹ **Eren**, s.722; **Zevkliler/ Gökyayla**, s.607.

⁶⁰ **Eren**, s.722.

⁶¹ **Özdemir**, Kısa Şerh, s.29.

⁶² **Aral/ Ayrancı**, s.443; **Eren**, s.723.

⁶³ **Aral/ Ayrancı**, s.441.

⁶⁴ **Özdemir**, Kısa Şerh, s.32; **Yavuz/ Acar/ Özen**, s.615.

⁶⁵ **Zevkliler/ Gökyayla**, s.608.

bağlayamaz. Ancak bu hüküm ücret kararlaştırılmayan vekâlet sözleşmelerine uygulanmamalı; vekil vekâleti kabule zorlanmamalıdır⁶⁶.

Vekâlet sözleşmesinin kurulması kural olarak şekle tabi değildir⁶⁷. Şekle tabi bir hukukî işlemin yapılması için vekâlet verilmişse, bu durum söz konusu vekâlet sözleşmesinin de kural olarak aynı şekilde yapılması zorunluluğunu doğurmaz⁶⁸. Ancak bazı vekâlet sözleşmeleri özel düzenlemeler ile şekil şartına bağlanmıştır. Örneğin TBK m. 520/3 hükmünde taşınmazlara ilişkin simsarlık sözleşmesine ilişkin olarak yazılı şekil şartı getirilmiştir.

Vekâlet sözleşmesinin de diğer tüm sözleşmelerde olduğu gibi TBK m. 27 uyarınca kanunun emredici hükümlerine, ahlaka, kamu düzenine, kişilik haklarına aykırı veya konusu imkânsız olmaması gerekir.

1.4.2. Kapsamı

Vekâlet sözleşmesinin kapsamı sözleşme ile belirlenen sınırlar çerçevesinde düzenlenir. Tarafların sözleşme ile kapsamı belirlemediği durumlar için ise TBK m. 504'teki düzenlemede vekâletin kapsamının sözleşme ile açıkça gösterilebileceği ancak gösterilmemiş ise işin niteliğine göre belirleneceği ifade edilmiştir. Vekil, genellikle alanında uzman olduğundan işin görülmesi için yapılması gerekenleri kendisi belirler⁶⁹. Vekâletin kapsamı vekâlet veren tarafından her zaman daraltılabilirken, genişletilmesi vekilin onayına bağlıdır ve vekilin vekâletin kapsamı dışına çıkmasının yaptırımını kendisinin vekâletsiz iş gören konumuna düşmesi, ücret kararlaştırılmışsa ücretten indirim yapılmasıdır⁷⁰.

⁶⁶ Zevkliler/ Gökyayla, s.608.

⁶⁷ Yavuz/ Acar/ Özen, s.1170; Zevkliler/ Gökyayla, s.609.

⁶⁸ Akıntürk/ Ateş Karaman, s.314, Yavuz/ Acar/ Özen, s.1171; Demir Yüce, Özlem, Vekâlet Sözleşmesinde Tarafların Borçları, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2009, s.30.

⁶⁹ Aral/ Ayrancı, s.444; Zevkliler/ Gökyayla, s.614.

⁷⁰ Zevkliler/ Gökyayla, s.614.

1.4.3. Tarafların Borçları

1.4.3.1. Vekilin Borçları

1.4.3.1.1. İş Görme

İş görme kavramını vekâlet sözleşmesinin unsurları kısmında detaylı olarak incelemiştik⁷¹. Burada sadece iş görme kavramının vekilin bir borcu olduğunu belirtmekle yetiniyoruz.

1.4.3.1.2. İşverenin Talimatlarına Uyma Borcu

Vekil borçlandığı işi görürken vekâlet verenin çıkarına ve iradesine uygun hareket etmekle yükümlüdür⁷². Zira vekâlet verenin iradesine uygun görülen işin aynı zamanda vekâlet verenin menfaatine olduğu kabul edilir⁷³. Bu nedenle TBK m. 505 uyarınca vekil, sözleşme kapsamında yerine getirmesi gereken işi, vekâlet verenin talimatlarına uygun olarak görme borcu altındadır. Doktrinde talimat, vekâlet verenin, vekâlet sözleşmesinin kurulmasından sonra vekile tevdi edilen işin nasıl yapılacağını belirten tek taraflı ve varması gerekli bir irade açıklaması şeklinde tanımlanmaktadır⁷⁴. Burada asıl olan vekâlet verenin iradesi olduğundan söz konusu irade açık olabileceği gibi muhtemel irade de olabilmektedir⁷⁵.

Talimat verme hakkında sınır, vekâlet verenin talimat verme hakkı ile vekil ve vekâlet veren arasında bir tâbiiyet ilişkisinin kurulup kurulmadığıdır⁷⁶. Vekil dilediği zaman sözleşmeyi sona erdirebileceğinden talimat verme hakkı, vekilin bağımsızlığını sınırlandırmaz⁷⁷. Talimat vermenin yenilik doğuran bir hak olup olmadığı doktrinde tartışmalı olmakla birlikte tarafımızın da katıldığı görüşe göre sonradan değiştirilebilen, geri alınabilen ve kullanılmakla tükenmeyen bir hak

⁷¹ Bkz. Bölüm I, Kısım III.

⁷² Aral/ Ayrancı, s.453; Eren, s.738-739; Zevkliler/ Gökyayla, s.604.

⁷³ Aral/ Ayrancı, s.453; Zevkliler/ Gökyayla, s.604.

⁷⁴ Aral/ Ayrancı, s.453; Eren, s.739; Yavuz/ Acar/ Özen, s.1200; Zevkliler/ Gökyayla, s.620.

⁷⁵ Yavuz/ Acar/ Özen, s.1200.

⁷⁶ Gümüş, Borçlar Özel, s.125.

⁷⁷ Zevkliler/ Gökyayla, s.620.

olduğundan talimat verme, yenilik doğuran haklar kapsamında değildir⁷⁸. Vekâlet veren kural olarak talimat verme hakkından önceden feragat edemez ve bu hak tek başına devredilemediği gibi miras yoluyla da geçemez⁷⁹. Talimat verme hakkının geçişi yalnızca vekâlet sözleşmesi ile birlikte olmaktadır⁸⁰.

Vekâlet veren talimatları ile vekâlet sözleşmesinin muhtevasını değiştiremez ve kapsamını genişletemez⁸¹. Talimata aykırı hareket etmenin yaptırımını TBK m. 505'te vekâlet sözleşmesinin edimini ifa etmemiş sayılma olarak belirlenmiştir. Buna göre vekil, ancak talimata aykırı ifadan kaynaklanan zararı tazmin ederse borcunu ifa etmiş kabul edilir. Diğer bir deyişle vekil, doğacak zararı tazmin etmek şartıyla talimata uygun hareket etmeyebilir⁸². Vekilin talimattan ayrılabilceği bir diğer durum ise TBK m. 505/1 ile düzenlenen; vekâlet verenden izin alma imkânı bulunmadığında, durumu bilseydi onun da izin vereceği açık olan hâllerdir. Örneğin avukat tarafından takip edilen bir iş kapsamında vekâlet vereni temsilen duruşmaya giden bir avukat, diğer tarafın duruşmaya mazeret bildirmeksizin katılmaması hâlinde Hukuk Muhakemeleri Kanunu (HMK)⁸³ m.150'ye göre davayı takip etmediklerini beyan ederek dosyanın işlemde kaldırılmasını sağlayabilir. Vekilin duruşma sırasında vekâlet verenden izin alma imkânı çoğu zaman söz konusu olmaz. Böyle bir durumda vekil, davayı devam ettirmenin vekâlet verenin menfaatine olup olmadığını değerlendirmeli ve bu değerlendirmesi doğrultusunda işlem yapmalıdır.

Vekâlet veren duruma ve görülen işe ulaşma amacına aykırı talimatlar verirse vekil, bu talimatların uygun olmadığını vekâlet verene açıklar. Ancak vekâlet veren yine de bu talimatlarda ısrar ederse vekil, yanlış veya sakıncalı talimatlara uymak zorunda olmadığından sözleşmeyi tek taraflı olarak sona erdirebilir⁸⁴. Örneğin hekimin zorunlu gördüğü ameliyata vekâlet veren rıza göstermezse vekil, sorumlu olmayacağı gibi vekâlet sözleşmesini tek taraflı olarak sona

⁷⁸ Eren, s.739; Tandoğan, C: II, s.436.

⁷⁹ Yavuz/ Acar/ Özen, s.1201.

⁸⁰ Eren, s.739.

⁸¹ Yavuz/ Acar/ Özen, s.1201.

⁸² Aral/ Ayrancı, s.455; Zevkliler/ Gökyayla, s.621.

⁸³ RG. T.04.02.2011, RG. S.27836.

⁸⁴ Eren, s.740.

erdirme hakkına sahiptir⁸⁵. Talimat hukuka, ahlâka ve vekilin mesleki yükümlülüklerine aykırı olmamalıdır. Eğer aykırı ise vekil işi reddetmek zorundadır⁸⁶. Yine hukuka ya da ahlâka aykırı bir sonuca ulaşılması amacı ile verilen talimat vekâletin kesin hükümsüzlüğüne neden olmaktadır. Ayrıca vekil bu talimatı yerine getirmek için yaptığı masrafları geri isteyemeyeceği gibi vekile verilen avanslar da geri alınamaz⁸⁷. İrade bozuklukları sebebiyle geçersiz olan veya farkında olunmadan amaca elverişsiz biçimde verilmiş talimata kötü niyetle uyan vekil de uymayan vekil gibi sorumludur⁸⁸.

Vekilin talimata uymaması bir borca aykırılık hâlidir ve vekil gereği gibi ifa etmemeden sorumlu olacağı gibi talimata uygun ifanın artık imkânsızlaşması durumunda vekil bundan doğan zararı da tazmin etmekle yükümlü olur⁸⁹. Hukuka aykırı olarak talimata uygun hareket etmeyen vekil yetkisiz temsilci olduğundan TBK m.46 gereği yaptığı işlemler vekâlet vereni bağlamaz⁹⁰.

1.4.3.1.3. Sadakat ve Özen Borcu

Vekâlet sözleşmesinde vekilin borcunu nasıl ifa etmesi gerektiği TBK m. 506'da düzenlenmiştir. Buna göre vekilin üstlendiği işi vekâlet verenin menfaatlerini gözeterek, sadakat ve özenle yerine getirmesi gerekmektedir. Özen borcunun kriteri ise benzer alanda iş ve hizmetleri üstlenen vekilin göstermesi gereken davranış olarak belirlenmiştir. Söz konusu hüküm TBK ile mevzuatımıza girmiş olup EBK döneminde özen kavramı doktrin ve uygulamada sadakat kavramının içerisinde değerlendirilmekteydi. Doktrinde Eren tarafından da haklı olarak belirtildiği üzere sadakat borcu özen borcunu tamamlayan bir borçtur⁹¹. Bu sebeple çalışmamızda iki borç tek başlık altında anlatılmıştır.

⁸⁵ **Korkmaz**, Yakup, Vekâlet Sözleşmeleri Kısa Şerhi, İstanbul 2017, s.42.

⁸⁶ **Zevkliler/ Gökyayla**, s.621.

⁸⁷ **Zevkliler/ Gökyayla**, s.622.

⁸⁸ **Tandoğan**, C: II, s.449.

⁸⁹ **Apaydın**, Eylem, Vekâlet Sözleşmeleri Kısa Şerhi, İstanbul 2017, s.62.

⁹⁰ **Apaydın**, s.63.

⁹¹ **Eren**, s.745.

Vekil, üstlendiği işi gereken dikkat ve özeni sarf ederek vekâlet verenin kendisine gösterdiği güvene layık olacak biçimde yapmakla yükümlüdür. Aksi takdirde işin görülmesinde veya yönetilmesinde ihmal ve dikkatsizlikle vekâlet verene vereceği zararlardan sorumlu olur⁹². Yapılan işin zorluğu ve vekâlet veren için önemi, özenin derecesini doğru orantılı olarak etkilemektedir⁹³.

Sadakat (bağlılık) borcu vekilin, her durumda vekâlet verenin menfaatini en üst düzeyde koruyarak hareket etmesi anlamına gelmektedir⁹⁴. Buna bağlı olarak vekil, vekâlet verenin her türlü sırrını saklamak, saklanması için gerekli önlemleri almak ve gerekli konularda uyarılarda bulunmakla yükümlüdür. Sır saklama borcu vekâlet verenin kişilik haklarını koruma amacına yöneliktir⁹⁵. Bu borç diğer birçok borçtan farklı olarak işin yapılmasından önce, yapılması sırasında ve hatta sona ermesinden sonra da yerine getirilmelidir⁹⁶.

Sadakat borcunun bir sonucu olarak vekâlet verenin menfaati ile bağdaşmayan iş almamalı, vekâlet veren ile çıkar çatışması bulunan üçüncü kişiler ile vekâlet ilişkisi içine girmemelidir⁹⁷. Ancak tarafların menfaatleri arasında paralellik varsa veya vekâlet veren açıkça izin vermişse veya vekâlet veren için herhangi bir zarar tehlikesi yok ise vekilin üçüncü kişi ile vekâlet ilişkisi kurması mümkündür⁹⁸. Bu hususa örnek olarak Av. K. m. 38/1-b verilebilir. Buna göre avukat, aynı işte menfaati zıt bir tarafa avukatlık yapmış veya mütalâa vermiş olması durumunda işi reddetmek zorundadır.

Vekil, sadakat borcuna aykırılığı sonucunda meydana gelen, vekâlet verenin maddî ve manevi zararlarını tazmin yükümlülüğü altındadır⁹⁹. Ancak çeşitli yasal düzenlemeler vekilin, vekâlet verene ait sırları açıklamasını gerekli hatta bazı durumlarda zorunlu kılabilir. Bu durumda vekil sır saklama yükümlülüğüne

⁹² Akıntürk/ Ateş Karaman, s.289.

⁹³ Zevkliler/ Gökyayla, s.615.

⁹⁴ Aral/ Ayrancı, s.447; Eren, s.744.

⁹⁵ Eren, s.746.

⁹⁶ Zevkliler/ Gökyayla, s.619.

⁹⁷ Zevkliler/ Gökyayla, s.619.

⁹⁸ Aral/ Ayrancı, s.447.

⁹⁹ Zevkliler/ Gökyayla, s.618.

aykırılıktan sorumlu olmaz¹⁰⁰. Bazı durumlarda ise sır saklama borcuna aykırı davranış vekilin cezaî sorumluluğunu gerektirebilir¹⁰¹.

Özen borcu ise vekilin sözleşme konusu edimi yerine getirirken en iyi sonuca ulaşmak için gerekli bilgi ve beceriyi hayat tecrübesi ile birleştirerek hareket etmesidir. Hatta vekilin edimi meslek olarak yaptığı bir iş kapsamında ise mesleki bilgi ve tecrübesi de bu kapsamdadır. EBK'da vekilin sorumluluğu genel olarak işçinin sorumluluğuna ilişkin hükümlere tabi iken TBK'da benzer alanda iş ve hizmetleri üstlenen basiretli bir vekilin göstermesi gereken davranışın esas alınacağı belirtilerek objektif özen yükümlülüğü kabul edilmiştir¹⁰². Vekil görülen iş bakımından genellikle işçiden daha uzman olduğundan bu düzenleme ile vekilin özen borcunun derecesi artırılmıştır¹⁰³. Vekilin göstereceği özenin derecesi belirlenirken vekâlet konusu işin niteliği, vekâletin türü gibi hususlar göz önüne alınacağından vekil, yeterli bilgi sahibi olmadığı konuya ilişkin sözleşme yapmamalıdır. Aksi hâlde bilerek olumsuz sonuçlara sebebiyet vermiş olur ve bu nedenle kusurlu olduğu kabul edilir¹⁰⁴.

Kural olarak istenilen sonuca tamamen veya kısmen ulaşamamasının sonuçlarına vekâlet veren katlanır¹⁰⁵. Ancak vekâlet sözleşmesinin edimi vekilin sadakat ve özen borcuna uygun hareket etmemesi sebebiyle gereği gibi ifa edilmemiş ve istenilen sonuç elde edilmemiş ise ifa borcu tazminat borcuna dönüşür¹⁰⁶. Yine vekilin sadakat ve özen borcun aykırı davranması sonucu oluşan, vekâlet verenin fiili zarar ve yoksun kalınan kârını, başka bir ifade ile müspet zararlarını tazmin etmek zorundadır¹⁰⁷. Zararın tazmininin talep

¹⁰⁰ Tandoğan, C: II, s.455, dn.193; Zevkliler/ Gökyayla, s.618.

Örneğin bankalardan bilgi istemeye yetkili kurumlar hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Ekici, Akın, Bankacılık Mevzuatı Kapsamında Banka ve Müşteri Sırrı, Bankacılar Dergisi, S.63, s.51-70.

¹⁰¹ Zevkliler/ Gökyayla, s.633; Tay, Serhat, Vekâlet Sözleşmesinde Vekilin Şahsen İfa Borcu, Hacettepe Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2017, s.64.

Bu hususta 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu m. 239/1 örnek verilebilir. Buna göre sıfat veya görevi, meslek veya sanatı gereği vakıf olduğu ticarî sır, bankacılık sırrı veya müşteri sırrı niteliğindeki bilgi veya belgeleri yetkisiz kişilere veren veya ifşa eden kişi, şikâyet üzerine, bir yıldan üç yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

¹⁰² Eren, s.740.

¹⁰³ Zevkliler/ Gökyayla, s.618.

¹⁰⁴ Eren, s.742.

¹⁰⁵ Zevkliler/ Gökyayla, s.606.

¹⁰⁶ Yavuz/ Acar/ Özen, s.1219.

¹⁰⁷ Eren, s.742.

edilebilmesi için özen borcunun ihlali, bu ihlalden doğan zarar, zararla ihlal arasında illiyet bağı olması ve vekilin kusurlu olması gerekmektedir¹⁰⁸. Özen borcunun ihlali aynı zamanda haksız fiil ise haksız fiil sorumluluğu ile sözleşmeden doğan sorumluluk yarışır ve vekâlet veren istediğini tercih edebilir¹⁰⁹. Vekâletin konusunu oluşturan edim başarı ile ifa edilmiş ise vekilin özen borcunu yerine getirip getirmediğine bakılmaz. Başarılı sonuç özen eksikliğini götürür¹¹⁰.

Vekilin özen borcundan doğan sorumluluğuna ücret alıp almamasının etkisi hususunda doktrinde farklı görüşler vardır. Bazı yazarlar vekâletin ücretsiz olmasının özen borcunun derecesini etkilemediği savunmaktadırlar¹¹¹. Aksini düşünen yazarlar da mevcuttur¹¹².

Doktrinde özen borcunun ihlaline ilişkin yapılan sorumsuzluk anlaşmalarının geçerli olup olmayacağına ilişkin de farklı görüşler mevcuttur. Bir görüşe göre özen borcunun ihlalinden doğan sorumluluğun sözleşme ile sınırlandırılması mümkün değildir¹¹³. Diğer bir görüş ise özen borcunun ihlalinde hafif kusur (hafif ihmal) söz konusu ise ve vekillik yetkisi kanun ya da yetkili makamlar tarafından verilen izinle yürütülüyorsa sorumluluğun vekil lehine kısmen kaldırılması amacıyla yapılan anlaşmaların geçerli olacağı yönündedir¹¹⁴. Bu görüşe göre avukatlık, hekimlik, bankacılık gibi meslekler kanun ya da yetkili makamlar tarafından verilen izinle yürütüldüğünden hafif kusur durumunda dahi sorumsuzluk anlaşmaları geçerli olmamaktadır¹¹⁵. Yine aynı görüş çerçevesinde ağır ihmal veya kast durumunda sorumluluğun anlaşma ile kısmen veya tamamen ortadan kaldırılması mümkün değildir¹¹⁶. Ancak vekil, borcu yerine getirmemede kendisinin bir kusuru bulunmadığını ispatlarsa sorumluluktan

---

¹⁰⁸ Eren, s.743.

¹⁰⁹ Eren, s.744.

¹¹⁰ Yavuz/ Acar/ Özen, s.1219.

¹¹¹ Aral/ Ayrancı, s.449.

¹¹² Aral/ Ayrancı, s.450, dn.15'te adı geçen yazarlar, Eren, s.745; Zevkliler/ Gökyayla, s.617.

¹¹³ Yavuz/ Acar/ Özen, s.1196. Aksi görüş için bkz. Seçer, Öz, Alım Satım Komisyonculuğu Sözleşmesi, İstanbul 2013, s.135.

¹¹⁴ Eren, s.745.

¹¹⁵ Ayan, Mehmet, Tıbbi Müdahalelerden Doğan Hukukî Sorumluluk, Ankara 1991, s.168; Eren, s.745.

¹¹⁶ Eren, s.745.

kurtulabilir¹¹⁷. Özen borcunun ihlal edildiğini ve ihlal ile zarar arasında uygun illiyet bağının bulunduğunu ispat yükü ise vekâlet verene aittir¹¹⁸.

1.4.3.1.4. Şahsen İfa Borcu

Borçların şahsen ifasına ilişkin genel kural olan TBK m. 83'e göre borçların şahsen ifası zorunlu değildir. Ancak Kanun vekâlet sözleşmesi kısmında bu kuralın aksi bir kural öngörmüştür. TBK m. 506 ile yapılan düzenlemeye göre vekil, işi doğrudan kendisi yapmakla yükümlüdür. Ancak vekile işi başkasına gördürme yetkisi verilmesi durumunda veya durumun zorunlu kıldığı ya da teamülen işin başkasına gördürülmesi mümkün ise vekil, işi başkasına gördürebilir. Bu kural vekâlet sözleşmesinin güven ilişkisine dayanmasından; vekilin mesleki bilgi ve tecrübesinin, kişiliğinin önem taşımasından kaynaklanmakta ise de bu kuralın günümüzde giderek etkinliği azaldığına ilişkin görüşler mevcuttur¹¹⁹.

Vekil işi bizzat yapmak zorunda olsa da aslî nitelikte olmayan işleri üçüncü kişilere gördürebilmektedir. Aslî nitelikte olmayan işlere örnek olarak hemşirenin hastaya ilaçlarını vermesi, hasta kayıtlarını sekreterin tutması verilebilir. Vekilin işi başkasına yaptırma hakkı ancak kendisine yetki verilmiş olduğu veya durumun zorunlu kıldığı ya da teamülün mümkün kıldığı hâllerde vardır. Vekile işi başkasına yaptırma yetkisi verilmesi hukuk terminolojisinde “tevkil” olarak adlandırılmaktadır. Tevkil işlemi doktrinde vekilin, üstlenmiş olduğu borcu yerine getirmesi için kendisine verilen yetkiyi üçüncü bir kişiye tamamen veya kısmen devretmesi şeklinde tanımlanmaktadır¹²⁰. Bu yetki açıkça verilmiş olabileceği gibi örtülü de verilebilir¹²¹. Aynı şekilde kendisine verilen yetki; sözleşme öncesinde, edim ifa edilirken veya sözleşmenin sona ermesinden sonra da devredilebilir¹²².

¹¹⁷ Seçer, s.134; Zevkliler/ Gökyayla, s.617.

¹¹⁸ Eren, s.744.

¹¹⁹ Sungurtekin Özkan, Meral, En Son Değişikliklerle Avukatlık Hukuku, İzmir 2006, s.193; Zevkliler/ Gökyayla, s.622.

¹²⁰ Akcan, Recep, Vekilin Başkasını Tevkil Etme Yetkisi, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Konya 2001, C: IX, S.3-4, s.8.

¹²¹ Yavuz/ Acar/ Özen, s.1196.

¹²² Akipek Öcal, Kısa Şerh, s.70.

Kanunda istisna olarak sayılan “*teamülün mümkün kılması*” durumuna bankacılık işlemlerinde bankanın şubesinin olmadığı yerde işlemin başka bir banka aracılığı ile yapılması örnek verilebilir¹²³. Vekile yetki verilmiş olması hâline; avukata çıkarılan vekâletnamede tevkil yetkisinin tanınması, zorunlu olarak başkasının yetkili kılınmasına ise hekimin alkollü olması sebebiyle acil müdahale gereken hastaya başka bir doktor tarafından müdahale edilmesi örnek verilebilir¹²⁴.

Vekil, işi yardımcı bir kişiye bırakarak, ikame vekâlet ile veya alt vekil tevdi ederek başkasına gördürebilir. Vekilin kendi adına yaptığı sözleşmeyle vekâletten doğan borçlarının ifası için başkasını vekil tevdi etmesi durumuna alt vekâlet denilmektedir¹²⁵. Alt vekâlet sözleşmesini vekâlet alan kendi adına fakat vekâlet veren hesabına yapmaktadır¹²⁶. Alt vekâlet durumunda vekil ile alt vekil arasındaki ilişki vekâlet verenden bağımsızdır¹²⁷. Bu sözleşmenin ayrıca sonlandırılması gerekir. Ancak yine de aralarında fiili bir bağımlılık söz konusudur¹²⁸. Bu nedenle azil ya da istifa alt vekâleti sona erdirmemektedir ve yine aynı sebeple alt vekâlet sözleşmesinin hüküm doğurmaya başlaması için asıl vekâlet sözleşmesinin geçerli olması gerekmektedir¹²⁹.

Genel kural olan sözleşmenin nisbîliği ilkesine göre sözleşmeler yalnızca taraflar arasında hüküm ve sonuç doğurmakta ise de TBK m. 507/3'te getirilen hüküm ile vekâlet veren, kanundan kaynaklanan tek taraflı bir talep hakkı ile vekile karşı sahip olduğu hakları alt vekile karşı da ileri sürebilmektedir. Bu hak kapsamında vekâlet veren, alt vekilin aldığı şeylerin iadesini isteyebilir, alt vekile talimat verebilir ve hesap sorabilir¹³⁰. Fakat alt vekilin vekâlet sözleşmesinden doğan taleplerini vekâlet verene karşı ileri sürmesi mümkün değildir¹³¹. Ayrıca alt vekil

¹²³ **Gümüş**, Borçlar Özel, s.148; **Sarı**, s.220.

¹²⁴ **Zevkliler/ Gökyayla**, s.623.

¹²⁵ **Eren**, s.755; **Erlüle**, Fulya, Alt Vekâlet, Selâhattin Sulhi Tekinay'ın Hatırasına Armağan, İstanbul 1999, s.259-260.

¹²⁶ **Eren**, s.755.

¹²⁷ **Zevkliler/ Gökyayla**, s.623-624.

¹²⁸ **Akipek**, Şebnem, Alt Vekâlet, Ankara 2003. s.185.

¹²⁹ **Akipek**, s.147.

¹³⁰ **Akipek Öcal**, Kısa Şerh, s.88.

¹³¹ **Akipek Öcal**, Kısa Şerh, s.84.

bağımsız olarak iş gördüğü için vekil onu denetlemeye yetkili değildir ve bu sebeple denetimsizlikten doğan zararlardan sorumlu değildir¹³².

Alt vekâlete benzer bir diğer kavram ise ikame vekâlettir. İkame vekâlet, vekilin, vekâlet veren adına yapılan bir sözleşme ile vekâlet sözleşmesinden doğan borçlarını üçüncü bir kişiye devretmesidir. Bu açıdan vekil alt vekili kendi yerine koymakta diğer bir deyişle “*ikame*” etmektedir. Bu durumda her iki vekil de vekâlet verene karşı sorumlu olur ancak ikame vekil ile vekâlet veren arasında sözleşme kurulmuş olmaz. İkame vekâlet ile alt vekâlet arasında tereddüt yaşanması hâlinde fiili karine olarak alt vekâletin varlığı kabul edilir. Vekâlet veren, ikame vekile asıl vekilin ikame vekile karşı ileri sürebileceği hakları doğrudan ikame vekile başvurarak kullanabilir¹³³. Alt vekâlette olduğu gibi ikame vekâlette de asıl vekâletin sona ermesi ikame vekâleti etkilemez. Fakat alt vekâletten farklı olarak vekâlet veren ile ikame vekil arasında hukukî ilişki kurulduğundan vekâlet veren ikame vekili azledebilir¹³⁴.

İş yardımcı kişiye bırakıldığında TBK m. 507 değil TBK m. 116 uygulama bulduğundan vekile yetki verilmesi, durumun zorunlu kılması veya teamülün mümkün kılması şartları bu durumda aranmamaktadır.

İşin üçüncü kişiye gördürülmesi durumuna ilişkin olarak TBK m. 507’de yer alan düzenlemede vekilin yetkisi dışına çıkarak işi başkasına gördürmesine bağlanan sonuç işi gördürdüğü kişinin fiilinden kendi fiili gibi sorumlu olmasıdır. Ancak vekil işi başkasına gördürme yetkisine sahip ise yalnızca işi gördüreceği kişiyi seçmede ve talimat vermede gerekli özeni göstermekle yükümlüdür. Vekâlet veren açısından ise vekilin işi devretme yetkisinin olup olmasına bakılmaksızın kendi tayin ettiği vekile karşı kullanabileceği tüm hakları işin devredildiği vekile karşı da kullanabilmektedir. Bu düzenlemeye göre vekil, işi başkasına gördürmeye yetkili değil ise, işi yapan kişi kusurlu olmasa dahi onun yaptıklarından sorumludur. Ancak alt vekil, bizzat vekilden beklenen özeni

¹³² Eren, s.739.

¹³³ Akipek, s.123; Başpınar, s.197; Eren, s.737; Erlüle, s.261; Tandoğan, C: II, s.461; Yavuz/ Acar/ Özen, s.1197; Zevkliler/ Gökyayla, s.624.

¹³⁴ Zevkliler/ Gökyayla, s.625.

göstermesine rağmen istenilen sonuca ulaşamamışsa sırf işi bizzat görmediği için sorumlu tutulmamaktadır¹³⁵. Vekil, işi başkasına gördürmeye yetkili ise yalnızca talimat vermede ve seçmede gerekli özeni göstermekle yükümlüdür. Bu konuya ilişkin olarak yapılan sorumsuzluk anlaşmaları vekâlet sözleşmesinin niteliğine ters düşeceğinden geçerli değildir¹³⁶.

1.4.3.1.5. Hesap Verme Borcu

Vekil, işi bir başkasının menfaatine uygun görmenin sonucu olarak vekâlet veren aleyhine her davranıştan kaçınmak zorunda olduğu gibi lehine sonuç doğuracak her şeyi yapmakla da yükümlüdür¹³⁷. Bu ilke bağlamında vekilin, vekâlet verenin istemi üzerine yürüttüğü işin hesabını vermesi gerektiği TBK m. 508'de düzenlenmiştir. Vekâlet sözleşmesinin doğal bir özelliği olarak vekilin, işi nasıl yürüttüğünü, nasıl sonuçlandırdığını vekâlet verene bildirmesi gerekir¹³⁸.

Hesap verme borcu geniş anlamda bilgi verme yükümlülüğünü dar anlamda ise malî konularda hesap vermeyi kapsamaktadır¹³⁹. Aynı zamanda verilen bilgiler ve bilgi içeren belgelerin vekâlet verene ibraz edilmesi de bu kapsamdadır¹⁴⁰. Vekil gerektiğinde vekâlet veren talep etmese dahi işin durumu, talimatlara uyup uymadığı, işin gidişatının vekâlet veren yararına olup olmadığı, işin giderleri, hesap defterlerinin tutulması hakkında; açık, ayrıntılı, doğru, tam ve gerçeğe uygun bilgi vermelidir¹⁴¹. Bilgi verme, kimi yazarlarca sadakat borcu kapsamında değerlendirilmiş olmasına rağmen kanımızca sadakat borcunun bir uzantısı olmakla beraber¹⁴² hesap verme borcu kapsamındadır¹⁴³. İşin

¹³⁵ Zevkliler/ Gökyayla, s.624.

¹³⁶ Akipek, s.177; Yavuz/ Acar/ Özen, s.1200.

¹³⁷ Eren, s.745.

¹³⁸ Yavuz/ Acar/ Özen, s.1207.

¹³⁹ Ürem Çetinel, Merve, Vekâlet Sözleşmeleri Kısa Şerhi (Ed. Hakan Tokbaş), İstanbul 2017, s.98.

¹⁴⁰ Ürem Çetinel, s.95.

¹⁴¹ Eren, s.746-747; Sarı, s.285; Ürem Çetinel, s.98.

¹⁴² Eren, s.755; Tandoğan, C: II, s.481; Ürem Çetinel, s.98.

¹⁴³ Eren, s.745.

konusunun maddî fiil, hukukî işlem veya işlem benzeri olması bu yükümlülüğü etkilememektedir.

Hesap verme borcu bir yapma borcu olduğundan TBK m. 89'da yer alan genel kural burada da geçerli olmakta ve ifa yeri, vekâlet verenin hesap verme zamanındaki ikametgâhı olmaktadır. Hesap verme borcunun ifası kural olarak makbuz, fatura, hesap özeti gibi belgeler gösterilerek yazılı şekilde olmalıdır; ancak ifa şekli ve zamanı taraflarca da kararlaştırılabilir¹⁴⁴. Bu borcun gereği gibi yerine getirilmemesi hâlinde vekâlet veren, işi başkasına gördürebilir¹⁴⁵. Hesap verme borcunu gereği gibi yerine getirdiğini ispatlamak vekilin yükümlülüğündedir¹⁴⁶.

Hesap vermenin açık, anlaşılabilir ve güvenilebilir olmadığı durumda vekâlet verenin tazminat talebinden vazgeçtiğine ilişkin vekili ibra etmesi geçerli değildir¹⁴⁷. Hesap verme bağımsız bir yan borç olduğundan aslî borçtan bağımsız olarak talep edilebilir¹⁴⁸. Bilgiyi yalnızca vekâlet veren değil gerekli durumlarda mirasçılar, daha sonra görevlendirilen hekimler gibi kişiler de talep edebilir¹⁴⁹.

1.4.3.1.6. Vekâlet İlişkisi Çerçevesinde Geri Verme Borcu

Geri verme borcu, TBK m. 508'de düzenlenmiştir. Buna göre vekil, vekâlet sözleşmesi çerçevesinde kendisine verilenleri iade borcu altındadır¹⁵⁰. Geri verilmesi gereken basit bir belge olabileceği gibi işin konusunu oluşturan bir taşınmaz dahi olabilir.

İade konusu şey taşınmaz ise şekil konusunda tartışma mevcuttur¹⁵¹. Bir kısım yazarlarca taşınmaz satışına ilişkin olarak, vekâlet sözleşmesinin geçerliliği herhangi bir şekle tabi olmadığından resmi şekle uyulmadan vekâlet verilen

¹⁴⁴ **Özkaya**, Eraslan, Vekâlet Sözleşmesi ve Kötüye Kullanılması, Ankara 2005, s.648.

¹⁴⁵ **Tandoğan**, C: II, s.485.

¹⁴⁶ **Ürem Çetinel**, s.102; **Gümüş**, Borçlar Özel, s.406.

¹⁴⁷ **Ürem Çetinel**, s.95, dn.162. Aynı yönde bkz. Yarg. 13. HD., T. 19.11.2008, E. 2008/4706, K. 2008/13838 (www.kazanci.com).

¹⁴⁸ **Eren**, s.746; **Sarı**, s.285; **Zevkliler/ Gökyayla**, s.626.

¹⁴⁹ **Zevkliler/ Gökyayla**, s.626.

¹⁵⁰ Aksine anlaşmaların İsviçre hukukunda geçerli olacağına ilişkin bkz. **Ürem Çetinel**, s.97, dn.167.

¹⁵¹ Ayrıntılı bilgi için bkz. **Yavuz/ Acar/ Özen**, s.1212.

durumlarda bu sözleşmeye dayanılarak yapılan işlemler de geçerli kabul edilmektedir¹⁵². Ancak bazı yazarlar vekâleti her zaman geri alma yetkisi olsa da tarafları acele karar vermekten alıkoyamadığından taşınmaz satışı işlemlerinde kullanılan vekâlet sözleşmesinin resmi şekle tabi olduğunu ileri sürmektedirler¹⁵³. Yargıtay da bu doğrultuda verdiği içtihadı birleştirme kararı ile vekâlet sözleşmesinin resmi şekilde yapılması gerektiğine karar vermiştir¹⁵⁴.

Geri verme borcunun kapsamına yalnızca vekile verilen belge, eşya değil vekil tarafından tutulan ya da hazırlanan belgeler de girmektedir. Gerekli belgelerin saklanmaması hâli ise vekâlet verenin sözleşmeyi tek taraflı olarak sona erdirmesi hakkını verir¹⁵⁵. Aldıklarını geri verdiğini ispat yükü vekildedir¹⁵⁶.

Vekilin geri verme borcu doğrudan temsil içeren vekâlet sözleşmelerinde bulunmaz. Zira vekilin yaptığı işlerin konusunu oluşturan alacak, taşınır ve taşınmazlar üzerindeki haklar doğrudan vekâlet veren tarafından kazanılmaktadır. Dolaylı temsilin söz konusu olduğu durumlarda ise taşınırlarda aynî sözleşme ve zilyetliğin devri, taşınmazlarda tescil, alacaklarda ise yazılı devir sözleşmesidir¹⁵⁷. Ancak alacak haklarının geçişi için TBK m. 509'da yazılı devir değil, yasal devir yolu öngörülmüştür. Bu düzenlemeye göre vekilin, kendi adına ve vekâlet veren hesabına gördüğü işlerden doğan üçüncü kişilerdeki alacakları, vekâlet verenin vekile karşı bütün borçlarını ifa ettiği anda, kendiliğinden vekâlet verene geçer. Vekil iflas ederse vekâlet veren, bu alacakların kendisine geçtiğini iflas masasına karşı da ileri sürebilir¹⁵⁸. Fakat

¹⁵² Eren, s.723; Zevkliler/ Gökyayla, s.611.

İsviçre Federal Mahkemesi BGE 81 II 227, JdT 1956 I 147 (çev. KANETİ, Kararlar, C: II, s.158, n.99) kararında vekilin, vekâlet verene karşı, bir üçüncü kişi ile şekle bağlı sözleşme, bir taşınmaz alım borcu altına girmiş olması bu konudaki vekâlet sözleşmesinin de şekle bağlı olmasını zorunlu kılmayacağı doğrultusunda karar vermiştir. (Yavuz/Acar/Özen, s.1171, dn.91).

¹⁵³ Eren, s.723.

¹⁵⁴ Yarg. İBK., T. 07.10.1953 ve S. 8/7 (www.kazanci.com).

¹⁵⁵ Zevkliler/ Gökyayla, s.627.

¹⁵⁶ Ürem Çetinel, s.102.

¹⁵⁷ Eren, s.748.

¹⁵⁸ Eren, s.748. Söz konusu hükmün iflas hâli ile sınırlı olmadığına, haciz, ihtiyati haciz veya konkordato sözleşmesinin yapılmış olması hâlinde de uygulama bulacağına ilişkin bkz. Gümüş, Borçlar Özel, s.416; Yüksel, Sera Reyhani, Vekâlet Sözleşmeleri Kısa Şerhi (Ed. Hakan Tokbaş), İstanbul 2017, s.113, dn.204.

burada dikkat edilmesi gereken husus hükmün taşınmazlara ilişkin olmamasıdır¹⁵⁹.

Vekâlet verenin yasal devir hakkından yararlanabilmesi için vekâlet sözleşmesinden doğan borçlarını yerine getirmiş olması gerekmektedir. Başka bir deyişle vekâlet verenin, vekâlet ücretli ise ücret borcunu ödemiş olması, vekili yüklediği borçlardan kurtarmış olması, vekilin uğradığı zararları tazmin etmiş olması hâlinde yasal devir hakkından faydalanabilir¹⁶⁰. Bu koşulların oluşup oluşmadığı konusunda tereddüt olması hâlinde vekâlet veren tespit davası açabilir. Ayrıca yalnızca alacaklar değil, rüçhan hakları, fer'i haklar, defiler ve itirazlar da vekâlet verene geçer¹⁶¹.

Vekilin kendi adına ve vekâlet veren hesabına gördüğü işlerden dolayı üçüncü kişilerde alacağı varken iflas etmesi hâline ilişkin olarak TBK m. 509/2 hükmü getirilerek vekâlet verenin yasal devir hakkını iflas masası karşı da ileri sürebileceği ifade edilmiştir. Hatta sözleşmenin varlığı konusunda uyuşmazlık çıkarsa vekâlet veren iflas masası aleyhine alacaklı sıfatının tespiti için dava açabilir¹⁶². Ancak üzerinde hak doğan şey bir taşınır ise dolaylı temsil olunan vekâlet veren, kendi yükümlülüklerini yerine getirmemiş ise dolaylı temsilci olan vekil ya da iflas masası bu taşınır üzerinde hapis hakkını kullanabilir¹⁶³. Doktrindeki bir görüşe göre, her ne kadar kanunda yalnızca iflas denilmiş ise de söz konusu hükümler ihtiyati haciz veya konkordato sözleşmesinin akdedilmiş olması hâlinde de uygulanabilir¹⁶⁴.

Vekil; vekâleti ifa için aldığı mal ya da paraları, üzerinde üçüncü kişilerin hakkı olduğunu bilse dahi iade etmek zorundadır¹⁶⁵. Sözleşmede ücret kararlaştırılmış ise vekâlet verenin ücret ödeme borcu ile vekilin gördüğü iş dolayısıyla elde ettiği

¹⁵⁹ **Yüksel**, Kısa Şerh, s.110.

¹⁶⁰ **Yüksel**, Kısa Şerh, s.112.

¹⁶¹ **Yüksel**, Kısa Şerh, s.113; **Yavuz**, Nihat, Türk Borçlar Kanunu Şerhi, C: II, Ankara 2015, s.2706.

¹⁶² **Eren**, s.738-739; **Özkaya**, s.720; **Tandoğan**, C: II, s.524; **Yüksel**, Kısa Şerh, s.114.

¹⁶³ **Özkaya**, s.728; **Tandoğan**, C: II, s.539; **Yüksel**, Kısa Şerh, s.116.

¹⁶⁴ **Gümüş**, Borçlar Özel, s.416; **Tandoğan**, C: II, s.539; **Yüksel**, Kısa Şerh, s.113.

¹⁶⁵ **Zevkliler/ Gökyayla**, s.627; **Dalamanlı**, Lütfi, Borçlar Kanunu Şerhi, C: II, Ankara 1977, s.752.

şey veya para mübadele içinde olduğundan ödemezlik def'i ileri sürülebilmektedir¹⁶⁶.

Taraflarca aksi kararlaştırılmadığı sürece vekilin almış olduğu şey ya da şeyler, TBK m. 89'a göre, vekâlet sözleşmesinin kurulduğu sırada buldukları yerden vekâlet veren tarafından teslim alınmalıdır. Ancak teslimi gereken şey para ise, vekâlet verenin ikametgâhında teslim edilmelidir¹⁶⁷. Hesap verme başlığı altında TBK m. 508/2'de vekilin vekâlet verene tesliminde geciktiği paranın faizini de ödemekle yükümlü olduğu düzenlemesi getirilmiştir.

1.4.3.2. Vekâlet Verenin Borçları

Vekâlet sözleşmesinde kararlaştırıldığı veya teamül gereği ödenmesi gerektiği takdirde vekâlet verenin asıl borcu ücret ödemektir. Bu husus kanunda açıkça düzenlenmemiştir. Bu nedenle ücret konusu, bu bölümde değil vekâlet sözleşmesinin unsurları başlığı altında incelenmiştir¹⁶⁸.

1.4.3.2.1. Vekilin Yaptığı Giderleri ve Verdiği Avansları Ödeme Borcu

Vekâlet sözleşmesinde vekâlet veren, TBK m. 510/1'e göre, işin görülmesi için vekil tarafından yapılan giderleri ve vekilin verdiği avansları faizi ile vekile ödeme borcu altındadır. Avans ifadesi ile belirtilmek istenen vekilin para olarak yaptığı harcamalardır¹⁶⁹. Gider ifadesi ile de vekilin vekâletin ifası için vekâlet veren adına kendi iradesi ile ve kendi malvarlığından yaptığı, bir malın tüketilmesi veya bir malın eskitilmesi gibi harcamalar kastedilmektedir¹⁷⁰. Vekâlet veren ile vekil arasında ayrıca düzenlenmiş bir sözleşme olmasa da bu, TBK kaynaklı olarak

¹⁶⁶ Zevkliler/ Gökyayla, s.628.

¹⁶⁷ Ürem Çetinel, s.99.

¹⁶⁸ Bkz. Bölüm I., Kısım III.

¹⁶⁹ Aral/ Ayrancı, s.458.

¹⁷⁰ Sarı, s.277-278; Çelik, Nazlı Hilal, Vekâlet Sözleşmeleri Kısa Şerhi (Ed. Hakan Tokbaş), İstanbul 2017, s.124.

doğmaktadır¹⁷¹. Aynı hüküm uyarınca vekâlet verenin bu borcu, ödenmesi gereken gider ve avansların faizlerini de kapsamaktadır. Burada sözü edilen faiz temerrüt faizi değil, gider ve avansın bir parçasıdır¹⁷².

Vekil tarafından yapılan giderin ve verilen avansların vekâlet verenden istenilebilmesi için geçerli bir vekâlet sözleşmesinin varlığı gerekir¹⁷³. Sözleşme, en baştan geçerli bir şekilde kurulmuş olabileceği gibi baştaki vekâletsiz iş görmenin sonradan iş sahibinin icazeti ile vekâlet sözleşmesine dönüşmesi de söz konusu olabilir¹⁷⁴. Bunun yanında yapılan harcamaların edimin ifasına yönelik, vekâlet verenin talimatlarına uygun ve vekâletin ifası için zorunlu olması; sadakat ve özen borcuna, sır saklama yükümlülüğüne uygun hareket edilmiş olması gerekmektedir¹⁷⁵. Ancak vekil sonuç garantisi vermediğinden istenilen sonuç elde edilemese dahi işi gereği gibi ifa etmiş ise gider ve avansları talep edebilir¹⁷⁶. Birden fazla işin görülmesini kapsayan vekâlet sözleşmelerinde ise vekil gereği gibi ifa ettiği işin gider ve avanslarını talep edebilir¹⁷⁷.

Vekâlet sözleşmesinde ücret kararlaştırılmamış ve teamül gereği ücret ödenmesi gerekmeyen durumlarda da vekil yaptığı gider ve verdiği avansları isteyebilmektedir¹⁷⁸. Ancak söz konusu hüküm emredici olmadığından, taraflar sözleşme ile aksini kararlaştırabilirler¹⁷⁹. Uygulamadan örnek vermek gerekirse bir avukatın davayı açabilmek için ihtiyacı olan harç ve pul gibi giderlerin, vekâlet ücretsiz olsa dahi, vekâlet veren tarafından karşılanması gerekmektedir. Yapılan harcama rüşvet verilmesi gibi hukuka aykırı bir harcama ise vekâlet veren, bunu

¹⁷¹ **Bilge**, Necip, Borçlar Hukuku Özel Borç Münasebetleri, Ankara 1971, s.258.

¹⁷² **Gümüş**, Borçlar Özel, s.410; Sarı, s.282.

¹⁷³ **Yavuz/ Acar/ Özen**, s.667; **Karahasan**, Mustafa Reşit, Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler-Notlandırılmış Yasa Maddeleri ve Yargıtay Kararları, C: V, Ankara 2004, s.1083.

¹⁷⁴ **Çelik**, Kısa Şerh, s.123; **Karahasan**, s.1083; **Tandoğan**, s.577.

¹⁷⁵ **Aral/ Ayrancı**, s.438; **Çelik**, Kısa Şerh, s.125; **Zevkliler/ Gökyayla**, s.622.

Vekilin, işi gördükten sonra sır saklama yükümlülüğüne aykırı hareket etmesi hâlinde dahi gider ve avansları talep edebileceğine ilişkin bkz. **Tandoğan**, s.583; **Zevkliler/ Gökyayla**, s.623.

¹⁷⁶ **Gümüş**, Borçlar Özel, s.410; **Çelik**, Kısa Şerh, s.125.

¹⁷⁷ **Tandoğan**, C: II, s.587; **Zevkliler/ Gökyayla**, s.623.

¹⁷⁸ **Eren**, s.752.

¹⁷⁹ **Eren**, s.752; **Gümüş**, Borçlar Özel, s.408.

ödemek zorunda olmadığı gibi aşırı taleplerin de bir kısmını ödemeyi reddedebilir¹⁸⁰.

1.4.3.2.2. Vekili Vekâlet Veren Hesabına Yüklendiği Borçlardan Kurtarma Borcu

Vekâlet verenin, vekili, yüklendiği borçlardan kurtarma borcu altında olduğu TBK m. 510/1'de düzenlenmiştir. Getirilen bu yükümlülüğün varlığı için avans ve masraf yükümlülüğündeki şartların varlığı gereklidir¹⁸¹. Diğer bir deyişle, geçerli bir vekâlet sözleşmesi olması, vekilin söz konusu borcu vekâlet sözleşmesini gereği gibi ifa etmek için yüklenmiş olması gerekmektedir.

Vekilin üstlendiği borç, gerekli şartları taşıyorsa doğrudan vekâlet veren tarafından üçüncü kişiye ödenebilir. Borçlunun kişiliği önem taşııyorsa alacaklı durumundaki üçüncü kişi borcun ifasını kabul etmek zorundadır. Aksi hâlde alacaklı temerrüdüne düşecektir¹⁸².

Vekilin üstlendiği borç ifa edilebilecek bir borç değilse vekâlet veren, üçüncü kişi ile TBK m. 196 anlamında borcun dış yüklenilmesi yapabilir ve bu sayede vekili borçtan kurtarabilir¹⁸³. Ancak alacaklı bunu reddederse veya borç çok sonra muaccel olacaksa vekil vekâlet verenden teminat sağlamasını talep edebilir¹⁸⁴. Nitekim alacaklı borcun dış yüklenilmesini kabul etmek mecburiyetinde değildir¹⁸⁵. Vekili, vekâlet veren hesabına yüklendiği borçlardan kurtarma borcuna ilişkin düzenleme emredici olmadığından taraflar aksini kararlaştırabileceklerdir¹⁸⁶.

¹⁸⁰ **Bilge**, s.298; **Zevkliler/ Gökyayla**, s.631.

¹⁸¹ **Aral/ Ayrancı**, s.459, dn.9.

¹⁸² **Çelik**, Kısa Şerh, s.128.

¹⁸³ Borcun dış yüklenilmesi, TBK m.196'da düzenlenen, vekâlet verenin üçüncü kişi ile anlaşarak borcu üstlenmesi hâlidir. Bkz. **Çelik**, Kısa Şerh, s.128.

¹⁸⁴ **Aral/ Ayrancı**, s.459.

¹⁸⁵ **Akipek**, s.68; **Tandoğan**, C: II, s.590.

¹⁸⁶ **Eren**, s.753.

1.4.3.2.3. Vekilin Vekâleti İfa İçin Uğradığı Zararları Tazmin Borcu

Vekâlet verenin, vekilin vekâleti ifa için uğradığı zararları tazmin borcu TBK m. 510/2'de düzenlenmiştir. Vekilin zararlarının tazmini talep edebilmesi için zararının bulunması, zararı ile vekâletin ifası arasında uygun illiyet bağının ve vekâlet verenin kusurunun bulunması gerekir. Kanun koyucu vekâlet verenin karine olarak kusurlu olduğunu kabul etmiş, bu nedenle ispat külfetini tersine çevirmiştir. Dolayısıyla vekâlet verenin kusursuz olduğunu ispatlayamadığı durumda vekilin vekâleti ifa için uğradığı zararları tazmin borcu altında olduğu kabul edilmiştir. Tazmini gereken zarar, maddî zarar olabileceği gibi manevi zarar da olabilmektedir¹⁸⁷. Vekâlet verenin sorumluluğu için en hafif kusuru yeterlidir¹⁸⁸.

Doktrindeki baskın görüş TBK m. 510/2 hükmünün yalnızca ivazlı vekâlet sözleşmelerine uygulanabileceği yönündedir¹⁸⁹. Bu görüşe göre ücret almayarak özveride bulunan vekilin zararlarını, vekâlet veren herhâlde tazmin etmekle yükümlüdür. Burada genel kural ücretli vekâlette kusura, ücretsiz vekâlette ise hakkaniyete dayanan sorumluluğun esas oluşudur. Bu nedenle ivazsız vekâlette vekâlet verenin kusuru aranmamaktadır.

Doktrindeki bir görüşe göre ise ivazsız vekâletten farklı olarak ivazlı vekâlette tazmin edilecek zarar menfi zararlardır¹⁹⁰. Vekâlet verenin vekilin zararlarını tazmin borcu zararın meydana geldiği an doğar ve vekâletin ifasının tamamlanmasına bağlı değildir¹⁹¹. Bu sebeple zararın doğumu anından itibaren söz konusu tazminata faiz yürütülecektir¹⁹².

Vekilin özen borcuna aykırı hareket etmesi sonucu zarar görmesi hâlinde, vekâlet verenin meydana gelen zararı tazmin etmesi gerekip gerekmediği hususu doktrinde tartışmalıdır. Bir görüşe göre özensiz ifa yalnızca tazminattan indirim

¹⁸⁷ Eren, s.754.

¹⁸⁸ Eren, s.754.

¹⁸⁹ Eren, s.754; Zevkliler/ Gökyayla, s.630.

¹⁹⁰ Eren, s.754.

¹⁹¹ Çelik, Kısa Şerh, s.131.

¹⁹² Tandoğan, C: II, s.603; Zevkliler/ Gökyayla, s.630.

sebebi iken¹⁹³ diğ er bir görü Ő e göre ise zararın tazmini için vekilin ö zen borcuna uygun davranarak iş i görm esi gerektiğ i yön ündedir¹⁹⁴.

1.4.3.2.4. Avans Verme ve Karş ılık Sağ lama Borcu

Vekâlet veren, vekile karşı avans verme ve karş ılık sağ lama borcu altındadır. Her ne kadar TBK'da bu konuya ilişkin bir düzenleme olmasa da doktrinde bu borcun varlığ ı kabul edilmektedir¹⁹⁵. Doktrinde avans, vekilin vekillik ücretine karş ılık veya vekâleti gereğ i gibi ifa amacıyla kullanmak üzere vekâlet verenden önceden aldığ ı para olarak tanımlanmaktadır¹⁹⁶. Karş ılık ise vekilin vekâlet verenden doğ abilecek alacaklarını karş ılamak üzere vekâlet veren ya da üçüncü kiş iden aldığ ı, tasarruf edebileceğ i malvarlığ ı değerleri ř eklinde ifade edilmektedir¹⁹⁷.

Vekâlet verenin avans verme borcu Av. K. m. 173/2 hükmünde avukata verilen iş için gerekli bütün vergi, resim, harç vb. giderlerin vekâlet veren tarafından karş ılanacağ ı, bu masrafın avukat tarafından karş ılanabilmesi için kendisine bir miktar avansın verilmiş olmas ı gerektiğ i düzenlenmiştir. Bununla birlikte avukatın iş için yolculuk yapmas ı gerektiğ i durumda masrafı verilmedikçe avukatın yolculuğ a zorlanamayacağ ı açıkça belirtilmiştir. Ancak TBK'da düzenlenmeyen bu borcun avukatlık sözleşmesi dışında kalan vekâlet sözleşmelerinde uygulanabilmesi için tarafların sözleşmede kararlaş tırmaları gerekmektedir¹⁹⁸.

¹⁹³ **Gümü Ő**, Borçlar Özel, s.413.

¹⁹⁴ **Çelik**, Kısa ř erh, s.132; **Tandoğ an**, C: II, s.599-600.

¹⁹⁵ **Akipek**, s.69-70; **Gümü Ő**, Borçlar Özel, s.413; **Özkaya**, s.620; **Tandoğ an**, C: II, s.592-593; **Yalçınduran**, s.78; **Yavuz/ Acar/ Özen**, s.668.

¹⁹⁶ **Çelik**, Kısa ř erh, s.133; **Tandoğ an**, C: II, s.593; **Yavuz/ Acar/ Özen**, s.668.

¹⁹⁷ **Çelik**, Kısa ř erh, s.133; **Tandoğ an**, C: II, s.593; **Yavuz/ Acar/ Özen**, s.668.

¹⁹⁸ **Akipek**, Alt Vekâlet, s.70; **Gümü Ő**, Borçlar Özel, s.187; **Tandoğ an**, C: II, s.592; **Tay**, s.104; **Yavuz/ Acar/ Özen**, s.672; **Yüksel**, Sera Reyhani, Vekâlet Sözleşmesinde Vekâlet Vereninin Borçları, Hukuk Ekonomi ve Siyaset Aylık İnternet Dergisi, S.134, Aralık 2013, s.17.

1.4.4. Birlikte Vekâlet Verenlerin ve Birlikte Vekillerin Sorumluluğu

Birlikte vekâlet verenlerin ve birlikte vekillerin sorumluluğuna ilişkin olarak TBK m. 511'de birlikte vekalet verenlerin vekile karşı sorumluluğu müteselsil olarak düzenlenmiştir. Vekâleti birlikte üstlenenlerin ise vekâletin ifasından müteselsilen sorumlu oldukları ifade edilmiştir. Yine maddede yer alan düzenlemeye göre, yetkisini başkasına devir hakkı olmadıkça birlikte vekiller ancak birlikte yaptıkları fiil ve işlemleriyle vekâlet vereni borç altına sokabilmektedirler¹⁹⁹. Öngörülen düzenleme TBK m. 162'de yer alan yasal teselsülün bir örneğini oluşturmaktadır²⁰⁰. Ancak bu düzenleme emredici olmadığından taraflar aksini kararlaştırabilmektedirler²⁰¹.

Birlikte vekâlet verenler arasında müteselsil sorumluluğun doğmasının bazı şartları vardır. Bunlar: birden fazla vekâlet verenin aynı vekil ile sözleşme yapmış olması, vekilin yaptığı işin vekâlet verenlerin ortak menfaatine olması, iradi veya yasal zorunluluk gereği işin beraber gördürülmesidir²⁰². Bu şartların varlığı hâlinde vekâlet verenler görülen işe sonradan icazet vermiş olsalar dahi vekile karşı müteselsil olarak sorumludurlar²⁰³.

Birlikte vekâlet verenlerde olduğu gibi birlikte vekil olanlar arasında da TBK m. 511 ile müteselsil sorumluluk öngörülmektedir. Ancak bu durumda birden fazla vekilin işi üstlenmesi, görülen işin aynı iş olması ve vekiller arasında birlikte vekâlet iradesinin varlığı ya da yasal olarak birlikte hareket etme zorunluluğu olmasının yanı sıra vekâlet vereni borç altına sokacak bir işlem yapıyor olması gerekmektedir. Bir başka deyişle, işin görülmesine ilişkin olup borçlandırıcı olmayan bir işlemin yapılması hâlinde müteselsil sorumluluk söz konusu olmamakta ve vekiller tek başlarına da hareket edebilmekte, işlem yapabilmektedirler. Ayrıca birlikte vekâlet hâlinde vekâlet verenin ancak vekillerin birlikte hareket etmeleri hâlinde onlara güvенеbileceği ve bu işin üstesinden

¹⁹⁹ Almanya'da bu konuda ayrı düzenleme bulunmamaktadır. Bu husus adi ortaklık hükümleri çerçevesinde ele alınmaktadır. Bkz. **Tandoğan**, C: II, s.572.

²⁰⁰ **Yavuz/ Acar/ Özen**, s.1213.

²⁰¹ **Gümüş**, Borçlar Özel, s.139; **Tandoğan**, C: II, s.606; **Yeniocak**, Umut, Vekâlet Sözleşmeleri Kısa Şerhi (Ed. Hakan Tokbaş), İstanbul 2017, s.139.

²⁰² **Yeniocak**, Kısa Şerh, s.140.

²⁰³ **Tandoğan**, C: II, s.604.

ancak birlikte hareket etmeleri hâlinde gelebilecekleri düşüncesi ile vekillerin birlikte hareket etme iradeleri olduğu karine olarak kabul edilir²⁰⁴.

Bir vekilin tek başına borçlandırıcı işlem yapması hâlinde ise iç ilişkide vekâletsiz iş görme, dış ilişkide yetkisiz temsil söz konusu olmaktadır²⁰⁵. Vekâlet veren sözleşme ile veya daha sonradan vekillerin tek başına hareket etmesine veya işi başkasına devretmesine rıza gösterebilir. Ayrıca birlikte hareket etmesi gereken vekillerden birinin ölmesi hâlinde vekâlet veren, ölen vekil olmaksızın vekâletin devam etmesini kabul etmezse vekâlet sözleşmesi sona erer²⁰⁶. Birden fazla vekilin tek vekâletname ile bir işi üstlendiği durumlarda aksi kararlaştırılmamış ise tek ücret ödenir; ancak vekiller arasında müteselsil alacaklılık olmadığından tek vekile yapılan ödeme vekâlet vereni borçtan kurtarmaz²⁰⁷.

1.5. VEKÂLET SÖZLEŞMESİNİN BENZER SÖZLEŞMELERDEN AYIRT EDİLMESİ

1.5.1. Hizmet Sözleşmesinden Farkı

Hizmet sözleşmesi de vekâlet sözleşmesi gibi bir iş görme sözleşmesidir. Bununla birlikte bazı önemli noktalarda bu iki sözleşme birbirinden ayrılmaktadır. Vekâlet sözleşmesini hizmet sözleşmesinden ayıran en temel özellik vekâlet sözleşmesinin kural olarak ücretsiz olmasına karşın hizmet sözleşmesinin ücretli olmasıdır. Vekâlet sözleşmesinde ücret kararlaştırılmış olması veya teamül gereği ücret ödeneceği durumlarda vekâlet sözleşmesini hizmet sözleşmesinden ayırmak zorlaşabilmekte ise de ücretin zorunlu unsur olup olmaması belirleyici rol oynamaktadır. Vekâlet sözleşmesinde de hizmet sözleşmesinde olduğu gibi ücret haftalık, aylık ya da yıllık olarak belirlenebilmektedir²⁰⁸.

²⁰⁴ Tandoğan, C: II, s.572; Yeniocak, Kısa Şerh, s.142.

²⁰⁵ Tandoğan, C: II, s.574.

²⁰⁶ Yavuz/ Acar/ Özen, s.1213, dn.278.

²⁰⁷ Özkaya, s.588-589; Zevkliler/ Gökyayla, s.630.

²⁰⁸ Zevkliler/ Gökyayla, s.606.

Vekâlet sözleşmesini hizmet sözleşmesinden ayıran diğer özellik vekilin bağımsız oluşudur. Vekâlet sözleşmesinin unsurları başlığı altında incelediğimiz üzere nisbî bağımsız olan vekil, vekâlet verenin iş organizasyonunun bir parçasını oluşturmaz²⁰⁹. Eğer vekâlet veren ile vekil arasında, talimat kapsamında tâbiyet ilişkisi kurulmuşsa vekil bağımsız olamayacağından artık hizmet sözleşmesi hükümleri uygulama bulmaktadır²¹⁰. Ayrıca vekil kural olarak işverenin işletmesi dışında, kendi iş yerinde çalışır²¹¹.

Vekâlet sözleşmesini hizmet sözleşmesinden ayıran bir diğer özellik ise vekâlet sözleşmesinde iş görmenin zaman kaydına bağlı olmaksızın borçlanılmasıdır²¹². Kanunda açıkça yer almasa da TBK m. 502/2'den bu sonuca varıldığı ifade edilmektedir²¹³.

Hizmet sözleşmesi sürekli bir sözleşme iken vekâlet sözleşmesi sürekli sözleşme benzeri veya ani edimli de olabilmektedir²¹⁴.

1.5.2. Eser Sözleşmesinden Farkı

Vekâlet sözleşmesini eser sözleşmesinden ayıran ilk özellik, vekâlet sözleşmesinde sonuç unsurunun önemli olmayışdır²¹⁵. Vekilin borcu edim sonucu değil edim fiilidir. Diğer bir ifadeyle vekil, sonuç sorumluluğuna sahip değildir²¹⁶. Dolayısıyla vekil istenilen sonucun elde edilmesinden değil sonuca ulaşılması için gerekli faaliyetlerin yerine getirilmesinden sorumludur. İstenilen sonuç meydana gelmediği takdirde vekil, gerekli özeni göstermişse bundan sorumlu olmaz²¹⁷. Vekâlet sözleşmesinin konusunu oluşturan yükümlülükler eser sözleşmesinin konusunu oluşturanlardan farklı olarak, ne olacağı önceden

²⁰⁹ **Gümüş**, Borçlar Özel, s.125.

²¹⁰ **Gümüş**, Borçlar Özel, s.125; **Zevkliler/ Gökyayla**, s.611.

²¹¹ **Eren**, s.728; **Yalçınduran**, s.48.

²¹² **Bilge**, s.287.

²¹³ **Yavuz/ Acar/ Özen**, s.1163.

²¹⁴ **Eren**, s.729; **Yalçınduran**, s.48.

²¹⁵ **Eren**, s.729; **Sarı**, s.10; **Yavuz/ Acar/ Özen**, s.1164; **Zevkliler/ Gökyayla**, s.611.

²¹⁶ **Akipek Öcal**, Kısa Şerh, s.76.

²¹⁷ **Eren**, s.729; **Yavuz/ Acar/ Özen**, s.1164; **Zevkliler/ Gökyayla**, s.600.

objektif ve kesin bir biçimde belirlenemeyen, iş görme ile taahhüt edilen sonucun yerine getirilip getirilemediğinin objektif olarak değerlendirilmesinin mümkün olmadığı yükümlülüklerdir. Yine, eser sözleşmesinin iş görme edimini oluşturan sonuç, kural olarak, gerçekleştirilmesi borçlunun iş görmesi dışından başka olgulara bağlı olmayan bir sonuçtur²¹⁸. Başka bir deyişle sonuç borcunun üstlenildiği hâllerde eser sözleşmesinin olduğu kabul edilir.

Vekâlet sözleşmesinde vekil, gördüğü iş nedeniyle sebep olduğu zararlardan yalnızca kusurlu ise sorumlu olur. Oysa yüklenici kusuru olmasa dahi üstlendiği eseri meydana getirip teslim edemediği takdirde TBK m. 475'e göre ayıp hükümleri uyarınca sorumlu olur²¹⁹. Bununla birlikte vekâlet sözleşmesinde vekil işi kural olarak bizzat görmek zorunda olduğu hâlde, eser sözleşmesinde yüklenici işi başkasına gördürebilir²²⁰.

Eser sözleşmesinde ücret zorunlu bir unsur olduğu hâlde, vekâlet sözleşmesi ücretsiz olarak da yapılabilir²²¹. Diğer bir ifade ile eser sözleşmesi ivazlı bir sözleşme iken vekâlet sözleşmesi ivazsız da kurulabilir. Yine vekâlet sözleşmesinde işin görülmesi dolayısıyla doğan giderler vekâlet verene ait olmasına rağmen eser sözleşmesinde yükleniciye aittir²²².

Vekâlet sözleşmesinde taraflara tek taraflı olarak sözleşmeyi sona erdirme hakkı tanınmıştır. Eser sözleşmesinde bu hak bazı koşullara bağlanmıştır²²³.

1.5.3. Vekâlet Sözleşmesinin Temsil Yetkisi ile İlişkisi

Türk hukukunda temsil ile vekâlet birbirlerinden farklı kavramlardır. Fakat uygulamada bu kavramlar birbiri ile karıştırılmakta, çoğu zamana birbiri yerine

²¹⁸ Aydoğdu/ Kahveci, s.483; Sarı, s.11.

²¹⁹ Eren, s.729.

²²⁰ Zevkliler/ Gökyayla, s.611.

²²¹ Zevkliler/ Gökyayla, s.611.

²²² Zevkliler/ Gökyayla, s.612.

²²³ Zevkliler/ Gökyayla, s.612.

kullanılmaktadır. Bu hususun tipik örneği olarak avukata verilen temsil yetkisine ilişkin düzenlenen belgeye uygulamada “*vekâletname*” denilmesidir²²⁴.

Temsil yetkisi tek taraflı irade beyanı ile bir başkasına yetki verilmesidir. Yetki verilen kişinin kabulüne ihtiyaç olmaksızın temsil yetkisi verilebilmektedir. Vekâlet sözleşmesi ise karşılıklı yapılmakta olup tek tarafın irade beyanı sözleşmenin kurulması için yeterli değildir. Vekâlet, vekil ile vekâlet veren arasındaki iç ilişkiyi; temsil ise dış ilişkiyi ifade eder²²⁵. Ancak temsil yetkisi sadece vekâlet sözleşmesinden kaynaklanmaz. Örneğin hizmet veya ortaklık sözleşmesi ile de temsil yetkisi verilmesi mümkündür²²⁶.

Vekâlet sözleşmesi, bir yükümlülüğün doğmasına sebebiyet verirken; temsil yetkisi bir hak verir²²⁷. Vekâlet sözleşmesi genellikle temsil yetkisini içeren bir işlemdir²²⁸. Bu yetki her zaman geri alınabildiği gibi geri alınmasına ilişkin haktan vazgeçilmesi veya bu hakkın sınırlandırılması amacıyla yapılan sözleşmeler geçersizdir²²⁹. Temsil yetkisinin geri alınması vekâleti sona erdirmeyebilir veya vekâlet sözleşmesinin sona ermesi temsil yetkisinin geri alındığı anlamına gelmeyebilir. Ancak uygulamada vekilin azledilmesi temsil yetkisinin de sona erdiği anlamına gelir²³⁰. Ayrıca vekâlet sözleşmesi sebebe bağlı olduğu hâlde temsil yetkisi soyuttur²³¹.

TBK m. 504/2’de vekâletin özellikle vekilin üstlendiği işin görülmesi için gerekli hukukî işlemlerin yapılması yetkisini de kapsadığı belirtilerek genel yetkiden söz edilmiştir. Bu hükümden de anlaşılacağı üzere vekil, maddî eylemlere ilişkin olmayan işlerin ifası için genel yetkili kabul edilmektedir²³².

Özel yetki gerektiren durumlar ise TBK m. 504/3’te dava açmak, sulh olmak, hakeme başvurmak, iflas, iflasın ertelenmesi ve konkordato talep etmek, kambiyo

²²⁴ **Sarı**, s.202.

²²⁵ **Eren**, s.720; **Tandoğan**, C: II, s.357; **Zevkliler/ Gökyayla**, s.602.

²²⁶ **Eren**, s.719.

²²⁷ **Zevkliler/ Gökyayla**, s.603.

²²⁸ **Eren**, s.720; **Tandoğan**, C: II, s.357.

²²⁹ **Zevkliler/ Gökyayla**, s.603.

²³⁰ **Zevkliler/ Gökyayla**, s.603.

²³¹ **Eren**, s.720.

²³² **Eren**, s.732; **Zevkliler/ Gökyayla**, s.615.

taahhüdünde bulunmak, bağışlama yapmak, kefil olmak, taşınmazı devretmek ve bir hak ile sınırlandırmak olarak sayılmıştır. Buna ek olarak HMK m. 74'te hâkimi reddetmek, davanın tamamını ıslah etmek, yemin teklif etmek, yemini kabul, iade veya reddetmek, başkasını tevkil etmek, haczi kaldırmak, vekâlet verenin iflasını istemek, tahkim ve hakem sözleşmesi yapmak, konkordato veya sermaye şirketleri ve kooperatiflerin uzlaşma yoluyla yeniden yapılandırılması teklifinde bulunmak ve bunlara muvafakat vermek, alternatif uyuşmazlık çözüm yollarına başvurmak, davadan veya kanun yollarından feragat etmek, karşı tarafı ibra ve davasını kabul etmek, yargılamanın iadesi yoluna gitmek, hâkimlerin fiilleri sebebiyle devlet aleyhine tazminat davası açmak, hangileri hakkında yetki verildiği açıklanmadıkça kişiye sıkı sıkıya bağlı haklarla ilgili davaları açmak ve takip etmek şeklinde sayılmıştır. Bu işlemler sınırlı sayıdadır²³³.

Maddede sayılanlar dışında kalan ve başka bir yasal düzenleme ile özel yetki gerektirdiği belirtilmeyen tüm işlemler genel yetki kapsamındadır. Ancak uygulamada kurumlar kendi getirdikleri düzenleme ile özel yetki talep etmektedirler²³⁴. Kanaatimizce bu yerinde bir uygulama değildir. Zira kanuna aykırı düzenleme getirilmesi normlar hiyerarşisine aykırıdır. Özel yetki gerektiren bir iş için vekile özel yetki verilmediği durumlarda vekil bu işi yapma borcu altına girmemiştir ve özel yetki gerektiren bir işi yetkisi olmaksızın yapmış ise vekâlet veren icazet vermedikçe vekâletsiz iş gören konumundadır²³⁵. Görülen iş vekâlet verenin menfaatine ise ve vekâlet veren susuyorsa işi örtülü olarak kabul etmiş sayılır. Ancak yapılan işlem vekâlet verenin menfaatine aykırı ise ses çıkarmamak, müsamaha göstermek örtülü kabul sayılmaz²³⁶.

²³³ **Zevkliler/ Gökyayla**, s.615.

²³⁴ Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı Emeklilik Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün 28.04.2016 tarih ve 40552758-0100701-E 2486570 sayılı Yurtdışı borçlanma konulu genel yazısı.

Kaldı ki özel yetki istenilmesine gerekçe olarak belirtilen yurt dışı borçlanmanın vekâlet verenin mal varlığını azaltan ya da onu önemli ölçüde risk altına sokan işlemlerden olması hususu da borçlanılan miktarın üç ay içinde ödenmemesi hâlinde borçlanmadan vazgeçilmiş kabul edilmesi sebebiyle yerinde değildir.

²³⁵ **Zevkliler/ Gökyayla**, s.615.

²³⁶ **Özdemir**, Kısa Şerh, s.33; **Tandoğan**, C: II, s.390.

Yine önemli bir fark olarak vekâlet bir sözleşme olduğundan sınırlı ehliyetliler yasal temsilcisinin rızası olmaksızın vekil olamazlarken temsilci, özellikle doğrudan, olabilmektedirler²³⁷.

Bir konuda vekile yetki verilmiş olması o konunun sözleşmenin kapsamında olduğunu, vekilin o işin görülmesi yükümü altında olduğunu göstermez. Bu yetkinin verilmesi, gerekli görüldüğü takdirde kullanılması amacı ile o yetkinin verildiği anlamına gelir²³⁸.

1.6. VEKÂLET SÖZLEŞMESİNİN SONA ERMESİ

1.6.1. İş Görme Borcunun, Borcun Sona Erme Sebeplerinden Birinin Gerçekleşmesi ile Sona Ermesi Sonucu Vekâlet Sözleşmesinin Sona Ermesi

Genel olarak borcu sona erdiren sebepler TBK'da m. 131 vd. maddelerde, sona erme hâlleri altında; ibra, yenileme, borçlu ve alacaklı sıfatının birleşmesi, takas, zamanaşımı olarak düzenlemiştir. Vekâlet sözleşmelerinin en olağan sona erme sebebi ani edimli sözleşmelerde ifa, sürekli edimli sözleşmelerde ise sürenin dolması veya edim amacı varsa amacın elde edilmiş olmasıdır²³⁹. Zamanaşımı borcu sona erdiren bir durum olmasa da haklı bir def'i olarak ileri sürüldüğünde borcu ifadan kurtardığı için bu başlık altında düzenlenmiştir. Bu sona erme sebeplerinin çoğu niteliği gereği vekâlet sözleşmesine sınırlı olarak uygulanmaktadır.

İbra, borçluyu borcu ifa etmeden borçtan kurtarmak hususunda alacaklı ile borçlunun anlaşmasıdır²⁴⁰. Örneğin vekilin iş görme borcunu ifa etmeyeceği hususunda anlaşmaları durumunda ibra söz konusudur ve sözleşmenin aslî edimini iş görme borcu oluşturduğundan vekâlet sözleşmesi de bu anlaşma ile

²³⁷ **Yavuz**, Cevdet, Türk-İsviçre ve Fransız Medenî Hukuklarında Dolaylı Temsil, Doktora Tezi, İstanbul 1983, s.45.

²³⁸ **Zevkliler/ Gökyayla**, s.614.

²³⁹ **Eren**, s.755; **Sarı**, s.52.

²⁴⁰ **Oğuzman**, Kemal/ **Öz**, Turgut, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C: 1, İstanbul 2019, s.416.

sona ermektedir. Ancak bu durumda hesap verme, sır saklama, vekâlet verenin ücret ödeme borcu gibi borçların ifası gerekecektir.

Yenilemenin iş görme sözleşmeleri açısından söz konusu olabirliğine şüphe ile bakılmaktadır²⁴¹. Yenileme durumunda sözleşme konusu borç sona erdirilmekte yerine yeni bir borç kararlaştırılmaktadır. Ancak uygulamada bu şekilde bir sözleşmenin yapılması bütün olarak vekâlet sözleşmesinin yenilenmesi olarak nitelendirilmektedir.

Borçlu ve alacaklı sıfatının birleşmesi sonucu borcun sona ermesi imkânını vekâlet sözleşmesinin iş görme niteliği oldukça sınırlamaktadır. Nitekim işin yapılmasını talep hakkına ilişkin alacak hakkının temliki caiz olmadığından bu imkân daha da sınırlanmaktadır. Bu duruma örnek olarak tek vekilin tek hak sahibi olduğu kişinin vefatı veya vekâlet verenin vekilin işletmesini mevcut sözleşmelerle devralması gibi külli halefiyet hâlleri gösterilebilir²⁴².

Vekâlet sözleşmesinde en çok karşımıza çıkabilecek sona erme sebeplerinden biri imkânsızlıktır. İfa imkânsızlığı borcun ifasının cebri icra yolu ile elde edilemeyecek duruma gelmesidir ve imkânsızlığın varlığı, alacaklının bu durumu dürüstlük kuralı çerçevesinde değerlendirip değerlendirmediyine bakılarak tespit edilir²⁴³. İmkânsızlığın sözleşmeyi sona erdirebilmesi borçlunun bu imkânsızlıktan sorumlu olup olmamasına bağlı değildir. Yalnızca tazminat yükümlülüğünün ortaya çıkıp çıkmaması noktasında borçlunun imkânsızlıktan sorumluluğu önem taşımaktadır.

Sözleşmenin kurulmasından sonra ortaya çıkan imkânsızlık hâlinde sözleşme sona erer. Başka bir deyişle sözleşmenin kurulması sırasında objektif imkânsızlık söz konusu ise TBK m.27'ye göre sözleşme kesin hükümsüzdür.

Takas, vekâlet sözleşmesine uygulanamayacak bir sona erme sebebidir. Zira takasın varlığından söz edebilmek için tarafların borçlarının aynı cinsten olması gerekmektedir. Fakat vekâlet sözleşmesinde vekilin borcu iş görmedir. Vekâlet

²⁴¹ Sarı, s.53.

²⁴² Sarı, s.47; Tandoğan, C: II, s.611.

²⁴³ Oğuzman/ Öz, s.295 vd.; Sarı, s.55.

verenin borcu ise duruma göre ücret olabilmektedir. Bu durumda takas ile vekâlet sözleşmesinin sona ermesi mümkün değildir.

Sözleşmenin tarafların karşılıklı ve birbirine uygun irade beyanı ile sona erdirmelerine ikâle denilmektedir. Vekâlet sözleşmesi de bu yolla sona erdirilebilmektedir. Ancak tek taraflı sona erdiriminin mümkün olduğu vekâlet sözleşmesinde bu yol başvurmanın pratik bakımdan anlamsız olacağını savunan yazarlar da mevcuttur²⁴⁴.

Kanun koyucu, TBK m. 147'de getirdiği düzenleme ile vekâlet sözleşmesinden doğan alacaklar bakımından beş yıllık zamanaşımı süresi öngörmüştür.

1.6.2. Vekâlet Sözleşmesine Özgü Sona Erme Sebepleri

1.6.2.1. Tek Taraflı Sona Erdirme

Türk hukukunda TBK m. 512 ile vekâlet sözleşmesinin taraflarına her zaman sözleşmeyi tek taraflı olarak sona erdirme hakkı tanıyarak genel kural olan haklı bir neden olmaksızın sürekli borç ilişkilerinde sözleşmenin sona erdirilemeyeceği kuralına istisna getirmiştir²⁴⁵. Tarafların bu hakkı kullanmak için herhangi bir şekilde ve haklı nedene ihtiyacı yoktur. Bu hak bir zaman sınırına da tabi değildir²⁴⁶.

Vekâlet verenin tek taraflı irade beyanı ile sözleşmeyi sona erdirmesine azil, vekilin tek taraflı irade beyanı ile sözleşmeyi sona erdirmesine ise istifa adı verilmektedir²⁴⁷. Doktrinde vekilin sözleşmeyi sona erdirmesini geri alma, vekâlet verenin sona erdirmesini ise fesih olarak nitelendiren görüşler de mevcuttur²⁴⁸. Ancak bu ifadenin kanunda yer almaması sebebiyle bu nitelermeyi kabul etmeyen

²⁴⁴ **Tandoğan**, C: II, s.610. Aksi görüş için bkz. **Sarı**, s.58.

²⁴⁵ **Zevkililer/ Gökyayla**, s.633.

²⁴⁶ Taraflar, yapacakları bir anlaşma ile söz konusu hakkın kullanılmasını bir şekilde tabi kılabilirler (**Sarı**, s.87).

²⁴⁷ **Akintürk/ Ateş Karaman**, s.316; **Eren**, s.755.

²⁴⁸ **Aral/ Ayrancı**, s.461; **Eren**, s.725.

Doktrinde **Aral/ Ayrancı**, bu kavramların İsviçre Borçlar Kanunu'nda kullanıldığını belirtmişlerdir. Bu konuda bkz. **Aral/ Ayrancı**, s.461. Yazarlara göre kullanılan farklı terimlere rağmen her iki hâlde de vekâlet sözleşmesi, tek taraflı ve ulaşması gereken bir irade beyanı ile ileriye etkili olarak sona ermektedir.

yazarlar da bulunmaktadır²⁴⁹. Sözleşmeyi sona erdirmeye ilişkin irade beyanının karşı tarafa yöneltilmesi, diğer bir ifadeyle bu iradenin muhatabın bunu öğrenmesini sağlayacak tarzda açıklanması gerekmektedir. Sona erdirme beyanı bozucu yenilik doğuran bir hak olup karşı tarafın sona erdirme iradesi öğrenildiği anda sözleşme sona erer²⁵⁰. Yargıtay'ın da benzer yönde kararları bulunmaktadır²⁵¹. Kısaca sona erdirme iradesi, yenilik doğurucu, ulaşması gerekli, şekle bağlı olmayan bir beyanla açıklanır.

Vekâlet sözleşmesinin mutlak sürekli borç ilişkisi niteliği gereği tek taraflı sona erdirme hakkı, geçmişe etkili dönme değil; her zaman ileriye etkili fesih hakkıdır. Doktrinde ani edimli olarak gerçekleştirilebileceği kabul edilen vekâlet sözleşmeleri bakımından TBK m. 512'de tanınan haklar dönme hakkı olarak nitelendirildiği gibi; sürekli borç ilişkisi niteliğindeki vekâlet sözleşmelerinde de henüz vekilin ifa fiilleri başlamadan önce TBK m. 512'ye göre kullanılacak hakkın da dönme hakkı niteliği taşıdığı belirtilmektedir²⁵².

TBK m. 512'de yer alan tek taraflı sona erdirme hakkının, emredici olup olmadığına yani taraflarca sona erdirme hakkının kullanılmayacağına ilişkin yapılan anlaşmanın geçerliliği hususu doktrinde tartışılmaktadır. Bazı yazarlar vekâlet sözleşmesinde her iki tarafın da sahip olduğu tek taraflı sona erdirme hakkının, yapılacak bir anlaşma ile ne sınırlandırılmasının ne de kaldırılmasının mümkün olduğu görüşünü savunmaktadır²⁵³. Bu görüşe göre sözleşmenin tek taraflı sona erdirilmesi hakkından önceden feragat mümkün değildir. Hükmün uygulanmasını engelleyecek veya güçleştirecek anlaşmalar da geçersizdir. Örneğin sözleşmenin tek taraflı sona erdirilmesi durumunda ceza koşulu ödeneceği kararlaştırılmamaktadır²⁵⁴. Başka bir görüş ise vekâlet sözleşmesini tipik ve atipik olarak ayırarak TBK m. 512 hükmünün emredici olup olmadığını

²⁴⁹ **Sarı**, s.77.

²⁵⁰ **Aral/ Ayrancı**, s.461, **Eren**, s.725; **Sarı**, s.86; **Seçer**, s.884; **Zevkliler/ Gökyayla**, s.634.

²⁵¹ Yarg. HGK., T. 25.06.2003, E. 2003/14-402, K. 2003/435 (www.kazanci.com).

²⁵² **Gümüş**, Borçlar Özel, s.197.

²⁵³ **Gümüş**, Borçlar Özel, s.197. İsviçre Federal Mahkemesi ve Yargıtay kararlarının da bu doğrultuda olduğuna ilişkin bkz. **Eren**, s.725; **Ürem**, Müge, Vekâlet Sözleşmeleri Kısa Şerhi (Ed. Hakan Tokbaş), İstanbul 2017, s.151.

²⁵⁴ **Zevkliler/ Gökyayla**, s.634.

belirlemektedir²⁵⁵. Bu görüşe göre vekâlet ivazlı olsun ya da olmasın şahsa sıkı sıkıya bağlı bir nitelikte ise vekâlet tipiktir ve buna bağlı olarak TBK m. 512 hükmü emredicidir. Zira bu tip sözleşmeler mutlak güven unsuruna dayanmaktadır. Eğer güven unsuru mevcut değilse vekâlet sözleşmesi atipiktir ve söz konusu ilke sözleşme serbestisi ilkesine dayanılarak tarafların aksini kararlaştırması ile ortadan kaldırılabılır²⁵⁶.

Vekâlet sözleşmesinin tek taraflı olarak sona erdirilmesi durumunda sona erdiren tarafa bir tazminat yükümlülüğü getirilmemiş olsa da TBK m. 512'de uygun olmayan zamanda sözleşmeyi sona erdiren tarafa diğer tarafın zararlarını giderme yükümlülüğü getirilmiştir. Burada önemli olan husus uygun olmayan zamanda feshin, sözleşme ihlali oluşturmadığıdır²⁵⁷. Tazminat borcu sözleşme ihlaline dayalı olarak değil, yasal sebep sorumluluğu çerçevesinde doğar²⁵⁸.

Uygun olmayan zaman kavramı ile kastedilen, sözleşmeyi tek taraflı sona erdirmeye hakkının kullanıldığı an sözleşmenin diğer tarafı için özel bir olumsuzluk sonucuna yol açması, sözleşmenin devam edeceğine ilişkin güvenin boşa çıkmasına sebep olacak bir zamanda sözleşmenin sona erdirilmesidir²⁵⁹. Sözleşmenin uygun olmayan zamanda sona erdirilmesi hâlinde sözleşmenin ifa edileceğine dair güvenin boşa çıkmasından doğan zarar tazmin edilir; sözleşme devam etse idi ortaya çıkacak menfaatler ise korunmaz²⁶⁰. Kısaca tazminatın konusunu menfi zararlar oluşturur²⁶¹. Ancak doktrinde atipik vekâlet sözleşmesinin uygun olmayan zamanda sona erdirilmesi hâlinde müspet zararların tazmin edileceğini savunanlar olduğu gibi²⁶² tüm vekâlet sözleşmelerinde uygun olmayan zamanda sona erdirilmesi hâlinde müspet zararların tazmin edilmesi gerektiğini savunanlar da mevcuttur²⁶³. Söz konusu

²⁵⁵ Eren, s.726.

²⁵⁶ Aral/ Ayrancı, s.462; Eren, s.726; Sarı, s.92.

²⁵⁷ Akipek, s.245; Sarı, s.131; Tandoğan, s.639-640; Ergüne, Mehmet Serkan, Olumsuz Zarar, İstanbul 2008, s.271-272.

²⁵⁸ Gümüş, Borçlar Özel, s.199.

²⁵⁹ Eren, s.726.

²⁶⁰ Sarı, s.139; Tandoğan, C: II, s.640; Zevkililer/ Gökyayla, s.636.

²⁶¹ Eren, s.726.

²⁶² Ürem, s.154, dn.286'da adı geçen yazar.

²⁶³ Gümüş, Borçlar Özel, s.200.

tazminat borcu yasal borçtur²⁶⁴. Ayrıca uygun olmayan zamanda sona erdirilen sözleşme sebebiyle başka bir ivazlı sözleşmeyi yapmadığı ve bu sözleşme yerine yeni bir sözleşme yapması gerektiğini ispatlar ise yoksun kalınan kâr da sözleşmeyi uygun olmayan zamanda fesheden tarafça tazmin edilecek zararlar kapsamına girer²⁶⁵.

Uygun olmayan zamanda sözleşmeyi fesheden taraftan tazminat talep edilebilmesi için ilk şart sözleşmeyi sona erdirmek için haklı sebebin olmamasıdır. Fesih hakkının kullanılması haklı bir sebebe dayanıyorsa, yani sözleşmenin devamı dürüstlük kuralı gereğince artık beklenemiyorsa bu hak, her zaman kullanılabilir. Fesih hakkını zamansız olarak kullanan sözleşme tarafı, zamansız sona erme sebebiyle TBK m. 512'ye göre karşı tarafa tazminat ödemekle yükümlü olmaksızın vekâlet sözleşmesini ileriye etkili olarak sona erdirebilir. Hatta haklı sebebin oluşmasında kusuru olan diğer taraftan uğramış olduğu zararların tazminini de talep edebilir²⁶⁶.

Vekâlet sözleşmesini tek taraflı fesheden vekil ücretin tamamına değil yalnızca hakkaniyetin gerektirdiği kadarına hak kazanır. Bununla birlikte bu kuralın istisnası Av. K. m. 174 ile getirilen düzenlemedir²⁶⁷. Bu düzenlemeye göre vekil, haklı bir nedenle sözleşmeyi feshetmiş veya haksız olarak azledilmiş ise ücretin tamamına hak kazanır.

Uygun olmayan zamanda sözleşmenin sona erdirilmesi hâline ilişkin olarak ceza koşulu kararlaştırılabileceğini savunan yazarlar mevcuttur²⁶⁸. Bu durumda zarar oluşmasa dahi ceza koşulu talep edilebilecektir.

Bir işin görülmesi için birden çok vekil ile ortak bir sözleşme yapılmışsa aralarında adi ortaklık ilişkisi söz konusu olmaktadır²⁶⁹. Bu durumda TBK m. 624-625 uyarınca sözleşmeyi oybirliği ile alınan karar doğrultusunda sona

²⁶⁴ Aral/ Ayrancı, s.463; Ergüne, s.272; Seçer, s.898.

²⁶⁵ Eren, s.726.

²⁶⁶ Gümüş, Borçlar Özel, s.199.

²⁶⁷ Zevkliler/ Gökyayla, s.637.

²⁶⁸ Sarı, s.182. Aksi görüş için bkz. Seçer, s.901.

²⁶⁹ Ürem, s.158.

erdirebilmektedirler²⁷⁰. Ancak her bir vekil ile ayrı ayrı sözleşme yapılmış ise sona erdirmeye yetkileri de birbirlerinden bağımsızdır²⁷¹.

1.6.2.2. Ölüm, ehliyetin kaybedilmesi ve iflas

Vekâlet sözleşmesinin özel güven ilişkisine dayanması ve iş görme borcuna ilişkin hak ve borçların tarafların kişilikleri ile sıkı surette bağlı olması sebebiyle kanun koyucu TBK m. 513 hükmünde vekâlet sözleşmesine özgü başkaca sona erme sebepleri öngörmüştür.

Vekâlet sözleşmesi, sözleşmeden veya işin niteliğinden aksi anlaşılmadıkça taraflardan birinin ölümü, ehliyetini kaybetmesi ya da iflası ile sona erdiği gibi taraflardan biri tüzel kişi ise tüzel kişiliğin sona ermesi ile de kendiliğinden sona erer. Zira vekâlet verenin ölümü veya gaipliğine karar verilmesi hâlinde sözleşmenin konusuna hâkim olan irade ve menfaat ortadan kalkacağından; vekilin ölümü veya gaipliğine karar verilmesi hâlinde ise vekâletin şahsen ifası imkânsız hâle geleceğinden söz konusu hükmün getirilmesi yerinde olmuştur²⁷². Her ne kadar hükümde gaiplikten söz edilmiyor ise de doktrinde gaiplik hakkında da kıyasen vekâlet sözleşmesini sona erdireceği kabul edilmektedir²⁷³. Taraflardan birinin tüzel kişi olması durumunda tüzel kişiliğin sona ermesi ile vekâlet sözleşmesinin de sona ereceğine ilişkin düzenleme EBK'da yer almamasına rağmen doktrinde sona erme sebepleri arasında sayılmaktaydı²⁷⁴. TBK ile bu husustaki açık düzenleme de mevzuatımıza girmiştir.

Vekil ve vekâlet veren, taraflardan birinin ölümü hâlinde sözleşmenin devam edeceğine ilişkin anlaşma yapılabilirler veya işin niteliği gereği bu hüküm uygulama bulmayabilir²⁷⁵. Şöyle ki; tedavi sırasında bilinci kapanan hastanın

²⁷⁰ **Sarı**, s.232.

²⁷¹ **Sarı**, s.237.

²⁷² **Yavuz/ Acar/ Özen**, s.1221.

²⁷³ **Sarı**, s.60; **Tandoğan**, C: II, s.664; **Gürsoy**, Kemal Tahir, Vekâlet Akdinin Ölüm Nedeniyle Sona Ermesi ve Sonuçları, Temsil ve Vekâlete İlişkin Sorunlar Sempozyumu, İstanbul 1977, s.14.

²⁷⁴ **Tandoğan**, s.665.

²⁷⁵ **Eren**, s.755.

sözleşmesinin sona erdiğini söylemek mümkün değildir. Ayrıca sözleşmenin sona ermesi vekâlet verenin menfaatini olumsuz etkiliyorsa vekâlet verenin mirasçısı, temsilcisi yahut bizzat vekâlet verenin kendisi işleri yürütecek duruma gelene kadar vekilin vekâleti devam ettirmesi gerekmektedir²⁷⁶.

Vekâlet verenin sınırlı ehliyetsiz hâline gelmesi durumunda vekâlet sözleşmesinin sona ereceği; ancak yasal temsilcinin rızası ile sözleşmenin devam edebileceği kabul edilmektedir²⁷⁷. Vekilin ehliyetinin sınırlandırılması hâlinde ise vekâlet verenin vekile olan güveni sarsılacağından sözleşmenin sona ereceği ifade edilmektedir²⁷⁸.

TBK m. 514 hükmü işe sözleşme sona ermeden önce vekilin yaptığı işlerden vekalet veren ya da mirasçılarının sözleşme devam ediyormuş gibi sorumlu olduğu düzenlenmiştir. Bu düzenleme ile TBK m. 45'te yer alan temsile ilişkin genel hüküm ile aynı doğrultuda bir düzenleme öngörülmüştür. Her ne kadar hükümde vekâlet veren ve mirasçılarından bahsedilmiş olsa da vekilin borçları için de aynı durum söz konusudur. Ayrıca hükümde öğrenmeden söz edilmesine rağmen vekilin iyi niyetli olmadığı, diğer bir ifadeyle durumu bilmesi gerektiği hâllerde hükmün sağladığı korumadan yararlanılması mümkün değildir²⁷⁹.

²⁷⁶ Eren, s.755; Zevkliler/ Gökyayla, s.638.

²⁷⁷ Akipek, s.79; Gümüş, Borçlar Özel, s.202.

²⁷⁸ Özkaya, s.950; Tandoğan, C: II, s.667. Aksi görüş için bkz. Akıncı, Şahin, Vekâlet Sözleşmesinin Sona Ermesi, Konya 2004, s.79.

²⁷⁹ Gümüş, Borçlar Özel, s.204.

2. BÖLÜM

TÜKETİCİ İŞLEMİ OLARAK VEKÂLET SÖZLEŞMESİ ve SONUÇLARI

2.1. TÜKETİCİNİN KORUNMASI HAKKINDA KANUN'UN UYGULANMASI

2.1.1. Genel Olarak

Kanunların nasıl ve hangi öncelik ile uygulanacağına ilişkin olarak üç temel bulunmaktadır. Bunlar: *lex superior*, *lex posterior* ve *lex specialis* ilkeleridir. Çalışmamız bakımından özellikle TBK ve TKHK'dan hangisinin öncelikle uygulanacağı, hangi konularda hangi kanunun hükümlerinin dikkate alınacağı belirlenmesi gerekmektedir. Zira vekâlet sözleşmesine ilişkin temel düzenlemeler TBK'da yer alırken bir tüketici işleminin söz konusu olması hâlinde TKHK uygulama alanı bulmaktadır. Bu iki kanunun birbiri ile yarışması durumunda hangi kanundaki hükümlerin uygulama alanı bulacağı belirlenmesi gerekmektedir.

Lex superior ilkesinin temeli normlar hiyerarşisine dayanmaktadır²⁸⁰. Bu kurala göre öncelikle uygulanması gereken kurallar sırasıyla anayasa, kanun, tüzük ve yönetmelik şeklinde sıralanmaktadır. Fakat konumuz gereği vekâlet sözleşmesine uygulanması gereken düzenlemeler olan TBK ve TKHK'nın her ikisinin de kanun olması nedeniyle normlar hiyerarşi içerisinde aynı düzeyde bulunmaktadır. Dolayısıyla bu iki kanun arasında bir çatışma çıkarsa, çatışmanın çözümü bakımından *lex superior* ilkesi ile bir sonuca ulaşmak mümkün değildir.

Lex posterior ilkesi ise sonra yürürlüğe giren kanunun önceki kanunu ilga ettiğini ifade etmektedir. Bir diğer deyişle normlar hiyerarşisinde aynı düzeydeki iki hükmün çatışması durumunda sonraki kanun uygulanmalıdır²⁸¹. Önceki kanun

²⁸⁰ **Gözler**, Kemal, Yorum İlkeleri, Anayasa Hukukunda Yorum ve Norm Somutlaşması (Haz. Ozan Ergül), Türkiye Barolar Birliği, Ankara 2013, s.97.

²⁸¹ **Gözler**, s.100.

açık olarak yürürlükten kaldırılmamış olsa dahi sonraki kanunun uygulanmasına hâlel getirmemektedir.

Üçüncü ilke olan *lex specialis* ilkesine göre normlar hiyerarşisinde aynı düzeyde olan ve aynı tarihli iki düzenleme arasındaki çatışma durumunda özel hüküm niteliğinde olan düzenleme uygulanmalıdır²⁸². Bu ilkeye göre iki kanun arasında çatışma olduğunda öncelikle özel kanunun uygulanması gerekmektedir. Özel kanun, bazı medenî hukuk ilişkilerinin özel düzenlemeye konu yapılması sebebiyle ortaya çıkmış kanunlar olarak tanımlanmaktadır²⁸³. TMK m. 5'te, TMK'nın ve TBK'nın genel nitelikteki hükümlerinin uygun düştükleri ölçüde özel hukuk ilişkilerine de uygulanacağı düzenlenmiştir. Bu hükümden de anlaşıldığı üzere TBK ve TMK genel kanunlardır.

Anayasa m. 172 uyarınca devlet, tüketiciyi korumaya ve aydınlatmaya yönelik tedbirleri alır, tüketicilerin kendilerini korumak için yaptıkları girişimleri teşvik eder. Bu hükmün temel oluşturması ile tüketicinin korunmasına yönelik mevzuat oluşturulmuştur²⁸⁴.

TKHK m. 2'de kanunun kapsamı her türlü tüketici işlemi ve tüketiciye yönelik uygulamalar olarak belirlenmiştir. Bu nedenle TKHK'nın uygulanabilmesi için bir tüketici sözleşmesi veya tüketici yönelik uygulamanın bulunması zorunludur. Tezimizin konusunu oluşturan vekâlet sözleşmesi her zaman bir tüketici işlemi ya da tüketiciye yönelik uygulama olarak karşımıza çıkmamaktadır. Ancak genel olarak belirtmek gerekir ki tüketici sözleşmelerine uygulanması gereken özel hükümler TKHK'da düzenlenmiştir ve bu durum TBK ile TKHK arasında özel kanun-genel kanun ilişkisinin varlığını göstermektedir. Yine TKHK m. 83 hükmü ile TKHK'da hüküm bulunmayan hâllerde genel hükümlerin uygulanacağı

---

²⁸² **Gözler**, s.100

²⁸³ **Edis**, Seyfullah, *Medenî Hukuka Giriş ve Başlangıç Hükümleri*, Ankara 1997, s.70.

²⁸⁴ Bu kapsamda TKHK 28.11.2013 tarihinde R. G.'de yayımlanmış, yayımından altı ay sonra 28.05.2014 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu kanunun yürürlüğe girmesi ile ETKHK yürürlükten kalkmıştır. Ayrıca TKHK'ya eklenen geçici 1. madde ile TKHK'nın yürürlüğe girmesinden önce açılan davaların açıldıkları mahkemede görülmeye devam edeceklerine ilişkin düzenleme getirilmiştir.

öngörülmüştür. Bu düzenleme de göz önüne alındığında öncelikle TKHK hükümlerinin uygulanacağı görülmektedir.

Uygulamada TKHK'nın ve vekâlet sözleşmesinin diğer hükümlerinin uygulanabileceği sözleşmeler, tipik vekâlet sözleşmesi olabileceği gibi atipik ve karma sözleşme şeklinde de karşımıza çıkabilmektedir. Bunlardan avukatlık sözleşmesi, teşhis ve tedavi sözleşmesi ve kurs sözleşmesi aşağıda ayrıntılı olarak incelenmektedir. Ancak bu aşamada belirtmek gerekir ki; karma sözleşmelere²⁸⁵ hangi sözleşmeye ilişkin hükümlerin uygulanacağı konusunda temelde doktrinde çeşitli görüşler mevcuttur²⁸⁶.

2.1.2. Kanun Hükümlerinin Çatışması Durumunda

Hukukî işlemlere ilişkin düzenlemeler farklı kanunlar içerisinde düzenlenebilmektedirler. Bu hükümler kural olarak birbiri ile uyumlu olarak kanunlara dahil edilmektedirler. Fakat her zaman bu uyum sağlanamamakta ve çelişen, birbirinden farklı hükümler ortaya çıkabilmektedir. Böyle bir durumda hangi hükmün uygulanacağı yukarıda bahsettiğimiz ilkeler ışığında tespit edilmelidir. Vekâlet sözleşmesine ilişkin TBK'da ve TKHK'da düzenlenmiş iki hükmün çatışması durumunda uyuşmazlığın niteliği dikkate alınmalı ve ilgili

²⁸⁵ Karma sözleşmelerde birden fazla sözleşmeye ilişkin unsurların bir araya getirilmesi ile ortaya yeni bir sözleşme çıkmaktadır. Ayrıntılı bilgi için bkz. **Tandoğan**, Haluk, Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, C: I/1, İstanbul 1990, s.76; **Kuntalp**, Erden, Karışık Muhtevalı Akit, Ankara 2013, s.168; **Oktaç**, Saibe, İsimli Sözleşmelerin Geçerliliği, Yorumu ve Boşluklarının Tamamlanması, İÜHFİM, C: LV, s.273.

²⁸⁶ Bunlardan ilki soğurma görüşü olup bu görüş de kendi içinde saf soğurma görüşü ve saf olmayan soğurma görüşü olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Saf soğurma görüşüne göre karma sözleşmenin içerdiği unsurlardan hangi önemli ise sözleşmenin tamamına o unsura ilişkin hükümler uygulanır. Saf olmayan soğurma görüşüne göre ise asıl tipe ilişkin hükümlerin yanında tali edimlere ilişkin hükümler de asıl tipin hükümlerinin yeterli olmadığı noktada uygulama bulur. İkinci görüş olan birleştirme görüşü ise her unsurun kendine ait hukukî sonuçları olduğunu ve başka hangi unsurlarla birleşirse birleşsin kendi sonuçlarını doğurması gerektiğini savunmaktadır. Bu konudaki üçüncü görüş olan kıyasen uygulama görüşüne göre esasen bu sözleşme kanunda düzenlenmemiş bir sözleşme olduğundan kanunda düzenlenen sözleşme hükümleri ancak kıyasen uygulanabilecektir. Dördüncü görüş olan yaratma teorisine göre ise öncelikle bu konuda örf ve âdet kuralı olup olmadığına bakılacak eğer yok ise hâkim kanun koyucu gibi hareket ederek soyut ve genel bir kural getirerek tartışmayı çözecektir. Bu konudaki son görüş ise münferit yasal düzenlemelerin benimsenmesi görüşüdür. Bu görüşe göre sözleşmenin tamamının bir sözleşmenin hükümlerine tabi tutulması yerine uyuşmazlık çıktığında, uyuşmazlığın çıktığı kısma hangi sözleşmenin hangi hükmünün uygulanacağını tespit etmenin daha doğru olacağını savunmaktadır. Ayrıntılı bilgi için bkz. **Kuntalp**, s.230 vd.

uyuşmazlık yönünden *lex specialis* ilkesi gereği özel düzenleme içeren hüküm uygulanmalıdır²⁸⁷. Zira kanun koyucunun bir alanda özel düzenleme yapmış olması bu hükmün öncelikle uygulanmasını istediği anlamını taşımaktadır²⁸⁸. Kanaatimizce TKHK'nın getiriliş amacının tüketicileri korumak olması da göz önüne alındığında özel düzenlemelerin öncelikle uygulanması gerekmektedir.

2.1.3. Hüküm Bulunmayan Hâllerde

Hüküm bulunmayan hâllere ilişkin olarak TKHK m. 83 ile bir düzenleme öngörülmüştür. Buna göre TKHK'da hüküm bulunmayan hâllerde genel hükümler uygulanmalıdır. Bu düzenleme elbette yalnızca sadece TKHK'da hüküm bulunmayan hâllerde TBK'nın uygulanması ile sınırlı değildir. Somut olayın özelliklerine göre TMK, TTK ve diğer özel kanunlar dahi uygulama alanı bulabilmektedir. Örneğin vekâlet sözleşmelerinden biri olan avukatlık sözleşmelerinde ücret alacağına ilişkin olarak Av. K. hükümleri uygulanmalıdır²⁸⁹.

TKHK'da uyuşmazlığa dair uygulanacak hüküm olmasa bile nitelendirme yapılırken hukukî ilişkinin TKHK kapsamında olduğu belirtilmelidir. Zira usul kuralları bakımından tüketici hakem heyetine başvurulması ve gerektiğinde tüketici mahkemesinde dava açılmasına ilişkin hükümler yine uygulanabilmektedir²⁹⁰.

2.2. TÜKETİCİ İŞLEMİ OLARAK VEKÂLET SÖZLEŞMESİ

Bu bölümde tüketici işlemi kavramı, tüketici işleminin unsurları, tüketiciye yönelik uygulama kavramları üzerinde durulmaktadır.

²⁸⁷ **Karakocalı**, Ahmet/ **Kurşun**, Ali Suphi, Tüketici Hukuku, İstanbul 2015, s.10; **Zevkliler**, Aydın/ **Özel**, Çağlar, Tüketicinin Korunması Hukuku, Ankara 2016, s.83.

²⁸⁸ **Edis**, s.182.

²⁸⁹ **Tutumlu**, Mehmet Akif/ **Usta**, Murat, Asliye Hukuk ve Tüketici Mahkemesinde Vekâlet Ücreti Davası, Ankara 2017, s.240.

²⁹⁰ **Zevkliler/ Özel**, s.85.

2.2.1 Tüketici İşlemi Kavramı

Tüketici işlemi, TKHK m. 3/1'de tüketiciler ile kamu tüzel kişileri de dahil olmak üzere mal ve hizmet piyasalarında ticarî veya mesleki amaçlarla faaliyet gösteren veya onun adına işlem yapan kişiler arasında kurulan taşıma, eser, simsarlık, sigorta, vekâlet, bankacılık ve benzeri sözleşmeler de dahil olmak üzere her türlü sözleşme ve hukukî işlem şeklinde tanımlanmıştır. Söz konusu madde ve TKHK m. 2 ile kanunun kapsamı, hangi işlem ve sözleşmelere uygulanacağı belirlenmiştir. Buna göre bu kanun her türlü tüketici uygulamalarında ve tüketici işlemlerinde uygulama alanı bulmaktadır. TKHK m. 2 gerekçesinde belirtildiği üzere tüketici uygulamalarının da kapsama alınmasındaki amaç tarafların aralarında bir sözleşme ilişkisi bulunmadan meydana gelebilecek ticarî uygulamaların da kanun kapsamına alınmasıdır. Tüketici işlemi kavramının kullanılması "işlem" kavramının tek taraflılığı ifade edebilmesi sebebiyle doktrinde eleştirilmektedir²⁹¹. Ancak yine de kanunun ifadesine bağlı kalınarak çalışmamızda tüketici sözleşmeleri, tüketici işleminin içerisinde değerlendirilerek inceleme yapılmaktadır.

2.2.2. Vekâlet Sözleşmesinin Tüketici İşlemi Olup Olmadığı Sorunu

2.2.2.1 Vekâlet Vereninin Tüketici Olup Olmadığı Sorunu

TKHK'nın tanımlar başlıklı m. 3/ k bendinde yapılan tanımında tüketicinin ticarî veya mesleki amaçla hareket etmemesi aranmıştır. Tanımda yer alan bu unsurlar aşağıda tek tek incelenmektedir.

²⁹¹ "Tüketici işlemi" yerine "tüketici sözleşmeleri" kavramının kullanılmasının daha doğru olacağına ilişkin bkz. **Zevkliler/ Özel**, s.78

2.2.2.2.1 Ticarî veya Mesleki Olmayan Amaçla Hareket Etme

TKHK'da yer alan tanımda belirtilen ilk husus kişinin ticarî veya mesleki amaçlar dışında hareket ediyor olmasıdır. Bir kişinin tüketici kabul edilebilmesi için kâr sağlama amacı olmadan hareket ediyor olması gerekmektedir²⁹². Diğer bir deyişle mal veya hizmeti özel kullanım veya tüketim için almalıdır. Zira kişi söz konusu malı işleyerek satmak veya herhangi bir menfaati karşılığında devretmek amacıyla ise tüketici kavramı içerisinde yer alamaz ve kanunun sağladığı korumalardan yararlanamaz.

Bir mal veya hizmetin hem kişisel kullanım için hem de ticarî amaçla alınması hâlinde tüketici kanunun uygulama bulmamaktadır²⁹³. Bu duruma örnek olarak bir kişinin hem ticarî işletmesinin işlerinde hem de kendi günlük ihtiyaçlarında kullanmak üzere aldığı bilgisayar veya telefon gösterilebilir. Böyle bir durumda işlem bir bütün olduğundan kişinin tüketici olarak kabul edilmesi mümkün değildir ve TKHK değil TTK, TBK ve ilgili diğer mevzuat uygulama bulmaktadır. Yargıtay da bir kararında bu doğrultuda görüş bildirmiştir²⁹⁴. Yine Yargıtay'a göre bir kişinin ticaret şirketindeki hisselerine ilişkin tasarrufta bulunması için bir vekil ile sözleşme yapması durumunda kişi ticarî amaçla hareket ettiğinden TKHK hükümleri uygulanamaz²⁹⁵.

Bir kişinin tüketici olup olmadığında tereddüt var ise, ispat yükü tüketici olduğunu iddia eden taraftadır. Satıcı veya sağlayıcı olmayan herkes tüketicidir şeklinde bir çıkarım doğru değildir²⁹⁶.

Tüketici işlemi niteliğindeki vekâlet sözleşmesinin TKHK kapsamına alınmasıyla birlikte vekâlet verenin tüketici olarak kabul edilip edilemeyeceği sorunu ortaya çıkmıştır. Tüketicie ilişkin açıklamalardan sonra vekâlet verenin ticarî veya

²⁹² Zevkliler/ Özel, s.94.

²⁹³ Zevkliler/ Özel, s.94.

²⁹⁴ Yarg. 13. HD., T. 26.6.1997, E. 1815, K. 5112 (YKD. 1997, S.10).

²⁹⁵ Yarg. 13. HD., T. 28.09.2016, E. 2015/23681, K. 2016/17358 (www.kazanci.com).

²⁹⁶ Gümüş, Borçlar Özel, s.30, Aksi görüş için bkz. Bahtiyar, Mehmet, Adi İş/Ticarî İş/ Tüketici İşlemi Ayrımı ve Bu Ayrımın Önemi, Cevdet Yavuz'a Armağan, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Özel Sayı, C: I, İstanbul 2016, s.401.

mesleki amaçla hareket etmediği durumlarda tüketici olarak kabul edilebileceği söylenebilir. Vekâlet veren ticarî veya mesleki amaçla hareket etmediği durumda; avukat ile yaptığı sözleşmede, özel hastane veya hekim ile yaptığı sözleşmede (yapılan sözleşme vekâlet sözleşmesi kapsamında ise) vekâlet veren konumunda olan hasta ve kurs sözleşmesinde vekâlet veren konumunda olan kursiyer tüketici olarak kabul edilmelidir.

2.2.2.2.2. Gerçek veya Tüzel Kişi Olma

TKHK'da yapılan tanım ile hem gerçek kişiler hem de tüzel kişiler tüketici kavramı içerisinde değerlendirilmiştir²⁹⁷. Doktrinde, dernek, vakıf gibi tüzel kişilerin kanun kapsamında tüketici olarak kabul edilişi, çoğu zaman bu tüzel kişiliklerin tedavi, eğitim, güçlendirme amaçlarına yönelik faaliyet göstermeleri ve maddî olanaklarının sınırlı olması sebebiyle doğru bulunmaktadır²⁹⁸. Ancak burada dikkat edilmesi gereken husus yine dernek ve vakıf gibi tüzel kişilerin sözleşme yapmadaki amacıdır. Örneğin Yargıtay, avukat ile spor kulübü derneği arasındaki iade edilmeyen avans ödemesinin tahsili için açılan icra takibine ilişkin itirazın iptali talepli davada derneğin işlemini mesleki faaliyeti kapsamında kabul etmiştir. Bu nedenle söz konusu uyuşmazlık bakımından dernek tüketici olarak kabul edilmemiştir²⁹⁹.

Tüzel kişiler içerisinde yer alan ticaret şirketleri için ise durum farklıdır. Zira şirketler kâr amacı ile hareket eden, dolayısıyla kanundaki tanımda yer alan "*ticarî veya mesleki olmayan amaçlarla hareket eden*" ifadesinin kapsamına girmeyen

²⁹⁷ Avrupa Birliği düzenlemelerinde ve Alman Medenî Kanun'unda tüzel kişiler tüketici olarak kabul edilmemiştir. Bu hususa gerekçe olarak tüzel kişilerin yalnızca malvarlıkları ile sorumlu oluşu ve tüzel kişinin borcu için ortak ya da üyelerinin sorumlu tutulamaması sebebiyle kredi kurumlarının sürekli zarara uğrayacağı gösterilmiştir. Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. **Zevkliler/ Özel**, s.90. 93/13 sayılı AB Direktifi m. 2/b'de yer alan tanımda da yalnızca gerçek kişiler tüketici olarak kabul edilmiştir. **Yeniocak**, Umut, AB Adalet Divanı'nın 15.01.2015 Tarihli Kararı Işığında Avukatlık Sözleşmesinin Bir Tüketici İşlemi Olup Olmadığı Sorunu, Terazi Aylık Hukuk Dergisi, Ekim 2015, C: X, S.110, s.41.

²⁹⁸ **Zevkliler/ Özel**, s.90.

²⁹⁹ Spor derneğinin faaliyetini ticari işletme şeklinde değerlendiren karar için bkz. Yarg. 13. HD., T. 23.03.2016, E. 2015/32665, K. 2016/8504 (www.kazanci.com).

kuruluşlardır³⁰⁰. Ancak doktrinde bir görüş, ticaret şirketlerinin de bazı işlemlerinde ticarî olmayan amaçlarla hareket edebileceklerini, bu sözleşmelerde tüketici olarak kabul edilebileceklerini savunmaktadır³⁰¹.

Tüketici kavramını belirlemede iki sistem bulunmaktadır³⁰². Bunlardan ilki tüketicinin merkez olduğu, taraflardan birinin tüketici olup olmamasına bakılarak söz konusu işlemin tüketici hukukunun konusunu oluşturup oluşturmadığının tespit edildiği sübjektif sistemdir. Diğer ise tüketici sözleşmesinin merkez alındığı, bu sözleşmenin tüketici sözleşmeleri arasında sayılan sözleşmelerden biri olup olmadığına bakılarak tüketici kavramının tespit edildiği objektif sistemdir. TKHK'da tüketici kavramı belirlenirken sübjektif sistem esas alınmıştır. Burada önem taşıyan husus sübjektif sistemde objektif sistemden farklı olarak tarafların ne amaçla hareket ettiği. Nitekim kanunda yer alan tanımda da tüketicinin ticarî veya mesleki olmayan amaçlarla hareket ediyor olması şartı aranmıştır. Çalışmamızın konusu vekâlet sözleşmesinin tüketici hukuku boyutu ile değerlendirilmesi olduğundan daha çok hizmet alınması hususunun üzerinde durulmuştur.

Tüketicinin bir hizmetten yararlanması, kendi veya yakınlarının ihtiyaçları için yararlanmasını ifade eder³⁰³. Bir kişinin tüketici kabul edilebilmesi için bizzat kendisinin sözleşmeye taraf olması şartı aranmaz³⁰⁴. Kişi, sunulan hizmetten mesleki faaliyeti gereği veya ticarî amaçla yararlanıyorsa TKHK uygulama bulmaktadır. ETKHK döneminde ise tüketicinin nihai kullanıcı veya yararlanan olması şartı aranıyor, mala sahip olma iradesiyle hareket etmiş olması bekleniyordu. Bu nedenle kira ve tüketim ödöncü sözleşmeleri tüketici sözleşmesi

³⁰⁰ Bu noktada belirtmek gerekir ki TTK m. 19/1'de yer alan gerçek kişi tacirler ile ilgili olarak, işlemi yaptığı anda bunun ticarî işletmesiyle ilgili olmadığını diğer tarafa açıkça bildirmesi veya işin ticarî sayılmasına durum elverişli olmadığı takdirde borcun adı sayılacağına ilişkin düzenleme gerçek kişi tacirler ile ilgilidir ve şirketlere uygulanabilir nitelikte değildir.

³⁰¹ **Poroy**, Reha, Tüketicinin Korunmasına İlişkin Bazı Özel Hukuk Sorunları, Ord. Prof. Dr. Halil Arslanlı'nın Anısına Armağan, İstanbul 1978, s.523-524.

³⁰² **Poroy**, s.520; **Zevkliler/ Özel**, s.79; **Aslan**, İ. Yılmaz, 6502 Sayılı Kanun'a Göre Tüketici Hukuku, Bursa 2015, s.40; **Aydoğdu**, Murat, Tüketici Hukuku Dersleri, Ankara 2015, s.75-76, dn.158.

³⁰³ **Zevkliler/ Özel**, s.85.

³⁰⁴ Annesine ait ayıplı araçla kaza yapan kişinin tüketici sayılacağı yönünde bkz. Yarg. 17. HD., T. 11.09.2014, E. 2014/8568, K. 2014/11551 (www.kazanci.com).

olarak kabul edilmiyordu³⁰⁵. TKHK'nın yürürlüğe girmesi ile bu ayırım ortadan kalkmıştır.

Vekâlet verenin gerçek kişi ya da tüzel kişi olması yönünden TKHK'da bir ayırım yapılmamıştır. Vekâlet veren tüzel kişi olsa dahi tüketici tanımındaki unsurları taşıyorsa tüketici olarak kabul edilebilir ve vekil ile arasındaki hukukî ilişkiye TKHK hükümleri uygulanmalıdır. Burada dikkat edilmesi gereken husus, vekil ile yapılan vekâlet sözleşmesinin tüzel kişinin mesleki ya da ticarî amacı ile ilgili olmamasıdır.

2.2.2.2 Vekilin Sağlayıcı Olup Olmadığı Sorunu

Sağlayıcı kavramı TKHK m. 3/1-ı'nda kamu tüzel kişileri de dahil olmak üzere ticarî veya mesleki amaçlarla tüketicilere hizmet sunan veya hizmet sunanların adına ya da hesabına hareket eden gerçek veya tüzel kişiler olarak tanımlanmıştır. ETKHK'da ise hizmet sunanların ad ya da hesabına hareket edenler sağlayıcı kavramı içerisinde sayılmamışlardır. Ayrıca ETKHK'da "*ticarî veya mesleki faaliyetleri kapsamında*" ifadesi kullanılırken TKHK ile bu ifade "*ticarî veya mesleki amaçlarla*" olarak değiştirilmiştir. Böylece kişilerin sundukları hizmeti ticarî veya mesleki faaliyet olarak yapmayı yalnızca hizmeti sağladığı sırada bu amacı güdüyor olması yeterli görülerek kanunun kapsamı genişletilmiştir. Bununla birlikte kamu tüzel kişileri her iki kanunda da kapsam içerisine alınarak tüketicilerin kamu tüzel kişilerince sağlanan ulaşım, taşıma, elektrik gibi hizmetlerden faydalanırken TKHK kapsamında korunmalarını sağlamıştır.

Tüketici işlemi olarak kabul edilebilecek bir vekâlet sözleşmesinde vekil, TKHK'da belirtilen sağlayıcı tanımı kapsamında kalmaktadır. Örneğin avukatlık sözleşmesinde vekil mesleki amaçla vekâlet verene hizmet sağlamaktadır. Yine hekim hastasını mesleki amaçla tedavi etmektedir. Aynı şekilde kurs işletmesi

³⁰⁵ **Zevkliler/ Özel**, s.85; **İnal**, Tamer, Tüketici Hukuku, Ankara 2014, s.131.

ticarî amaçla hizmet sağlayan konumundadır. Bu nedenle vekilin, TKHK kapsamında sağlayıcı olarak kabul edilmesinde bir engel bulunmamaktadır.

2.3. VEKÂLET SÖZLEŞMESİNİN TÜKETİCİ İŞLEMİ OLARAK KABUL EDİLMESİNİN SONUÇLARI

2.3.1. Vekâlet Sözleşmesinde Yer Alan Haksız Şartların Denetimi

2.3.1.1. Haksız Şart Kavramı

Haksız şartlar TKHK m. 5'te düzenlenmiştir. Bu düzenlemeye göre haksız şart tüketici ile müzakere edilmeksizin sözleşmeye dahil edilen ve tarafların sözleşmeden doğan hak ve yükümlülüklerinde dürüstlük kuralına aykırılık oluşturacak şekilde tüketici aleyhine dengesizliğe neden olan sözleşme şartlarıdır. Tüketici Sözleşmelerindeki Haksız Şartlar Hakkında Yönetmelik (TSHŞHY)³⁰⁶ m. 5'te TKHK'da yer alan düzenlemedeki haksız şartın unsurları yeniden sayılmıştır. Buna ek olarak bir sözleşme şartının önceden hazırlanması ve standart sözleşmede yer alması nedeniyle tüketicinin sözleşmenin içeriğine etki edememesi durumunda, o sözleşme şartının tüketiciyle müzakere edilmediği kabul edileceğine ilişkin düzenleme getirilerek önceden hazırlanan sözleşme şartlarının tüketici ile müzakere edilmediği karine olarak kabul edilmiştir³⁰⁷. Sözleşmede yer alan bir standart şartın münferiden müzakere edildiğinin iddia edilmesi durumunda ise ispat yükü sözleşmeyi düzenleyene yüklenmiştir.

Bir sözleşmenin standart veya bireysel sözleşme olmasının denetime tabi olması açısından bir farkı bulunmamaktadır³⁰⁸. Zira bir sözleşme hükmünün haksız şart

³⁰⁶ RG., T. 17.06.2014, S. 29033.

³⁰⁷ **Aslan**, s.327; **Zevkliler/ Özel**, s.123; **Atamer**, M. Yeşim, Yeni Türk Borçlar Kanunu Hükümleri Uyarınca Genel İşlem Şartlarının Denetlenmesi – TKHK m.6 ve TTK m. 55, f. 1 ile Karşılaştırmalı Olarak, Türk Hukukunda Genel İşlem Şartları Sempozyumu, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara 2012, s.25.

³⁰⁸ **Aydoğdu**, Murat, Türk Borçlar Hukukunda Genel İşlem Koşullarının ve Tüketici Hukukunda Haksız Şartların Denetimi, Ankara 2014, s.175-176.

Bir bireysel sözleşmeden söz edebilmek için hükümlerin müzakere edilmiş olması gerektiğine ve bu sözleşmelerin haksız şart denetimine tabi olamayacağına dair bkz. **Zevkliler/ Özel**, s.124.

kabul edilebilmesi için genel işlem koşulundan farklı olarak çok sayıda sözleşme ilişkisinde kullanılmak üzere ve önceden hazırlanmış olma şartları aranmaz³⁰⁹. Burada önemli olan husus, haksız olduğu ileri sürülen sözleşme şartının müzakere edilip edilmediğidir. Nitekim standart sözleşmelerde tüketici zayıf konumda olduğundan bu sözleşme hükümlerinin müzakere edilmediği ve haksız şart bulundurabileceği kabul edilmektedir³¹⁰.

Haksız şart, genel işlem koşulundan daha geniş bir anlam ifade etmektedir³¹¹. Genel işlem koşulunda aranan şartlar haksız şart için aranmayarak tüketiciye daha fazla koruma sağlanmaya çalışılmıştır³¹². Genel işlem koşulunun TKHK açısından durumu, müzakere edilmemiş olarak kabul edilmesidir. Söz konusu genel işlem şartı tüketici aleyhine dürüstlük kuralına aykırı olacak şekilde dengesizliğe de sebep oluyorsa haksız şart olarak kabul edilmektedir³¹³.

2.3.1.2. Haksız Şartın Unsurları

2.3.1.2.1. Müzakere Edilmemiş Olma

Bir sözleşme hükmünün haksız şart olarak kabul edilebilmesi için bazı unsurların bir arada olması gerekmektedir. Bu unsurların ilki, tek taraflı olarak, diğer bir ifadeyle tüketici ile müzakere edilmeksizin sözleşmeye dahil edilmiş olmasıdır. Karşılıklı olarak tartışılarak, müzakere edilerek sözleşmeye eklenen hükümler diğer şartları taşısa dahi haksız şart olarak kabul edilememektedir. Başka bir ifade ile tüketici aleyhine dürüstlük kuralına aykırı olacak şekilde dengesizliğe sebep olsa da müzakere edilmiş olan sözleşme hükümleri haksız şart kabul edilmez.

³⁰⁹ **Aslan**, s.327; **Yeniocak**, Avukatlık Sözleşmesi, s.42.

Önceden hazırlanma ve birden fazla kullanım amacını barındırma şartının aranması gerektiği yönünde bkz. **Aydoğdu**, Haksız Şartlar, s.185 vd..

³¹⁰ **İnal**, Tamer, Tüketici Sözleşmelerinde Haksız Şartlar, Terazi Hukuk Dergisi, (Ed. Ayşe Havutçu), C: IX (Özel Sayı), Ankara 2014, s.33.

³¹¹ **Aslan**, s.327.

³¹² **Baş**, Ece, 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'nda Genel İşlem Kavramı ve İçerik Denetimi, Prof. Dr. Mustafa Dural'a Armağan, İstanbul 2013, s.289-290.

³¹³ **Aslan**, s.331.

Bir sözleşme şartının müzakere edilmesinden kasıt sözleşme şartının ne anlama geldiğini tüketicinin kavramış olması ve şartın içeriğine etki edebileceğini bilerek kabul etmiş olmasıdır³¹⁴. Önem taşıyan husus tüketicinin isterse bu hükmü değiştirebilecek durumda bulunmasıdır. Hüküm hakkında bilgi sahibi olması, hükmü anlaması yeterli değildir³¹⁵.

Bir sözleşme hükmünün müzakere edildiğinin ispatlanabilmesi için uygulamada olduğu gibi her bir sayfaya imza atılması yeterli değildir. Müzakereye açık olduğunun özellikle kanunun düzenleyici hükümlerinden farklı düzenlemelere yer verildiği hâllerde ciddi bir şekilde tespit edilebilmesi, ispatlanabilmesi gerekmektedir³¹⁶.

TKHK m. 5/2 uyarınca bir sözleşme hükmünün müzakere edilmiş olması geri kalan hükümlerini haksız şart denetiminden çıkarmaz. Her bir sözleşme hükmü birbirinden bağımsız olarak ayrı ayrı değerlendirilmelidir.

2.3.1.2.2. Dürüstlük Kuralına Aykırı Olarak Tüketici Aleyhine Dengesizliğe Sebep Olma

Bir sözleşme hükmünün müzakere edilmeksizin sözleşmeye eklenmesinin yanında tarafların hak ve yükümlülüklerinde dürüstlük kuralına aykırılık oluşturacak şekilde ve tüketici aleyhine dengesizliğe neden olması gerekmektedir. TKHK m. 5'te yer alan haksız şartlara ilişkin düzenleme, Avrupa Birliği'nin 93/13 sayılı Direktifi³¹⁷ ile aynı doğrultudadır. Ancak Direktif'te, TKHK'dan farklı olarak tüketici aleyhine sebep olunan dengesizliğin önemli olması gerektiği koşuluna yer verilmiştir³¹⁸.

³¹⁴ **Atamer**, s.74-76.

³¹⁵ **Aslan**, s.332.

³¹⁶ **Atamer**, s.86; **Aydoğdu**, s.192; **Zevkliler/ Özel**, s.124.

³¹⁷ Tüketici Sözleşmelerinde Adil Olmayan Koşullar Hakkında 5 Nisan 1993 Tarih ve 93/13/EEC Sayılı Konsey Direktifi.

³¹⁸ **Aydoğdu**, s.191-192.

Bir sözleşme şartının haksızlığı, sözleşme konusu olan mal veya hizmetin niteliği, sözleşmenin kuruluşunda var olan şartlar ve sözleşmenin diğer hükümleri veya haksız şartın ilgili olduğu diğer bir sözleşmenin hükümleri dikkate alınarak sözleşmenin kuruluşu anındaki duruma göre belirlenir. Böylece tüketicinin ekonomik varlığına yönelik tehdit oluşturan haksız şartlar kolayca tespit edilebilir³¹⁹.

Dürüstlük kuralına aykırılığın tespitinde TKHK m. 5/6'da yer alan düzenlemeye göre bir sözleşme şartının haksızlığı; sözleşme konusu olan mal veya hizmetin niteliği, sözleşmenin kuruluşunda var olan şartlar ve sözleşmenin diğer hükümleri veya haksız şartın ilgili olduğu diğer bir sözleşmenin hükümleri dikkate alınmak suretiyle sözleşmenin kuruluş anına göre belirlenir. Bu durumda sözleşmede tüketici aleyhine yazılan hükme karşılık sağlayıcı aleyhine de hüküm yazılmışsa artık haksız şarttan söz edilemez³²⁰.

Taraflar arasındaki dengenin sağlanıp sağlanmadığının kontrol edilmediği alan tarafların aslî edimleridir. Bu husus TKHK m. 5/7'de ve TSHŞHY m. 6/2'de düzenlenmiştir. Bu düzenlemeye göre aslî edimlerin denetim dışı kalmasının tek istisnası söz konusu sözleşme hükmünün açık ve anlaşılır bir dille yazılmamış olmasıdır.

2.3.1.3. Haksız Şartların Denetimi ve Yaptırımı

2.3.1.3.1. İdari Denetim

Sözleşmelerde yer alan haksız şartların denetimi yetkisi TKHK m. 5/8 uyarınca Ticaret Bakanlığı'ndadır. TSHŞHY m. 8'e göre Ticaret Bakanlığı, genel olarak kullanılmak üzere hazırlanmış sözleşmelerde yer alan haksız şartların, sözleşme metinlerinden çıkarılması veya kullanılmasının önlenmesi için gerekli tedbirleri

³¹⁹ **Gümüş**, Mustafa Alper, 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi, C: I, İstanbul 2014, s.64.

³²⁰ **Zevkliler/ Özel**, s.128.

almakla yükümlüdür. Bu denetim şekline idari denetim adı verilmektedir³²¹. Bakanlığın yükümlülüğü tüm sözleşmeleri denetlemek değildir. Bakanlık, re'sen hareket edebileceği gibi şikâyet üzerine de denetim yapabilmektedir³²².

Genel olarak kullanılmak üzere hazırlanmış tüketici sözleşmelerinde yer alan haksız şartların sözleşme metninden çıkarılması için sözleşmeyi düzenleyene TSHŞHY ile Ticaret Bakanlığı'nca otuz gün süre verilmesi öngörülmüş ve gerekli görülen hâllerde bu sürenin Bakanlık tarafından doksan güne kadar uzatabileceği düzenlenmiştir.

Sözleşmeye haksız şart konulmasının yaptırımını TKHK m. 5/2'de kesin hükümsüzlük olarak belirlenmiştir. Haksız şartlar hükümsüz olsa da diğer sözleşme hükümleri geçerliliği korumaktadır. Haksız şart olarak tespit edilen sözleşme şartlarının, tüketiciler açısından kesin olarak hükümsüz olduğunun sözleşmeyi düzenleyen tarafından tüketicilere açık ve anlaşılır biçimde yazılı veya elektronik ortamda bildirilmesi durumunda, tespit tarihinden önce tüketicilerle kurulan ve hâlen geçerli olan sözleşme metinlerinden bu şartların çıkarıldığı kabul edilmektedir.

Bakanlıkça verilen sürenin bitimine kadar, sözleşmeyi düzenleyen tarafından haksız şartların sözleşme metninden çıkarılmaması hâlinde, aykırılığın tespit edildiği her bir sözleşme için TKHK m.77 uyarınca idari para cezası uygulanır. Bu cezanın miktarı TKHK m. 77 uyarınca 2020 Yılında Uygulanacak Olan İdari Para Cezalarına İlişkin Tebliğ³²³ m. 3'te yer alan tabloya göre belirlenir.

TSHŞHY m. Ek-1'de haksız şart örnekleri belirtilmiştir. Bu hüküm ile Bakanlık tarafından haksız şart olduğu ilan edilen hükümler, TKHK m. 5/9 uyarınca tüketici ile müzakere edilmeme koşulu aranmaksızın doğrudan kesin hükümsüzlük yaptırımına tabi tutulur.

³²¹ **Karadağ**, Özgür, Türk Borçlar Kanunu'nda Genel İşlem Koşulları ve Tüketici Sözleşmelerindeki Haksız Şartlar, Ankara 2015, s.165.

³²² **Zevkliler/ Özel**, s.126.

³²³ R.G. 31.12.2019 T., 30995 S. Tebliğ.

2.3.1.3.2. Yargısal Denetim

Haksız şartların yargısal denetimi üç aşamalıdır. Bunlardan ilki bağlayıcılık denetimidir. Bağlayıcılık denetimi, haksız şartın sözleşmenin bir unsuru hâline gelip gelmediğine ilişkin yapılan denetimdir³²⁴. Söz konusu sözleşme hükmü sözleşmenin içeriği hâline gelmemiş ise başka bir denetime gerek kalmaksızın geçersiz olduğu kabul edilir. Bu denetime yürürlük denetimi de denilmektedir³²⁵. Bağlayıcılık denetimine ilişkin olarak TKHK'da hüküm bulunmamaktadır. Ancak TBK m. 21'de yer alan düzenlemeye göre bir tarafın menfaatine aykırı genel işlem koşulları, sözleşmenin yapılması sırasında bunu karşı tarafa bildirmiş ve bu koşulların varlığı karşı tarafa açıkça bildirilerek bu koşullar hakkında bilgi sahibi olması sağlanmış ise sözleşmenin kapsamına girebilmektedir. Aksi durumda, genel işlem koşulları yazılmamış sayılır. Sözleşmenin niteliğine ve işin özelliğine yabancı olan genel işlem koşulları da aynı şekilde yazılmamış sayılır. Bu hüküm TKHK m. 83 uyarınca tüketici sözleşmelerine de uygulanır³²⁶. Hükümden de anlaşıldığı üzere müzakere edilmeyen, özellikle genel işlem koşulu olan sözleşme hükümlerinin sözleşme içeriğine dahil olabilmesi için tüketiciye açıkça bilgi verilmiş ve içeriği öğrenme imkanının sağlanmış olması gerekmektedir. Bu konuda bilgi edinen tüketicinin söz konusu hükümlerin sözleşme içeriği hâline gelmesi konusunda irade açıklaması gerekmektedir.

Denetimin ikinci aşaması olarak yürürlük denetimi yapılmaktadır³²⁷. Bu denetim TKHK m. 5/4'te ve TSHŞHY m.6/3'te düzenlenmiştir. Buna göre yürürlük denetiminden geçen sözleşme hükümlerinin açık ve anlaşılır olmadığı durumda, tüketici lehine yorum yapılır. Bir sözleşme hükmü tüketici lehine yorumlanamıyorsa içerik denetimi ile söz konusu hükmün haksız şart olduğu kabul edilir ve hükümsüzlüğüne karar verilmelidir.

Son aşama olarak yürürlük denetiminden geçen hükümlerin, dürüstlük kuralına aykırılık oluşturacak şekilde tüketici aleyhine olup olmadığı denetlenir. Başka bir

³²⁴ Atamer, s.81; Karadağ, s.47.

³²⁵ Karadağ, s.47.

³²⁶ Karadağ, s.49; Zevkliler/ Özel, s.127.

³²⁷ Zevkliler/ Özel, s.128.

deyişle sözleşme koşullarının tarafların menfaatlerini dengeli bir şekilde düzenleyip düzenlemediği göz önünde bulundurulur. Söz konusu sözleşme hükmü taraf menfaatlerini özellikle tüketicinin menfaatlerini dengeli olarak düzenlememişse kesin hükümsüz kabul edilir.

2.3.1.4. Vekâlet Sözleşmesinde Yer Alan Haksız Şartların Denetimi

Vekâlet sözleşmesinin bir tüketici işlemi olarak kabul edilmesinin en önemli sonuçlarından biri sözleşme hükümlerinin haksız şart denetimine tabi tutulacak olmasıdır. Vekilin sağlayıcı vekâlet verenin tüketici olduğu sözleşmelerde, özellikle avukatlık, hekimlik, mimarlık, mühendislik gibi faaliyetlerini, kanun veya yetkili makamlar tarafından verilen izinle yürütmekte olan kişiler ile tüketicilerin yaptıkları sözleşmeler haksız şart denetimine tabi tutulur. Bu durumda bir özel hastanenin hazırladığı standart sözleşme, baroların avukatların kullanması için hazırladıkları tip sözleşmeler haksız şart denetiminden geçer, kısmen ya da tamamen müzakere edilmeden sözleşmeye dahil edilen ve dürüstlük kuralına aykırı düşecek şekilde tüketici aleyhine dengesizliğe neden olan sözleşme hükümleri, haksız şart denetimine tabi olur.

Standart sözleşme olmayan, birden fazla kez kullanılmak üzere önceden hazırlanmayan vekâlet sözleşmeleri de taraflarından birinin tüketici, diğerinin sağlayıcı olması şartı ile haksız şart denetiminden geçer³²⁸.

Kanun haksız şart tanımını yaparken birden fazla kez kullanılmak üzere ve önceden hazırlanma unsurlarını dahil etmeyerek haksız şart hükümlerinin uygulama alanını genişletmiştir. Buradaki amaç konusunda uzman, sözleşmeyi yapma yetkisini elinde bulduran sağlayıcı karşısında tüketiciyi korumaktır. Tüketici, özellikle tıp, hukuk, mimarlık, mühendislik gibi teknik terimler

³²⁸ Avrupa Birliği Komisyonu, haksız koşullara ilişkin verilerin temelini teşkil etmek üzere ve sözleşmelerde haksız koşullar hakkındaki 93/13/CEE sayılı Direktif'in uygulanmasından doğan ve ulusal içtihatları toplayan ve CLAB olarak adlandırılan bir veri tabanı oluşturmuştur. Ancak CLAB temelinde oluşturulan içtihat kavramı, sadece mahkeme kararlarını değil; bunların yanı sıra taraflar arasında oluşturulan iradi anlaşmaları, dostane anlaşmaları ve hakem kararlarını da kapsamaktadır. Bkz. İnal, Haksız Şartlar, s.35.

kullanılabilen sözleşmelerde yer alan hükümleri, sonuçlarını hatta bazı durumlarda kelime anlamlarını dahi bilmeden, sırf hizmet alabilmek için imzalamak zorunda olduğundan kabul etmektedir. Standart olarak kullanılmak üzere hazırlanmamış sözleşmelerin de TKHK kapsamına girmesi ile Ticaret Bakanlığı tüm sözleşmeleri denetlemekle mükellef gibi bir sonuca varılıyor ise de Ticaret Bakanlığı'nın böyle bir iş yükünün altından kalkması mümkün olmadığından şikâyet olması hâlinde veya gerekli gördüğü durumlarda re'sen harekete geçmesi daha makul görünmektedir. TKHK m. 83'te yer alan genel hükümler ile bu kanunun uygulanacağına dair düzenleme sebebiyle TBK'nın genel işlem koşullarına ilişkin hükümleri ile TKHK'nın haksız şartlara ilişkin hükümleri birlikte uygulanır.

Konuya ilişkin olarak AB hukukunda çeşitli gelişmeler gerçekleşmiştir. Litvanya'da bir avukat ile vekâlet veren arasında avukatlık ücreti sebebiyle meydana gelen uyuşmazlıkta yerel mahkeme, avukatın taleplerini haklı bulmuştur. Bunun üzerine vekâlet veren kararı Bölge Adliye Mahkemesi nezdinde temyiz etmiş ise de temyiz itirazları reddedilmiştir. Ardından vekâlet veren, kendisinin tüketici olarak nitelenmesi gerektiğini, bu nitelemenin yapılmaması dolayısıyla tüketiciyi koruyan hükümlerden ve yorum ilkelerinden faydalanamadığını bu sebeple verilen kararın hukuka aykırı olduğunu ileri sürerek Litvanya Yargıtay'ı nezdinde kararı temyiz etmiştir. Bunun üzerine Litvanya Yargıtay'ı vereceği karara esas teşkil etmek üzere AB Adalet Divanı'na başvurarak görüş sormuştur. AB Adalet Divanı 15.01.2015 tarihinde verdiği kararında avukatlık sözleşmelerinin haksız şartlara ilişkin denetime tabi olup olmadığı hususunda görüş bildirilmiştir³²⁹. AB Adalet Divanı'nın 15.01.2015 tarihli kararı ışığında konuyu değerlendirecek olursak vekâlet verenin ticarî veya mesleki amaçla hareket etmediği avukatlık sözleşmelerinde AB'nin 93/13 sayılı Direktif'i hükümleri uygulanır. AB'nin 93/13 sayılı Direktif m. 2/c hükmünde TKHK'ya paralel olarak bir tarafın tüketici diğer tarafın ise satıcı veya sağlayıcı olduğu sözleşmelere direktifin uygulanabileceği düzenlenmiştir. Tüketicie

³²⁹ Karar No: C-537/13; *Birutė Šiba v Arūnas Devėnas*. Kararın tam metni için bkz. "<http://curia.europa.eu/juris/celex.jsf?celex=62013CJ0537&langl=en&type=TXT&ancre=>" (Erişim Tarihi:15.01.2020)

sunulan hizmetin kamusal nitelikte olmasının söz konusu hükümlerin uygulanmasına engel olacağına ilişkin bir düzenleme getirilmediğinden avukatlık sözleşmelerinin de haksız şart denetimine tabi olduğu sonucuna varılmıştır³³⁰.

2.3.2. Ayıplı Hizmet Durumda Tüketicinin Korunması

Vekâlet verenin ticarî veya mesleki amaçla hareket etmediği vekâlet sözleşmelerinde, TKHK m. 16'da yer alan ayıptan sorumluluk hükümleri ve TKHK m. 4/5, 4/6 ve 4/7. bentlerinde yer alan tüketici işlemlerindeki genel ilkeler uygulanır³³¹.

Doktrinde ayıplı hizmet kavramının sonuç taahhüdü içermeyen iş görme sözleşmelerinde mümkün olmayacağını savunan bir görüş de bulunmaktadır³³². Bu görüşe göre vekâlet sözleşmesi gibi sonuç taahhüdü içermeyen sözleşmelerde eser gibi bir sonuç meydana gelmeyeceğinden vekil, belirli bir yönde, özenle çalışarak borcunu ifa etmiş ise sözleşmeden doğan yükümlülüğünü yerine getirmiş sayılır. Bu nedenle sağlayıcı tarafından imal edilmiş ve tüketiciye teslim edilmiş bir şey yok ise ayıplı veya ayıpsız şekilde nitelendirilebilecek bir şey de yoktur. Bu görüşün temeli ayıplı olan şeyin hizmet değil hizmet sonucu ortaya çıkan, hizmetin somutlaştığı eser olduğu düşüncesidir. Dolayısıyla bu görüşe göre sonucun taahhüt edilmediği sözleşmelerde amaç bir eser ortaya çıkarmak olmadığından ayıplı hizmetten değil yalnızca özen eksikliğinden bahsedilebilmektedir³³³. Yine bu görüşe göre ayıp değerlendirmesi ancak sonuç üzerinde yapılabilmektedir. Hatta bu husus eser sözleşmesi ile vekâlet sözleşmesini ayıran en önemli özelliklerdendir. Kötü ifa, eser sözleşmesinde ayıp olarak kendini gösterirken vekâlet sözleşmesinde bu durum özen yükümlülüğüne aykırılık olarak ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle bu

³³⁰ **Yeniocak**, Avukatlık Sözleşmesi, s.39.

³³¹ **Yeniocak**, Avukatlık Sözleşmesi, s.42.

³³² **Akipek Öcal**, s.732; **İlhan**, Cengiz, Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun, Ankara 2006, s.82-83.

³³³ **İlhan**, s.87.

görüŖe göre vekâlet sözleşmelerinde ayıp hükümlerin uygulanması mümkün değildir³³⁴.

Vekâlet sözleşmelerinde ayıp hükümlerinin uygulanamayacağına dair görüşe benzer bir diğ er görüşe göre TKHK'da yer alan ayıp kavramından hareket edildiğinde ayıplı ifa hükümleri yalnızca taşınır maddî mallar ve verme niteliğindeki edimler bakımından uygulama bulur³³⁵. İş görme edimlerinde ise ayıplı ifadan değil kötü ifadan söz edileceğini ileri sürmektedir. Başka bir ifade ile bir hizmet faaliyeti, doğrudan veya dolaylı olarak bir malı etkilemiyor ve onun ayıplı hâle gelmesine sebebiyet vermiyor ise ayıplı hizmete ilişkin düzenlemeler bu faaliyet için uygulanamaz. Kişiyile ilgili olan hizmetlerde kötü ifanın varlığı hâlinde meydana gelen uyuşmazlık genel mahkemelerde genel hükümlere göre çözümlenmelidir. Bu görüşü savunan yazarlar, doğrudan ya da dolaylı olarak kişi ile ilgili olan hizmetlere ilişkin uyuşmazlıklarda ayıplı hizmet düzenlemelerinin uygulanamayacağını ileri sürmekte iseler de TKHK'nın diğ er koruyucu hükümlerinin bu hizmet türlerini de kapsadığını belirtmektedirler³³⁶. Buna göre vekâlet sözleşmesinde özen borcuna aykırı davranılması hâlinde ayıplı ifa söz konusu olur³³⁷.

2.3.2.1. Ayıp Kavramı

Ayıplı hizmet kavramının tam olarak anlaşılabilmesi için öncelikle ayıp kavramı üzerinde durulmalıdır. Ayıp, sözleşmede kararlaştırılan edimin kanun veya sözleşme ile öngörülen nitelikleri taşımaması olarak tanımlanabilir. Başka bir

³³⁴ **Kürşat**, s.155-156.

³³⁵ **Tiryaki**, Betül, Tüketicinin Korunması Hukuku Açısından Ayıplı Hizmetten Doğan Sorumluluk, Ankara 2007, s.58 vd.

³³⁶ **Tiryaki**, s.64. Bu görüş, dolaylı kişiler bakımından TKHK'nın ayıplı hizmet hükümlerinin uygulanamayacak olması ve uyuşmazlığın tüketici mahkemesinde görülmesi hâlinde TBK'daki genel hükümlerin nasıl uygulanacağı, genel mahkemelerde görülmesi hâlinde ise TKHK'daki koruyucu hükümlerin nasıl uygulanacağını açıklanmamış olması sebebiyle eleştirilmektedir. Bkz. **Petek**, Hasan, Tıbbi Müdahaleden Kaynaklanan Uyuşmazlıklarda Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un Uygulanması, Prof. Dr. Polat Soyer'e Armağ an II, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C: XV, Özel Sayı, s.989.

³³⁷ **Yüksel**, Sera Reyhani, Hekimin Uyguladığı İlaç Tedavisinden Doğan Zararlardan Hastanın Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Kapsamında Korunması, Sektörel Bazda Tüketici Hukuku Uygulamaları (5. Tüketici Hukuku Kongresi), Ankara 2016, s.329.

ifade ile borçlunun borcunu, alacaklının sözleşme ile ulaşmak istediği amaca ulaşmasını sağlayacak şekilde ifa etmemesidir³³⁸.

Ayıbın çeşitleri; maddî, ekonomik ve hukukî ayıptır. Maddî ayıp, hizmetin konusunda fiziksel niteliğe ilişkin eksiklik bulunması olarak tanımlanabilir³³⁹. Bir boyacının binanın tamamı için sözleşme kurulmasına rağmen yalnızca bir cephesini boyaması maddî ayıba örnek gösterilebilir.

Hukukî ayıp ise kamunun getirdiği sınırlamalar sebebiyle hizmetten gereği gibi yararlanmanın engellemesi veya sınırlandırılmasıdır³⁴⁰. Bu hususa örnek olarak hizmetin görülmesinin belediyece yasaklanması sebebiyle hizmetten faydalanılamaması verilebilir³⁴¹.

Diğer bir ayıp çeşidi olan ekonomik ayıp ise alınan hizmetin ekonomik değerinin kararlaştırılandan daha kötü bir niteliğe sahip olması olarak tanımlanmaktadır³⁴². Ancak doktrinde ekonomik ayıba konu niteliğin kararlaştırılmasa dahi normal şartlarda hizmetten beklenenin elde edilememesi hâlinde yine ayıp kapsamına gireceğine ilişkin görüşler de mevcuttur³⁴³.

2.3.2.2. Hizmet Kavramı

Hizmet kavramı, TKHK m. 2/1-d'de "*mal sağlama dışındaki her türlü tüketici işlemi*" olarak tanımlanmış ve bir hizmetin TKHK kapsamında değerlendirilebilmesi için ücret karşılığında yapılması ya da yapılmasının taahhüt edilmesi gerektiği belirtilmiştir. Dolayısıyla bir ücret almaksızın hatır için yapılan işler TKHK kapsamında hizmet olarak değerlendirilmemektedir. Hizmet, fiziksel bir emek ile ortaya konulabileceği gibi fikri bir emek ile de meydana getirilebilir. Hatta her ikisinin de kullanılması sonucu bir hizmet verilebilir. Fiziksel emek ile

³³⁸ **Canbolat**, Ferhat, İstisna Sözleşmesinde İş Sahibinin Ayıba Karşı Tekeffülden Doğan Hakları, Ankara 2009, s.38.

³³⁹ **Gümüş**, Şerh, s.134.

³⁴⁰ **Gümüş**, Şerh, s.134.

³⁴¹ **Zevkliler/ Özel**, s.191.

³⁴² **Zevkliler/ Özel**, s.191.

³⁴³ **Gümüş**, Şerh, s.134.

verilen hizmete örnek olarak bir cep telefonunun tamir edilmesi, fikri bir emek sonucu ortaya konan hizmete örnek olarak bir dava dilekçesi hazırlanması ve her ikisinin kullanılması ile verilen hizmete örnek olarak bir elbisenin tasarlanarak dikilmesi verilebilir.

Hizmet kavramının iadesi mümkün olmayıp yararlanıldığında tükenen bir özelliğe sahiptir.

2.3.2.3. Ayıplı Hizmet Kavramı

Hizmet kavramından bahsedebilmek için tüketici işleminin konusunu, taraflardan en az bir tanesi için güç veya emeğin sarf edilmesini gerektiren edimin oluşturması gerekir³⁴⁴. Tüketici işlemlerinde hizmet kavramı, başta internet veya yayın hizmeti sunulmasını, avukatla yapılan vekâlet veya danışmanlık sözleşmelerini, teşhis ve tedavi sözleşmelerini; kredi kartı, banka aracılığı ile para gönderilmesi gibi bankacılık hizmetlerine ilişkin sözleşmeleri, dil kursu, spor salonu üyeliği, bir yapıya veya araca ilişkin ekspertiz raporu hazırlanması sözleşmelerini, sigorta sözleşmelerini kapsamaktadır³⁴⁵.

Doktrinde bir görüşe göre kanun koyucu sözleşmeye aykırılığın bütün çeşitlerini ayıp kavramı içerisinde eritmiştir³⁴⁶. Başka bir görüşe göre sözleşmeye, ayıplı ifa dışında kalan sözleşmeye aykırılık hâllerine genel hükümler uygulanır³⁴⁷. Bir diğer görüşe göre ise hiç ifa etmeme hâlinde hem TBK m. 112 hem de TKHK hükümleri uygulanır³⁴⁸.

³⁴⁴ **Gümüş**, Şerh, s.21; **Tiryaki**, s.41.

³⁴⁵ **Çabri**, Sezer, Milli Şerh – 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi (Ed. Hakan Tokbaş, Özlem Tüzüner), İstanbul 2016, s.286.

³⁴⁶ **Aydoğdu**, Murat, 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un Getirdiği Yeniliklere Genel Bakış, Sözleşmeye Aykırılık, Ayıplı İfa Kavramlarına Getirdiği Farklı Yaklaşım ve Bu Konudaki Önerilerimiz, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C: XV, S.2, İzmir 2014, s.32.

³⁴⁷ **Atamer**, M. Yeşim/ **Baş**, Ece, Avrupa Birliği ile Karşılaştırmalı Olarak 6502 Sayılı Yeni Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Uyarınca Satım Sözleşmesinde Ayıptan Sorumluluk, İstanbul Barosu Dergisi, C: LXXXVIII, İstanbul 2014, s.22.

³⁴⁸ **Aslan**, s.209.

2.3.2.3.1. Hizmetin Kararlaştırılan Sürede Başlamaması

Ayıplı hizmet, TKHK m. 13'te sözleşmede kararlaştırılan süre içerisinde başlamaması veya taraflarca belirlenen ve objektif olarak olması gereken özellikleri taşıyamaması nedeniyle sözleşmeye aykırı olan hizmet şeklinde tanımlanmaktadır. Hükümde “ve” denilmiş ise de bir özelliğin ayıp olarak nitelendirilebilmesi için hem taraflarca kararlaştırılması hem de objektif olarak bulunması gereken bir özellik olması gerekmektedir. Doktrinde bu ifadenin “veya” olarak okunması gerektiği ifade edilmektedir³⁴⁹. Bu nedenle üç durumda hizmetin ayıplı olmasından bahsedilebilir. Bunlar kararlaştırılan süre içinde ifanın başlamaması, ifanın taraflarca belirlenen niteliklere sahip olmaması, ifanın objektif olarak taşıması gereken nitelikleri taşıyamamasıdır.

Hizmetin kararlaştırılan sürede başlamaması bir temerrüt hâli olmasına rağmen ayıplı hizmet kavramı içerisinde düzenlenmiştir³⁵⁰. Aslında borcun gereği gibi ifa edilmemesi ayıp, hiç ifa edilememesi ise temerrüt kavramı içerisinde değerlendirilmektedir. Bu nedenle hizmetin kararlaştırılan sürede başlamasının TKHK'da ayıplı hizmet kavramı içerisinde değerlendirilmesi doktrinde eleştirilmektedir³⁵¹. Kararlaştırılan sürede hizmetin başlamaması sebebiyle sağlayıcının sorumluluğuna başvurulabilmesi için tarafların sözleşmede ifa zamanı kararlaştırmış olmaları gerekmektedir. Aksi takdirde tüketici sağlayıcıya ihtar çekerek temerrüde düşürse dahi TKHK hükümlerinde sağlanan korumadan faydalanamaz, yalnızca TBK m. 117 vd. hükümlerine başvurabilir³⁵². Zira ifa

³⁴⁹ **Çabri**, s.288; **Gümüş**, Borçlar Özel, s.131.

³⁵⁰ Bu husus doktrinde eleştirilmektedir. Bkz. **İnceoğlu**, M. Murat, Ayıba Karşı Tekeffül ve Garanti Sorumluluğu, Yeni Tüketici Hukuku Konferansı, İstanbul 2015, s.209-210.

Zaman yönünden borca aykırılığın da TKHK kapsamına alındığı konusunda bkz. **Havutçu**, Ayşe, 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un Konu Bakımından Uygulama Alanı: Özellikle, Tüketici İşlemleri Bakımından Kanun'un Kapsamı, Yaşar Üniversitesi Hukuk Fakültesi Tüketici Hukuku Sempozyumu, Terazi Hukuk Dergisi (Ed. Ayşe Havutçu), C: IX (Özel Sayı), Ankara 2014, s.17.

³⁵¹ **İnceoğlu**, s.209-210.

³⁵² **Çabri**, s.288.

zamanının sözleşmede kararlaştırılmadığı durumlarda sağlayıcı temerrüde düşmemiş olduğundan ayıplı hizmetten sorumluluğuna başvurulamaz³⁵³.

Hizmetin kararlaştırılan zamanda başlamamasından dolayı tüketici yalnızca sözleşmeden dönme hakkını kullanabilir şeklinde bir görüş³⁵⁴ doktrinde mevcut ise de hizmetin başlamadığı durumda da tüketicinin ifayı kabul ederek seçimlik haklarını kullanabileceği de doktrinde savunulmaktadır³⁵⁵. Elbette burada dikkat edilmesi gereken husus durumun tüketicinin seçimlik hakları kullanılabilmesini mümkün kılıp kılmadığıdır. Örneğin düğünde video çekimi için sözleşme yapılması durumunda, sözleşmede kararlaştırılan zamandan bir gün sonra ifayı kabul edip bedelden indirim istenmesi mümkün olamayacaktır. TKHK hükümlerinin uygulanmasının tüketiciye sağladığı bir diğer fayda TBK m. 123'e göre uygun süre vermek zorunda kalmaksızın sözleşmeden dönebilmesidir³⁵⁶. Fakat tüketici bu hakkını TKHK m. 16'da yer alan iki yıllık zamanaşımına tabi olarak kullanmak zorundadır.

Tüketicinin TBK m. 125'te düzenlenen aynen ifadan vazgeçip müspet zararlarının tazminini talep etme hakkını kullanıp kullanamayacağına ilişkin doktrinde farklı görüşler mevcuttur. Bir görüşe göre tüketici bu hakkı kullanması mümkün değildir³⁵⁷. Başka bir görüşe göre ikili bir ayırım yapılarak tüketicinin sağlayıcıya süre verdiği veya vermesi gerekmediği durumlarda, tüketici aynen ifa ile gecikme tazminatı, ifadan vazgeçerek müspet zararların tazmini veya sözleşmeden dönüp menfi zararlarının tazminini talep edebilir³⁵⁸. Kusurlu ifa imkânsızlığı sebebiyle hizmetin kararlaştırılan zamanda başlamaması durumunda ise tüketicinin yalnızca TBK m. 112'ye göre tazminat talep edebileceği doktrinde kabul edilmektedir³⁵⁹.

³⁵³ **Gümüş**, Borçlar Özel, s.132.

³⁵⁴ **Gümüş**, Borçlar Özel, s.132.

³⁵⁵ **Aydoğdu**, s.137.

³⁵⁶ **Çabri**, s.288.

³⁵⁷ **Gümüş**, Şerh, s.132.

³⁵⁸ **Çabri**, s.290.

³⁵⁹ **Çabri**, s.291.

2.3.2.3.2. Hizmetin Sağlayıcının Bildirdiği Nitelikleri Taşımaması

TKHK m. 13/2'de yer alan düzenlemeye göre sağlayıcının reklam ve ilanlar aracılığı ile taahhüt ettiği niteliklerin hizmette bulunmaması da bu kanunun kapsamına girmektedir. Buna göre hizmet sağlayıcısı tarafından bildirilen, internet ortamında veya reklam ve ilanlarında yer alan özellikleri taşımayan ya da yararlanma amacı bakımından değerini veya tüketicinin ondan makul olarak beklediği faydaları azaltan veya ortadan kaldıran maddî, hukukî veya ekonomik eksiklikler içeren hizmetler de ayıp kavramı içerisinde değerlendirilir. Reklam ve ilanlarda yer alan nitelikler için “*nitelik bildiri ya da vasıf vaadî*” ifadesi kullanılmaktadır. Dil kursu broşürlerinde başarının yüzde yüz olacağını bildirmesi bu hususa bir örnektir.

Temelinde abartı bulunan reklamların nitelik bildiri sayılmayacağı yönünde doktrinde görüşler bulunmaktadır³⁶⁰. Bu kapsamda sağlayıcının ayıplı ifadan sorumlu tutulabilmesi için tüketicinin, reklam ya da ilanda belirtilen nitelik açıklamasının ciddi olduğunu düşünmesi gerekir. Başka bir deyişle somut olayın şartları ve dürüstlük kuralı çerçevesinde yapacağı değerlendirme ile tüketici belirtilen niteliğin ciddi olmadığı kanısına varıyor ise sağlayıcı bu nitelik sebebiyle ayıplı ifadan sorumlu tutulamaz³⁶¹. Ayrıca sağlayıcının hizmeti satmak amacıyla ortaya koyduğu ve teamülden olan, hizmeti güzel gösterme çabası ise nitelik bildiri sayılmaz³⁶².

2.3.2.3.3. Hizmetin Objektif Olarak Beklenen Nitelikleri Taşımaması

Sağlayıcı herhangi bir bildirimde bulunmasa dahi hizmetin objektif olarak taşınması gereken bazı nitelikler vardır. Bu niteliklerin hizmette bulunmaması hâlinde tüketicinin hizmetten yararlanma amacı bakımından değerini veya tüketicinin ondan beklediği faydaları azaltıyor ya da ortadan kaldırıyor ise sunulan hizmet TKHK kapsamında ayıplı hizmet olarak kabul edilir. Yararlanma amacı

³⁶⁰ Gümüş, Borçlar Özel, s.80-81.

³⁶¹ Gümüş, Şerh, s.133.

³⁶² Tandoğan, C: I/1, s.166.

somut olaya göre tüketicinin hizmeti almaktaki amacına bakılarak tespit edilir. Örneğin tüketicinin aracını otoparka bırakmaktaki amacı aracının güvenli bir şekilde muhafaza edilmesi olduğundan aracın çalınması ayıplı hizmettir.

Doktrindeki bir görüşe göre hizmetteki eksikliğin ayıp kapsamında değerlendirilebilmesi için beklenen faydanın önemli derecede azalması gerekir³⁶³. Başka bir görüşe göre ise eksiklik önemsiz olsa da beklenen faydayı azaltıyor veya ortadan kaldırıyor ise tüketici sözleşmeden dönme hakkı dışında kalan seçimlik haklarını kullanabilir³⁶⁴. Bu görüşe göre hizmetteki eksiklik önemsiz olsa dahi tüketici bedelde indirim, ayıplı hizmetin yeniden görülmesi ve koşulları varsa tazminat isteyebilir. Ancak sözleşmeden dönme talep etmek dürüstlük kuralına aykırı olacağından tüketici bu hakkını kullanamamalıdır³⁶⁵.

Hizmet sağlama amaçlı vekâlet sözleşmelerinde sağlayıcının özensiz ifasının ayıplı hizmet olarak değerlendirilmesi gerektiğini savunan yazarlar da mevcuttur³⁶⁶. Bu görüşe göre TKHK m. 13/1'de yer alan objektif olarak sahip olması gereken özellikleri taşımaması ifadesi geniş yorumlanarak vekâlet sözleşmesinin ifasında meydana gelen ayıplı hizmetlerden sorumluluk tespit edilmelidir.

2.3.2.4. Sağlayıcı Olarak Vekilin Ayıplı Hizmetten Sorumluluğu

Ayıplı hizmetten sorumluluk TKHK m. 14'te düzenlenmiştir. Maddenin ilk fıkrasında genel kural olan borcun sözleşmeye uygun ifa edilmesi gerekliliği vurgulanmıştır. İkinci fıkrada ise TKHK m. 13 ile getirilen sağlayıcının, reklam yoluyla yapılan nitelik bildirimlerinden sorumluluğunun istisnaları hüküm altına alınmıştır. Hükümün gerekçesinde belirtildiği üzere reklam yoluyla yapılan bildirimlerde yer alan taahhütler taraflarca bilinmesi sebebiyle sözleşme içeriği olarak kabul edilmekte ve bu hizmetin bu taahhütlerde yer alan herhangi bir

³⁶³ Gümüş, Şerh, s.133.

³⁶⁴ Atamer/ Baş, s.26-27.

³⁶⁵ Çabri, s.296.

³⁶⁶ Gümüş, Şerh, s.134.

özelliği taşıyamamasından sağlayıcı sorumlu tutulmaktadır. Yalnızca TKHK m. 14'te sayılan şartların varlığını ispatlayabildiği durumda sağlayıcı sorumluluktan kurtulabilmektedir. Bu hususu ispat yükünün sağlayıcıda olduğu da hükmün gerekçesinde açıkça belirtilmiştir.

Sağlayıcı-vekilin sorumluluktan kurtulmasını sağlayabilen ilk hâl, kendisinden kaynaklanmayan reklam yoluyla yapılan açıklamalardan haberdar olmadığını ve olmasının da kendisinden beklenemeyeceğini ispatlamaktır. Örneğin Kars'ta akdedilen hizmet sağlama amaçlı sözleşmede, tüketici İstanbul'daki yakınlarını ziyarete gittiğinde gördüğü ve yalnızca İstanbul'da yayınlanan reklamlar dolayısıyla sağlayıcı-vekilin sorumluluğu yoluna gittiğinde sağlayıcı-vekilin, bu reklamların kendisinden kaynaklanmadığını, reklamlardan haberdar olmadığını ve olmasının kendisinden beklenmediğini ispatlayarak sorumluluktan kurtulabilir³⁶⁷.

İkinci olarak sağlayıcı-vekilin, reklam ile yapılan açıklamanın hizmet sözleşmesinin kurulduğu sırada düzeltilmiş olduğunu ispatlaması hâlinde reklamda belirtilen içerikten sorumluluğu ortadan kalkar. Reklamın düzeltilmesinde kullanılan araç reklamın yapıldığı araç ile aynı olmalıdır. Örneğin ulusal kanalda yayınlanan reklamın düzeltilmesi yine ulusal kanalda yayınlanmış olmalıdır. Burada önem taşıyan husus tüketicinin düzeltme hakkında bilgi sahibi olma imkanının sağlanmasıdır³⁶⁸. Ayrıca maddede hizmet sözleşmesi ile kastedilen hizmet sağlama amacına yönelik kurulan tüketici sözleşmeleridir. Bu nedenle getirilen düzenleme, istisna, vekâlet, iş görme edimli karma sözleşmeleri de kapsamaktadır.

Sağlayıcıyı-vekil sorumluluktan kurtaran son sebep ise tüketicinin sözleşme konusu hizmeti alması ile reklam arasında illiyet bağının bulunmamasıdır. Bu husus gerekçede, tüketicinin reklamda yer alan taahhütlerden etkilenecek, diğer bir ifadeyle buradaki taahhütlere bağlı olarak sözleşme yapma iradesinin

---

³⁶⁷ Gümüş, Şerh, s.136.

³⁶⁸ Gümüş, Şerh, s.136.

oluşmadığını ispatlayan sağlayıcı-vekilin sorumluluktan kurtulmasının mümkün olduğu şeklinde açıklanmıştır.

2.3.2.5. Tüketici Olarak Vekâlet Verenın Seçimlik Hakları

Ayıplı hizmet alan vekâlet veren tüketicinin sağlayıcı-vekil karşı kullanabileceği seçimlik haklar TKHK m. 15'te sayılmıştır. Bunlar sözleşmeden dönme, ayıp oranında bedelden indirim isteme, hizmetin yeniden görülmesini isteme, hizmet sonucu ortaya çıkan eserin onarılmasıdır. Vekâlet veren tüketici bu haklardan birini herhangi bir öncelik sırasına tabi olmaksızın kullanabilir³⁶⁹. Tüketicinin seçimlik haklarını kullanmasından kaynaklanan masraflar sağlayıcı-vekil tarafından karşılanmalıdır.

Ayıplı hizmet konusunda TKHK ile getirilen en önemli değişiklik vekâlet veren tüketicinin ayıp ihbarında bulunma külfetinin kaldırılmasıdır. TKHK döneminde ayıplı hizmet alan vekâlet veren tüketicinin, hizmetin ifası tarihinden itibaren otuz gün içerisinde ayıbı sağlayıcı-vekil bildirme külfeti var iken bu hüküm kaldırılarak vekâlet veren tüketicinin yükü hafifletilmiştir.

2.3.2.5.1. Sözleşmeden Dönme

Vekâlet veren tüketicinin ayıplı hizmet alması durumunda kullanabileceği ilk seçimlik hak sözleşmeden dönmedir. Her ne kadar “sözleşmeden dönme” kavramı kullanılmış ise de sürekli borç ilişkisi doğuran sözleşmeler bakımından dönme “*fesih*” olarak okunmalıdır³⁷⁰. Bir davanın yürütülmesine ilişkin vekâlet ya da danışmanlık sözleşmelerinde, yabancı dil, müzik eğitimi amacıyla yapılan

³⁶⁹ AB hukukunda tüketici öncelikle hizmetin yeniden görülmesi veya ayıplı hizmet sonucu ortaya çıkan eserin ücretsiz onarımı haklarından birinin kullanmak zorundadır. (1999/44/EC sayılı Direktif m.3) **Gümüş**, Şerh, s.139.

³⁷⁰ **Çabri**, s.317; **Gümüş**, Şerh, s.140.

sözleşmelerde hizmetin ayıplı olması durumunda sözleşmeden dönme değil fesih söz konusu olur³⁷¹.

Dönme hakkı kullanıldığında sözleşme, geriye etkili olarak sona ereceğinden ayıplı hizmet dolayısıyla taraflar birbirlerine verdikleri şeyleri, iadesi mümkünse, iade etmekle yükümlüdürler. TKHK m. 15/3'e göre vekâlet veren tüketiciye iade edilmesi gereken bedel derhâl verilmelidir. Bu düzenleme ile vekâlet veren tüketicinin dönme hakkını kullandığını bildirmesinin sağlayıcı-vekili temerrüde düşürdüğü sonucuna varılmaktadır³⁷².

Sözleşmeden dönme hakkının kullanılması için ETKHK m.4/A'da "*durumun gereği olarak haklı görünme*" şartı aranmaktaydı. Ancak TKHK'da bu koşul aranmamıştır.

Vekâlet veren tüketicinin sözleşmeden dönmesi veya fesih hakkını kullanması herhangi bir şekil şartına bağlı değildir³⁷³. Ancak yine de ispat sorunlarının giderilmesi amacıyla yazılı olarak yapılmasında yarar vardır. Ayrıca vekâlet veren tüketici, hizmetin ayıplı olmasında sağlayıcı-vekilin kusuru olmasa dahi sözleşmeden dönme hakkını kullanabilir³⁷⁴.

Sözleşmeden dönme hakkının kullanılması bozucu yenilik doğuran bir haktır. Bu hakkın kullanılmasına yönelik irade beyanının sağlayıcıya ulaşması ile sözleşme geçmişe etkili olarak ortadan kalkar³⁷⁵. Ancak sözleşme sürekli edimli ise ve ayıp sözleşmenin ifasına başladıktan sonra ortaya çıkmış ise sözleşme feshedilir. Bu durumda sözleşmeyi feshetme iradesinin sağlayıcı-vekile varması ile sözleşme ileri etkili olarak ortadan kalkar.

Vekâlet veren tüketicinin sözleşmeden dönme hakkını kullanabilmesi için ayıbın önemli olması şartı TKHK'da aranmamış ise de doktrinde önemli olmayan ayıplarda bu hakkın kullanılmasının dürüstlük kuralına aykırı olacağı kabul

³⁷¹ Çabri, s.318.

³⁷² Gümüş, Şerh, s.141.

³⁷³ Gümüş, Şerh, s.140.

³⁷⁴ Çabri, s.318.

³⁷⁵ Tandoğan, C: I/1, s.190; Tiryaki, s.110; Yavuz, Cevdet, Yargıtay Kararları Işığında Alıcının Satılanın Ayıpları Sebebiyle Sözleşmeden Dönmesi ve Hükümleri, Prof. Dr. Ergun Özsunay'a Armağan, İstanbul 2004, s.128.

edilmektedir³⁷⁶. Örneğin yaz tatili için gidilen otelde kaplıca suyunun akıyor oluşu sözleşmeyi feshetmek için yeterli bir sebep değildir. Zira eksilik hizmetten yararlanmayı önemli ölçüde etkilememektedir³⁷⁷.

Vekâlet veren tüketicinin dönme hakkını kullanması ile tarafların iade borcu doğar. İade borcuna ilişkin olarak TKHK'da herhangi bir düzenleme olmadığından TKHK m. 83 atfı ile TBK m. 229 uygulama alanı bulur.

Ayıplı hizmet sonucu ortaya çıkan bir mal olmaması hâlinde vekâlet veren tüketicinin iade borcu da bulunmamaktadır. Görülen hizmet vekâlet veren tüketicinin bir eşyasında bütünleyici parça hâline gelmiş ise sebepsiz zenginleşme hükümlerine göre bedel istenebilir³⁷⁸. Her ne kadar vekâlet veren tüketici bireysel kullanım amacı ile işlem yapıyor ise de görülen hizmetten bir fayda elde etmiş ise bunları da sağlayıcı-vekile iade etmekle yükümlüdür³⁷⁹.

Vekâlet veren tüketicinin hizmetten faydalanmasından dolayı sağlayıcı-vekile tazminat ödeyip ödemeyeceğine ilişkin olarak Yargıtay bir kararında hizmetin yeniden görülmesi imkansızlaşmış ise veya amaca aykırı sonuçlar doğuracak nitelikte ise bedel iadesinde vekâlet veren tüketicinin ayıplı hizmetten sağladığı fayda kadar indirim yapılması gerektiğine hükmetmiştir³⁸⁰.

Vekâlet veren tüketici sözleşmeden dönme hakkını kullanarak sağlayıcı-vekilden ödemiş olduğu bedelin faizi ile geri verilmesini, yargılama giderlerini, hizmetin görülmesi için yaptığı giderlerin ödenmesini ve uğradığı zararların tazminini talep edebilir³⁸¹. Sağlayıcı-vekilin kusurlu olup olmaması sorumluluğunu etkilemiyor olsa da TBK m. 229/2'ye göre sağlayıcı-vekilin hizmetin ayıplı olmasında kusuru olmadığını ispatlarsa vekâlet veren tüketicinin diğer zararlarını karşılamak zorunda kalmaz. Diğer zarardan kasıt vekâlet veren tüketicinin müspet zararlarıdır³⁸².

³⁷⁶ **Atamer/Baş**, s.46.

³⁷⁷ **Çabri**, s.319.

³⁷⁸ **Gümüş**, Şerh, s.140.

³⁷⁹ **Çabri**, s.320.

³⁸⁰ Yarg. 13. HD., T. 12.05.2003, E. 2003/2749, K. 2003/5860 (www.kazanci.com).

³⁸¹ **Çabri**, s.324.

³⁸² **Gümüş**, Borçlar Özel, s.178-179; **Yavuz**, Ayıp Sebebiyle Sözleşmeden Dönme, s.139.

Hizmetin görülmesinin tamamlandığı durumlarda hizmet ayıplı olsa dahi sözleşmeden dönme hakkı kullanılamaz, ancak ayıp oranında bedelden indirim talep edilebilir. Zira sözleşmeden dönme hakkı sözleşmeyi sona erdirmekte ve tarafların iade yükümlülüğünü ortaya çıkarmaktadır. Bu nedenle sözleşmeden dönme son çare olmalıdır³⁸³. Kaldı ki hizmet, yararlanıldığı anda tükenme özelliği olduğundan ve bu tükendiği için iadesi mümkün olmadığından sözleşmeden dönme hakkının değil bedelden indirim hakkı talep edilebileceği kabul edilmektedir³⁸⁴.

2.3.2.5.2. Ayıp Oranında Bedelden İndirim

Vekâlet veren tüketiciye sunulan hizmetin ayıplı olması hâlinde kullanabileceği bir diğer seçimlik hakkı ayıp oranında bedelden indirim istemektir. Bu hakkı kullanan vekâlet veren tüketici sözleşmeyi sona erdirmemekte yalnızca bedelin ayıp oranında indirilmesini talep etmektedir. Bu hakkın kullanılması bedel ödenmeden önce veya sonra kullanılabilir. Bedel ödendikten sonra vekâlet veren tüketicinin bu hakkı kullanması ile sağlayıcı-vekil, ayıp nedeniyle indirilen tutarı iade borcu altına girer.

Ayıp oranında ifadesinden anlaşıldığı üzere bedelden indirim nispi metot ile hesaplanır³⁸⁵. TKHK m. 15/3'te bedelden indirilen miktarın derhâl vekâlet veren tüketiciye iade edileceği ifade edilerek yasal temerrüt kuralı getirilmiştir. Bu nedenle vekâlet veren tüketicinin ayıp oranında bedelden indirim hakkını kullandığını bildirmesi ile sağlayıcı-vekil temerrüde düşmüş olur³⁸⁶.

Vekâlet veren tüketici, sözleşmeden dönme hakkını kullandığında bedel iadesi, sebepsiz zenginleşme hükümlerine göre yapılmakta ise de ayıp oranında

³⁸³ **Atamer/ Baş**, s.46; **Atamer/ Inceoğlu**, s.64.

³⁸⁴ **Atasoy**, Ömer Adil, **Taşkın**, Mustafa/ **Acar**, Hakan, **Tüketiciyi Koruma Hukuku**, Ankara 2000, s.84.

³⁸⁵ Nispi metot hakkında ayrıntılı bilgi bkz. **Çabri**, s.316; **Gümüş**, Şerh, s.141.

³⁸⁶ **Gümüş**, Şerh, s.141.

bedelden indirim hakkı kullanıldığında sebepsiz zenginleşme hükümleri değil, sözleşme hükümlerine göre bedelin iadesi istenebilir³⁸⁷.

2.3.2.5.3. Hizmet Sonucu Ortaya Çıkan Eserin Ücretsiz Onarımı

Vekâlet veren tüketicinin ayıplı hizmet karşısında kullanabileceği bir diğer hak, hizmet sonucu ortaya çıkan eserin bedelsiz onarımıdır. Bu hakkın kullanılabilmesi için kural olarak vekâlet veren tüketici ile sağlayıcı-vekil arasında bir eser sözleşmesinin varlığı gerekmektedir³⁸⁸. Eserin bedelsiz onarımı yenilik doğuran bir hak niteliğinde olduğunu savunan yazarlar³⁸⁹ olduğu gibi ayıbın giderilmesi hakkının hukukî ilişkiyi değiştirmedeği, sözleşmenin aynen ifasını sağlamaya yönelik bir hak olmasından dolayı aynen ifa talebinin devamı niteliğinde olduğunu savunan yazarlar da mevcuttur³⁹⁰. Her ne kadar hükümde hizmet sonucu ortaya çıkan eserin onarılması şeklinde düzenleme yapılmış ise de ayıplı hizmetin ayıbının giderilmesi de bu kapsamda değerlendirilmektedir³⁹¹. Ayrıca sağlayıcı-vekil, ayıplı hizmetin meydana gelmesinde kusuru olmadığını ispatlasa dahi ücretsiz onarım talebini yerine getirmekten kaçınamaz³⁹². Ücretsiz onarım hakkının kullanılması şekle tabi olmasa da ispat güçlüğü olmaması açısından tüketicinin yazılı olarak veya noter aracılığı ile bu hakkını kullanması daha uygun olur.

Ücretsiz onarım hakkının nasıl kullanılacağı TKHK m. 15/4 ile düzenlenmiştir. Buna göre sağlayıcı-vekil, hizmetin niteliğini, vekâlet veren tüketicinin bu hizmetten yararlanma amacını dikkate alarak, vekâlet veren tüketici için ciddi sorunlar doğurmayacak şekilde, makul sayılabilecek süre içerisinde talebi yerine getirmelidir. Her ne kadar düzenlemede makul sayılabilecek süre ifadesi kullanılmış ise de kanun koyucu devam cümlesinde bu süreyi de otuz iş günü ile

³⁸⁷ **Petek**, s.998; **Yardım**, İsa, Tüketici Olarak Hasta Hakları, Ankara 2016, s.217.

³⁸⁸ **Yardım**, İ., Hasta, s.221.

³⁸⁹ **Gümüş**, Şerh, s.142.

³⁹⁰ **Çabri**, s.310.

³⁹¹ **Çabri**, s.310.

³⁹² **Çabri**, s.311.

sınırlamıştır. Sağlayıcı-vekilin, talebi bu şartlar çerçevesinde yerine getirmemesi hâlinde vekâlet veren tüketici diğer seçimlik haklarından birini kullanabilir.

Vekâlet veren tüketicinin seçimlik haklarından hizmet sonucu ortaya çıkan eserin ücretsiz onarımı ETKHK'da yer almamıştı. Ancak eser sözleşmesi ile ilgili yaşanan olumsuzluklar nedeniyle TKHK'da bu hakka yer verilmiştir.

2.3.2.5.4. Ayıplı Hizmetin Yeniden Görülmesi

Vekâlet veren tüketicinin sahip olduğu bir diğer hak hizmetin yeniden görülmesini sağlayıcı-vekilden talep etmektir. Hizmetin yeniden görülmesi talebinin yenilik doğuran bir hak niteliğinde olduğunu savunan yazarlar vardır³⁹³. Buna karşılık ayıplı hizmetin giderilmesi talebinin hukukî ilişkiyi değiştirecek nitelikte olmadığı, sözleşmenin aynen ifasını sağlamaya yönelik bir hak olmasından dolayı aynen ifa talebinin devamı niteliğinde olduğunu savunan yazarlar da mevcuttur³⁹⁴. Ayrıca hizmetin yeniden görülmesi hakkının değiştirici yenilik doğuran hak olduğunu savunan başka bir görüş de bulunmaktadır³⁹⁵.

Ücretsiz onarım isteme hakkında olduğu gibi hizmetin yeniden görülmesini hakkının kullanılması da şekle bağlı değildir. Ancak diğer haklarda olduğu gibi bu hakkın kullanılmasında da ispat güçlüğü yaşanmaması için yazılı, hatta mümkünse noter aracılığı ile veya kalıcı veri saklayıcısı gibi bir aracın kullanılması yerinde olur.

Vekâlet veren tüketicinin hizmetin yeniden görülmesini talep hakkını dürüstlük kuralı çerçevesinde kullanması gerekir. Diğer bir deyişle vekâlet veren tüketicinin bu hakkını kullanabilmesi için ayıplı hizmetin yeniden görülmesinde vekâlet veren tüketicinin menfaatinin olması gerekmektedir.

Vekâlet veren tüketicinin hizmetin yeniden görülmesi hakkını kullanabilmesinin bir diğer şartı TKHK m. 15/2'de belirtildiği üzere bu hakkın kullanılmasının

³⁹³ **Gümüş**, Şerh, s.144.

³⁹⁴ **Çabri**, s.107.

³⁹⁵ **Tiryaki**, s.111.

orantısız güçlükleri beraberinde getirmemesidir. Orantısızlığın tespitinde göz önüne alınması gerekenler; ayıpsız hizmetin değeri, ayıbın önemi ve diğer seçimlik hakların kullanılmasının vekâlet veren tüketici açısından sorun teşkil edip etmeyeceği gibi hususlardır. Hükmün gerekçesinde bu hususa örnek olarak bir evin boyanması sırasında bazı yerlerde duvarlarda çatlaklar kalmışsa tüm boya işleminin yeniden yapılmasını talep etmesinin engellenmesinin amaçlandığı ifade edilmiştir. Zira yapılması istenilen masraf ölçüsüzdür.

Hizmetin yeniden görülmesi için gerekli masraflar TKHK m. 15 uyarınca sağlayıcı-vekil tarafından karşılanır. Bununla birlikte vekâlet veren tüketici, hizmetin yeniden görülmesi talebine ek olarak maddî ve manevi tazminat da talep edebilir.

2.3.2.6. Ayıplı Hizmet Durumunda Tüketici Olarak Vekâlet Veren Tazminat Talebi

Vekâlet veren tüketicinin, ayıplı hizmet sebebiyle ortaya çıkan zararlarından sorumluluğun TKHK m. 14 vd. maddelerinde sağlayıcı-vekil ile ait olduğu düzenlenmiştir. Oysa ETKHK m. 4/A'da sağlayıcı ile bayi ve acentenin de sorumlu olduğu düzenlenmişti. Bu düzenleme özellikle tedavi hizmetleri gibi doğrudan ya da dolaylı olarak malla ilgili olmayan hizmetler bakımından bayi ve acentenin sorumluluğundan bahsedilemeyecek olması sebebi ile doktrinde haklı bulunmaktadır³⁹⁶.

Vekâlet veren tüketici ayıplı hizmet durumunda kanunda sayılan seçimlik haklarının yanında TBK hükümlerine göre tazminat da talep edebilir. Bu tazminat talebi kurulan sözleşmenin çeşidine göre farklılık göstermektedir. Örneğin ayıplı hizmet, bir vekâlet sözleşmesinde meydana gelmişse talep edilecek tazminat TBK m. 112'ye göre, eser sözleşmesi ise TBK m. 475/2 atfıyla yine TBK m. 112'ye göre belirlenmelidir³⁹⁷.

³⁹⁶ Yardım, İ., Hasta, s.224, dn.448.

³⁹⁷ Gümüş, Şerh, s.140.

Vekâlet veren tüketicinin seçimlik hakları ile genel hükümlere göre tazminat isteyebileceği düzenlenerek hükmün lafzından seçimlik haklarını kullanmaması durumunda genel hükümlere göre tazminat isteyemeyeceği gibi bir sonuç çıkmakta ise de doktrinde doğrudan TBK'ya göre tazminat talep edebileceği kabul edilmektedir³⁹⁸. Ancak vekâlet veren tüketicinin seçimlik haklarını kullanabilmesi için sağlayıcı-vekilin kusurlu olması aranmamakta ise de genel hükümlere göre tazminat istenebilmesi için hizmetin ayıplı olmasında sağlayıcı-vekilin kusurlu olması gerekir. TBK m. 112'de düzenlenen karineye göre kusursuzluğunu ispatlayamayan sağlayıcı-vekil, vekâlet veren tüketicinin zararlarını tazmin ile yükümlüdür. Bu nedenle seçimlik hakları kullanmak vekâlet veren tüketicinin lehinedir. Ayrıca vekâlet veren tüketicinin seçimlik haklarını kullanmamış olması tazminattan indirim sebebi oluşturmamaktadır³⁹⁹. Vekâlet veren tüketicinin genel hükümlere göre tazminat isteme hakkını kullanabilmesi TBK m. 146 gereği on yıllık zamanaşımı süresine tabidir⁴⁰⁰.

Genel hükümlere göre istenecek tazminatın kapsamına hem maddî hem manevi zararlar girmektedir. Örneğin Yargıtay bir kararında lazer epilasyon sebebiyle vücudunda yanıklar oluşan vekâlet veren tüketiciye manevi tazminat ödenmesi yönünde karar veren tüketici mahkemesi kararını haklı bulmuştur⁴⁰¹.

Vekâlet veren tüketici, zararlarının tazmini için dava açtıktan sonra ölürse mirasçuları davaya devam edebilmektedirler. Kaldı ki maddî zararlarının tazmini için dava açmadan ölen vekâlet veren tüketicinin mirasçuları, külli halef olduklarından bu hususta talep hakları bulunmaktadır. Ancak manevi tazminata ilişkin TMK m. 25/4'te yer alan manevi tazminat isteme hakkının karşı tarafça kabul edilmedikçe devredilemeyeceği; miras bırakan tarafından ileri sürülmedikçe mirasçılara geçmeyeceğine yönelik düzenleme sebebiyle aynı durum söz konusu olamamaktadır. Diğer bir deyişle vekâlet veren tüketici miras bırakan manevi tazminata ilişkin bir talep ileri sürmemiş ise mirasçuları herhangi bir talepte bulunamaz. Miras bırakanın mutlaka dava açarak bu talebi ileri sürmesi

³⁹⁸ Aydoğdu, s.176; Atamer/ Baş, s.51.

³⁹⁹ Yardım, İ., Hasta, s.229.

⁴⁰⁰ Aydoğdu, s.180.

⁴⁰¹ Yarg. 15. HD., T. 10.10.2017, E. 2017/674, K. 2017/3354 (www.kazanci.com).

gerekmemektedir. TMK m. 25'e göre hakkı saldırıya uğrayan kişinin tazminat istemini ortaya koyan ve kanıtlanabilir hür iradesi yeterli olmaktadır.

Doktrinde bir görüşe göre TBK m. 53 ve TBK m. 56 uyarınca ölenin yakınları tarafından talep edilebilecek maddî ve manevi tazminat taleplerinin tüketici mahkemesinde ileri sürülmesi gerekmektedir. Hatta bu görüşteki yazarlar vekâlet veren tüketicinin maddî ve manevi tazminat alacağını TBK m. 183 vd. hükümlerince devretmesi hâlinde devralan kişinin de tüketici mahkemesinde dava açması gerektiğini zira bu talebin kaynağının hala tüketici sözleşmesi olduğu belirtilmektedirler⁴⁰².

2.3.2.7. Zamanaşımı

Ayıplı hizmetten sorumluluğa ilişkin zamanaşımı süresi ETKHK m. 4/A'da üç yıl iken TKHK m. 16/1 ile iki yıl olarak belirlenmiştir. Bu sürenin başlangıç tarihi hizmetin ifası olarak kabul edilmiştir. Söz konusu iki yıllık zamanaşımı süresinin kısaltılması mümkün değildir. Ancak daha uzun süre kararlaştırılması mümkündür. Kararlaştırılabilecek en uzun süre genel zamanaşımı süresi olan on yılı geçemeyeceğine ilişkin doktrinde bir görüş mevcuttur⁴⁰³. Bu görüşe göre uygulamada genellikle sağlayıcı-vekilin garanti taahhüdü şeklinde verilen bu süre, on yıldan uzun bir süre olarak verildiğinde garanti sözleşmesinden kaynaklı taahhüdü saklı olmakla birlikte ayıplı hizmetten doğan taleplere ilişkin zamanaşımı süresi on yıl ile sınırlıdır.

Kanun koyucu bazı hâllerde zamanaşımı hükümlerinin uygulanmayacağına ilişkin düzenleme getirmiştir. Bunlar ayıbın ağır kusur ya da hile ile gizlenmiş olması hâlleridir. Bu fıkranın getirilmesindeki amaç ayıbın hile ya da ağır kusur ile gizlendiği durumlarda vekâlet veren tüketicinin herhangi bir zamanaşımı süresine

⁴⁰² Petek, s.1002.

⁴⁰³ Gümüş, Şerh, s.147.

tabi olmaksızın ayıplı hizmetten kaynaklanan haklarını kullanabilmesini sağlamaktır⁴⁰⁴.

Vekâlet sözleşmesi bakımından TBK m. 147/5'te beş yıllık zamanaşımı süresi öngörülmüştür. Bu durumda ayıplı hizmet için TKHK'da düzenlenen iki yıllık zamanaşımı süresini kaçıran vekâlet veren tüketici, şartlarının bulunması hâlinde sağlayıcı-vekilin özen yükümlülüğüne dayanarak beş yıllık zamanaşımı çerçevesinde tazminat talep edebilir.

2.3.3. Tüketici Olarak Vekâlet Veren Başvurabileceği Yollar

2.3.3.1. Tüketici Hakem Heyetleri

2.3.3.1.1. Tüketici Hakem Heyetlerinin Kuruluşu ve Görev Alanı

Taraflar arasında bir uyuşmazlık söz konusu olduğunda bu uyuşmazlığın çözümü kural olarak mahkemeler tarafından yapılmaktadır. Bu kuralın istisnası arabuluculuk ve tahkim gibi alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemleridir. Bununla birlikte kamu düzenine ilişkin hususlarda ve tarafların üzerinde tasarruf edemeyeceği hususlarda mahkemelerin yargı yetkisinin bertaraf edilmesi mümkün değildir.

Tüketici hakem heyeti, alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinden tahkime benzemektedir. Ancak tahkimden farklı olarak başvuru konusunda tarafların irade serbestileri bulunmamaktadır. Miktar bakımından öngörülen belirli sınırlar dahilinde tarafların mahkemeye başvurmadan önce tüketici hakem heyetine başvurmaları zorunludur. Tüketici Hakem Heyeti, tüketici ile satıcı veya sağlayıcı arasındaki uyuşmazlıklara çözüm bulmak amacı ile kurulmuştur. Esasen tüketicinin taraf olduğu uyuşmazlıkların bedellerinin genelde düşük olması, tüketici mahkemelerinin aşırı iş yükünün olması, yargılamaların uzun sürmesi

⁴⁰⁴ Yargıtay'ın ETKHK döneminde verdiği bir kararda zamanaşımı süresi daha uzun olan bir ülke hukukunun Türk Mahkemesi önündeki bir uyuşmazlığa uygulanmasını kamu düzenine aykırı bulması sebebiyle bu hükmün de genel zamanaşımı süresi olan on yıl şeklinde anlaşılması gerektiği yönünde bkz. **Gümüş**, Borçlar Özel, s.148, dn.149.

sebebiyle tüketicinin hakkını aramaktan vazgeçmesi gibi birçok neden ile tüketici hakem heyetlerinin kurulması ihtiyacı doğmuştur. Tüm bu sebepler göz önüne alınarak kurulan tüketici hakem heyetlerinin karar alması mahkemelere nazaran basitleştirilmiş ve hızlandırılmıştır.

Tüketici hakem heyeti kararları, TKHK m. 70/2 ile İcra İflas Kanunu'nun⁴⁰⁵ ilamların yerine getirilmesine ilişkin usulüne tabi tutularak tüketicinin hakkına daha hızlı kavuşması sağlanmaya çalışılmıştır. Burada sözü edilen tüketici hakem heyeti kararlarının ilam niteliğinde bir belge olduğu değil yalnızca İİK'nın ilamların icrası hükümlerinin uygulanacağıdır⁴⁰⁶. Anayasa Mahkemesi de bir kararında tüketici hakem heyeti kararlarının ilam niteliğinde olmadığını yalnızca ilamlar gibi infaz edileceğine karar vermiştir⁴⁰⁷. Ancak doktrinde bu kararların ilam niteliğinde kararlar olmadığı bizzat ilam olduğu yönünde görüşler de mevcuttur⁴⁰⁸. Oysa Tüketici hakem heyetleri Anayasa Mahkemesi'nin 31.05.2007 tarih 2007/53 E., 2007/61 K. sayılı kararı ve Danıştay 8. Dairesi'nin 04.07.2014 tarih ve 2014/1419 E. sayılı kararında da belirtildiği üzere yargı mercii değildir⁴⁰⁹. Dolayısıyla hakem heyeti kararlarının ilam olduğu yönündeki görüşe katılmamaktayız.

Tüketici hakem heyetince verilen karar ilamlı icra yolu ile infaz edilebilir ise de tüketici isterse ilamsız icra yolu ile de kararın infazını sağlayabilmektedir. Bu durumda sağlayıcı takibe itiraz ederse, takip konusu hakem heyeti kararının bu hâliyle İİK'nın 68. maddesinde sayılan belgelerden olduğu kabul edilir ve tüketici tarafından itirazın kaldırılması ilgili icra mahkemesinden talep edilebilir⁴¹⁰.

⁴⁰⁵ RG., T. 19.06.1032, S. 2128.

⁴⁰⁶ **Tutumlu**, Mehmet Akif, Norm, Kuram ve İçtihat Işığında Tüketici Hakem Heyetleri, Ankara 2015, s.114.

⁴⁰⁷ Anayasa Mahkemesi, 20.03.2008 T., 2006/78 E., 2008/84 K. (Sinerji Mevzuat ve İçtihat Programı).

⁴⁰⁸ **Ermek**, İbrahim, Yargı Kararları Işığında Tüketici Sorunları Hakem Heyetleri ve Bu Alanda Ortaya Çıkan Sorunlara İlişkin Çözüm Önerileri, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C: XVII, S.1-2, s.581.

⁴⁰⁹ **Kaya Sal**, Tuğba, Tüketici Hakem Heyetlerinde Yaşanan Sorunlar, Terazi Hukuk Dergisi, S.100, Ankara 2014, s.739.

⁴¹⁰ Tüketici hakem heyeti kararının icraya konulduğu bir uyuşmazlıkta itiraz edilmiştir. Yargıtay bu olayda yaptığı incelemede tüketici hakem heyeti kararının İİK m.68/1 maddesinde sayılan belgelerden olduğuna ve uyuşmazlığın icra mahkemesince çözülmesi gerektiğine karar vermiştir. Yarg. 20. HD., T. 14.03.2016, E. 2016/2370, K. 2016/3153 (www.kazanci.com).

Tüketici hakem heyeti kararları İİK'nın ilamların yerine getirilmesine ilişkin usulüne tabi tutulmuş ise de mahkeme kararlarından farklı olarak hakem heyetlerince verilen kararlarda TKHK m. 70/1 uyarınca vekâlet ücreti ödenmesine hükmedilemez.

Tüketici hakem heyetlerinin kuruluşu ve görev alanı TKHK m. 66'da düzenlenmiştir. Buna göre tüketici hakem heyeti kurma yetkisi Ticaret Bakanlığı'ndadır. Bakanlık, il merkezlerinde ve yeterlilik şartları yönetmelikle belirlenen ilçe merkezlerinde en az bir tüketici hakem heyeti oluşturmakla görevlendirilmiştir. Başkanlık görevi; illerde ticaret il müdürü, ilçelerde ise kaymakam veya bunların görevlendireceği bir memur tarafından yürütülen tüketici hakem heyeti; başkan dahil beş üyeden oluşur. Bunlar belediye başkanının konunun uzmanı belediye personeli arasından görevlendireceği bir üye, baronun, mensupları arasından görevlendireceği bir üye, satıcının tacir olduğu uyuşmazlıklarda ticaret ve sanayi odasının ya da bunların ayrı ayrı örgütlendiği yerlerde ticaret odasının; satıcının esnaf ve sanatkâr olduğu uyuşmazlıklarda, illerde esnaf ve sanatkârlar odaları birliğinin, ilçelerde ise en fazla üyeye sahip esnaf ve sanatkârlar odasının görevlendireceği bir üye, tüketici örgütlerinin kendi aralarından seçecekleri bir üyedir. Başkan ve üyelerin bu fıkra da yer alan niteliklere sahip yedekleri de ayrıca belirlenir.

Tüketici Hakem Heyetleri Yönetmeliği⁴¹¹ m. 19 uyarınca, çözümü özel veya teknik bilgiyi gerektiren hâllerde tüketici hakem heyetleri de mahkemeler gibi, taraflardan birinin talebi üzerine yahut resen, bilirkişi görevlendirebilir. Bilirkişi görevlendirilebilmesi için uyuşmazlık konusuna ilişkin bilgi ve belge isteme yazılarında verilen sürenin dolmuş olması gerekmektedir. Tüketici hakem heyeti üyelerinin mesleklerinin gerektirdiği genel ve hukukî bilgiyle çözümlenmesi mümkün olan konularda bilirkişiye başvurulması mümkün değildir. Tüketici hakem heyetlerine bilirkişi görevlendirme yetkisi verilmiş ise de uyuşmazlık konusu şeyi bizzat ve bulunduğu yerde inceleme yetkisi, bir diğer ifade ile keşif yetkisi, yargılama makamı olmamaları sebebiyle verilmemiştir.

---

⁴¹¹ RG., T. 27.11.2014, S. 29188.

Tüketicilerin kısa sürede haklarına kavuşabilmeleri için THHY m. 23 ile hakem heyetine yapılan başvuruların başvuru tarih ve sırasına göre en geç altı ay içinde görüşülüp karara bağlanacağı düzenlenmiştir. Ancak yapılan başvurunun niteliği, başvuru konusu, mal veya hizmetin özelliği gibi hususlar göz önüne alınarak gerekiyorsa karar süresi en fazla altı ay daha uzatılabilir. Tarafların ivedi inceleme talebinde bulunması hâlinde başkan talebi uygun görürse söz konusu başvuru, tüketici hakem heyetince öncelikle gündeme alınarak sonuçlandırılır.

Tüketici hakem heyetleri yalnızca seçimlik hakların kullanılması ve maddî tazminat taleplerini değil manevi tazminat taleplerini de değerlendirebilmektedir. Zira TKHK'da hakem heyetlerinin manevi tazminat taleplerine ilişkin karar veremeyeceğine dair herhangi bir düzenleme mevcut değildir. Doktrinde de manevi tazminatın hakem heyetlerinin görev alanına girdiği kabul edilmektedir⁴¹². Tüketicine hakem heyetine başvurunun zorunlu olduğu uyuşmazlıkları tespit ederken manevi tazminat taleplerini de göz önünde bulundurmak gerekmektedir⁴¹³.

Tüketici hakem heyeti kararlarına karşı başvuru TKHK m. 70/3'te düzenlenmiştir. Buna göre hakem heyeti kararının tebliği tarihinden itibaren on beş gün içinde tüketici veya sağlayıcı tarafından, tüketici hakem heyetinin bulunduğu yerdeki tüketici mahkemesine itiraz edilebilir. Yapılan itiraz üzerine tüketici mahkemesi tarafından verilen karar kesindir.

Tüketici hakem heyeti kararlarına itiraz edilmiş olması kararın icrasını durdurmaz. Tüketici hakem heyeti kararının icrasını durdurmak isteyen taraf mahkemeden bunu talep etmelidir. Hâkim, talebi uygun görürse THHY m. 28/1 uyarınca tedbir yolu ile kararı durdurabilir.

⁴¹² **Ermenek**, s.571; **Tutumlu**, Mehmet Akif, Tüketici Hakem Heyetlerinin Yapısı, İşleyişi Sorunları ve Çözüm Önerileri, Ankara 2006, s.48.

⁴¹³ Yarg. 13. HD., T. 27.12.2004, E. 15255, K. 18969 (www.kazanci.com); **Yardım**, İ., Hasta, s.242, dn.476.

Doktrinde ETKHK döneminde tüketici hakem heyetlerine yüklenen görevler ile hakem heyetlerinin oluşumu arasında bir oransızlık olduğu ileri sürülmektedir⁴¹⁴.

2.3.3.1.2. Tüketici Hakem Heyetlerine Başvuru

Tüketici hakem heyetlerine başvuru için dikkate alınması gereken kriter uyuşmazlığın miktarıdır. Söz konusu miktarlar TKHK m. 68'de düzenlenmiştir. Yine bu maddede belirlenen miktarların her takvim yılı başından itibaren geçerli olmak üzere o yıl için Vergi Usul Kanunu'nun⁴¹⁵ mükerrer 298 inci maddesi hükümleri uyarınca tespit ve ilan edilen yeniden değerlendirme oranında artırılarak uygulanacağına ilişkin düzenleme getirilmiştir. Ticaret Bakanlığı'nın 31.12.2019 Tarih ve 30995 sayılı 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanununun 68. ve Tüketici Hakem Heyetleri Yönetmeliğinin 6. Maddelerinde Yer Alan Parasal Sınırların Artırılmasına İlişkin Tebliğ ile İlçe Tüketici Hakem Heyetlerine başvuru için sınır 6.920,00 TL iken, Büyükşehir statüsünde olan illerde 6.920,00 TL ile 10.390,00 TL arasındaki uyuşmazlıkların İl Tüketici Hakem Heyetlerinde çözüleceği, Büyükşehir Statüsünde olmayan illerin il merkezlerinde ise 10.390,00 TL'nin altındaki uyuşmazlıkları İl Tüketici Hakem Heyetlerinin çözeceği, Büyükşehir statüsünde olmayan illere bağlı ilçelerde de Büyükşehir statüsünde olan illerde olduğu gibi 6.920,00 TL ile 10.390,00 TL arasındaki uyuşmazlıkların İl Tüketici Hakem Heyetlerinde çözüleceği belirtilmiştir.

Parasal sınırın belirlenmesinde yalnızca asıl alacak değil; işlemiş faiz gibi fer'iler de dahil edilerek toplam miktarın sınırın altında kalıp kalmadığı değerlendirilmektedir⁴¹⁶.

Tüketicilerin, uyuşmazlık hâlinde neredeki tüketici hakem heyetine başvuracağı, kısaca yetkili hakem heyetinin neresi olduğu TKHK m. 68/3'te belirlenmiştir. Buna göre tüketici, yerleşim yerinin bulunduğu veya tüketici işleminin yapıldığı yerdeki

⁴¹⁴ **Atalı**, Murat, 6502 Sayılı Kanun'un Tüketici Sorunları Hakem Heyetlerine İlişkin Hükümlerinin Değerlendirilmesi, Prof. Dr. Ejder Yılmaz'a Armağan, C: I, Ankara 2014, s.398-399.

⁴¹⁵ RG., T. 12.01.1961, S. 10705.

⁴¹⁶ **Tutumlu/ Usta**, s.276.

tüketici hakem heyetine başvuru yapabilir. Tüketici hakem heyetinin bulunmadığı yerlerde ise başvuruların nerelere yapılacağı ve bu başvuruların hangi tüketici hakem heyetine karara bağlanacağı THHY m. 7/3 ile belirlenmiş ve tüketici hakem heyetinin bulunmadığı ilçelerde tüketiciler o ilçe kaymakamlığına başvuru yapabileceği belirtilmiştir. Yapılan bu başvurular, kaymakamlıklarca gereği yapılmak üzere Bakanlıkça belirlenen yetkili tüketici hakem heyetine gönderilmektedir.

HMK m. 26'da düzenlenen hakimlerin taleple bağılılığı ilkesi, THHY m. 22'de de hakemler için geçerlidir. Buna göre uyuşmazlık ile ilgili karar veren tüketici hakem heyeti tarafların talepleri ile bağılıdır.

Tüketici hakem heyetine veya tüketici mahkemesine başvurmaksızın icra takibi yapan tüketicinin durumu doktrinde tartışmalıdır. Tüketici doğrudan icra takibi başlattığında ilamsız icra yoluna başvurmuş olacağından sağlayıcının itirazı üzerine takip durur.

Doktrinde bir görüşe göre tüketicinin takibin devamı için açacağı itirazın iptali davası da tüketici hakem heyetine başvurmamış olması dolayısıyla dava şartı yokluğundan reddedilmelidir⁴¹⁷. Bu nedenle tüketici hakem heyetine başvurmaksızın icra takibi yapılması mümkün değildir. Başka bir görüşe göre ise ilamsız icra takibi tek başına uyuşmazlık çözüm yöntemi olmadığından ilamsız icra takibi yapılamayacağı görüşünün kabul edilebilmesi için yasal bir düzenlemeye ihtiyaç vardır⁴¹⁸.

Tüketici hakem heyetlerine başvuru yapılırken başvuranların herhangi bir harç ödemesi gerekip gerekmediğine ilişkin düzenleme bulunmamaktadır⁴¹⁹. Uygulamada başvuranlardan hiçbir harç talep edilmemektedir. Bu sayede hem tüketici hem de tüketici ile işlem yapan kişi herhangi bir harca tabi olmaksızın tüketici hakem heyetlerine başvuru yapabilmektedirler.

⁴¹⁷ Şeker, s.15; Tutumlu, Hakem, s.47.

⁴¹⁸ Ermenek, s.606-607.

⁴¹⁹ Karş. Tutumlu, Mehmet Akif, Tüketici Yargılaması Hukuku, Seçkin Yayınevi, Ankara 2015.

Tüketici hakem heyetindeki inceleme sırasında yapılan tebligat ve bilirkişi ücreti gibi harcamalar konusunda ise tüketici ve tüketici ile işlem yapan satıcı veya sağlayıcı için farklı düzenlemelere yer verilmiştir. Yapılan başvuru tüketici aleyhine sonuçlanırsa TKHK m. 70/7 uyarınca tebligat ve bilirkişi ücretleri Bakanlıkça karşılanmaktadır. Başvurunun tüketici lehine sonuçlandığı durumda ise tebligat ve bilirkişi ücretleri Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun⁴²⁰ hükümlerine göre karşı taraftan tahsil olunarak bütçeye gelir kaydedilmektedir. Uyuşmazlığın konusuz kalması sebebi ile karar verilmesine yer olmadığına dair karar verilmesi hâlinde de THHY m. 31/1'e göre tebligat ve bilirkişi ücretleri yine Bakanlıkça karşılanır.

Sonuç olarak tüketici, başvurusu kabul edilse de edilmese de başvuru sırasında veya sonrasında herhangi bir ücret ödememektedir.

2.3.3.2. Tüketici Mahkemeleri

Ticaret Bakanlığı'nca belirlenen parasal sınırın altındaki uyuşmazlıklar için öncelikle tüketici hakem heyetlerine başvurmak gerekmekte ise de tüketici sorunlarının asıl çözüm mercii tüketici mahkemeleridir⁴²¹. Ayrıca bu noktada belirtmek gerekir ki maddî değere sahip olmayan uyuşmazlıklarda tüketici hakem heyetine başvuru zorunluluğu olmaksızın doğrudan tüketici mahkemeleri görevlidir⁴²².

Tüketici işleminin kapsamının TKHK ile çok genişletilmiş olması doktrinde asliye hukuk mahkemelerinin asıl görevli mahkeme olma vasfını tüketici

⁴²⁰ RG., T. 21.07.1953, S. 8469.

⁴²¹ Adli yardım kapsamında yapılan masrafların tahsili amacıyla barolar tarafından açılacak alacak davalarında görevli mahkemenin asliye hukuk mahkemesi olduğu yönünde bkz. **Tutumlu/ Usta**, s.251.

⁴²² **Döner**, Kemal, Tüketici Mahkemelerinin Görevli Olduğu Uyuşmazlıklar, DÜHFD, C: XXII, S.36, s.169.

mahkemelerinin üstleneceği şeklinde yorumlanmakta ve bu husus eleştirilmektedir⁴²³.

Tüketici mahkemelerinde ödenecek harçlar ise tüketici hakem heyetlerinden farklı düzenlenmiştir. Burada kanun koyucu başvuruyu yapanın Bakanlık, tüketici veya tüketici örgütü olup olmasına göre bir ayrıma gitmiştir. TKHK m. 73/2'ye göre Bakanlık, tüketiciler ve tüketici örgütleri tüketici mahkemelerine başvururken Harçlar Kanunu'nda düzenlenen harçlardan muaftır. Ancak satıcılar/sağlayıcılar ise başvuru sırasında harç ödeyeceklerdir.

Yapılan başvuru aleyhine sonuçlanan tüketicinin harç ödemesi gerekip gerekmediği ise doktrinde tartışmalıdır. Bir görüşe göre kanunda muafiyetten söz edildiğinden başvuru aleyhine sonuçlansa dahi tüketiciden veya kanunda sayılan diğer kişilerden harç alınmamalıdır⁴²⁴. Farklı mahkemelerde görülen ancak tüketici mahkemesi sıfatıyla yargılama yapılan durumlarda da aynı kural geçerli olur ve harç muafiyeti burada da uygulanır⁴²⁵.

Vekâlet ücreti hususunda da harçlar konusunda olduğu gibi tüketici hakem heyetlerinden farklı bir düzenlemeye yer verilmiştir. Açılan davada haksız çıkan taraf aleyhine, Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi uyarınca karşı vekâlet ücretine hükmedilir. Burada tüketici ayrı tutulmamış haksız olduğunun anlaşılması hâlinde vekâlet ücreti ödeyeceği öngörülmüştür. Ancak vekâlet ücretinin hesaplanması konusunda bir farklılığa yer verilmiştir. TKHK m. 70/6'ya göre tüketici hakem heyetlerinin tüketici lehine verdiği kararlara karşı açılan itiraz davalarında, kararın iptali durumunda tüketici aleyhine, avukatlık asgari ücret tarifesine göre nispi tarife üzerinden vekâlet ücretine hükmedilmektedir. Madde, uygulamada tereddütlere yol açsa da asıl amaç nispi vekâlet ücreti uygulanması değil maktu ücrete göre belirlenen asgari sınırın uygulanmamasıdır. THHY m. 28/3'te de bu husus açıkça belirtilmiştir.

⁴²³ **Çelik**, Çelik Ahmet, Tüketici Yasası Can Zararlarına Uygulanamaz, Sektörel Bazda Tüketici Hukuku Uygulamaları (4. Tüketici Hukuku Kongresi), Ankara 2015, s.726.

⁴²⁴ **Yardım**, Ertan, Tüketici Uyuşmazlıklarında Giderler, Sektörel Bazda Tüketici Hukuku Uygulamaları (6. Tüketici Hukuku Kongresi), İstanbul 2017, s.248-264. Karş. **Kara**, İlhan, Tüketici Hukuku, Ankara 2015, s.563.

⁴²⁵ **Yardım**, E., Giderler, s.260.

Tüketici hakem heyetinde tüketici aleyhine verilen karara karşı itiraz davası açan tüketicinin davası reddedilirse vekâlet ücretine hükmedilirken maktu ücret sınırının uygulanıp uygulanmayacağı tereddüde yol açmaktadır. Fakat maddenin lafzı göz önüne alınarak hakem heyetindeki başvurusu reddedilen tüketicinin, mahkemede de başvurusunun reddedilmesi hâlinde maktu ücret asgari sınırı uygulanmaz ve tüketici aleyhine nispi vekâlet ücretine hükmedilmez⁴²⁶.

Tüketici hakem heyetlerinde yargılamanın masraflarını karşılamayan tüketici, tüketici mahkemelerinde dava açarken ödemesi gereken gider avansı konusunda genel hükümlere tabidir. Dolayısıyla satıcı, sağlayıcı, tüketici olmasına bakılmaksızın herkes tüketici mahkemelerine başvururken gider avansı ödemek zorundadır. Tüketici örgütleri için ise TKHK m. 73/3'te özel düzenleme getirilmiştir. Bu düzenlemeye göre tüketici örgütlerinin açtıkları davalarda bilirkişi ücreti ve açılan davanın davacı aleyhine sonuçlanması hâlinde hükmedilen vekâlet ücreti Bakanlık tarafından ödenmektedir. Davanın davalı aleyhine sonuçlanması hâlinde ise bilirkişi ücreti Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre davalıdan tahsil olunarak bütçeye gelir kaydedilir.

---

⁴²⁶ **Kara**, s.715; **Yardım, E.**, Giderler, s.263.

3. BÖLÜM

ÇEŞİTLİ VEKÂLET SÖZLEŞMESİ ÖRNEKLERİNİN TÜKETİCİ İŞLEMİ OLARAK DEĞERLENDİRİLMESİ

3.1. TÜKETİCİ İŞLEMİ OLARAK AVUKATLIK SÖZLEŞMESİ

3.1.1. Avukatlık Sözleşmesi Kavramı

Avukat, Av. K'da yer alan düzenlemeye göre hukukî ilişkilerin düzenlenmesini, her türlü hukukî mesele ve anlaşmazlıkların adalet ve hakkaniyete uygun olarak çözümlenmesini ve hukuk kurallarının tam olarak uygulanmasını her derecede yargı organları, hakemler, resmi ve özel kişi, kurul ve kurumlar nezdinde sağlamaya çalışan kişi şeklinde tanımlanabilir. Avukatlık serbest bir meslektir ve avukatın yerine getirdiği bu işler kamu hizmetidir. Avukat aynı zamanda yargının kurucu unsurlarından olan bağımsız savunmayı serbestçe temsil etmektedir.

Bir avukata bir davayı takip etmesi için verilen vekâlet, davada özel yetki verilmesini gerektiren durumlar saklı kalmak üzere, hüküm kesinleşince kadar tüm işlemleri yapmasını, hükmü icra etmesini, yargılama giderlerini tahsil etmesini ve buna ilişkin makbuz düzenlenmesi ile bu işlemlerin de kendisine yapılmasını kapsamaktadır⁴²⁷. Bu nedenle avukat aldığı davayı tüm işlemleri sona erene kadar takip ile yükümlüdür. Dolayısıyla aksine hüküm bulunmayan hâllerde avukat işi tamamlamadıkça ücret talep edemez⁴²⁸.

⁴²⁷ Zevkliler/ Özel, s.188.

⁴²⁸ İnal, Tamer, Tüketici İşlemi Kapsamında Avukatlık Vekâlet Ücret Sözleşmesi, Sektörel Bazda Tüketici Hukuku Uygulamaları (6. Tüketici Hukuku Kongresi), İstanbul 2017, s.513.

3.1.2. Avukatlık Sözleşmesinin Unsurları

Avukatlık sözleşmesinin en önemli unsuru avukatın vekâlet verene bir hukukî yardımda bulunmasıdır. Bu husus Av. K. m. 163'te avukatlık sözleşmesinin belli bir hukukî yardımı kapsamı gerektiği, m. 164'te ise avukatlık ücretinin, hukukî yardım karşılığı ödenen değeri ifade ettiği şeklinde belirtilerek düzenlemeye konu edilmiştir.

Avukatlık sözleşmesinin, genel olarak vekâlet sözleşmesi hükümlerine tabi olduğu kabul edilse de ücret unsurunun avukatlık sözleşmelerinde zorunlu unsur olması açısından vekâlet sözleşmesinden ayrılmaktadır. Zira avukatın ücretsiz olarak iş takip etmesi yasaklanmış ve hatta Türkiye Barolar Birliği'nce bu hususun disiplin cezasını gerektireceği yönünde kararlar verilmiştir⁴²⁹. Bu nedenle avukatlık sözleşmesi kapsamında aksi kararlaştırılmadıkça vekâlet veren, avukata ücret ödemek zorundadır.

Av. K. m. 164/4 uyarınca Avukatlık ücretinin kararlaştırılmamış olduğu veya taraflar arasında yazılı ücret sözleşmesinin bulunmadığı yahut ücret sözleşmesinin belirgin olmadığı veya tartışmalı olduğu veya ücret sözleşmesinin ücrete ilişkin hükmünün geçersiz sayıldığı hâllerde; değeri para ile ölçülebilen dava ve işlerde asgari ücret tarifelerinin altında olmamak koşuluyla ücret itirazlarını incelemeye yetkili merci tarafından davanın kazanılan bölümü için avukatın emeğine göre ilâmın kesinleştiği tarihteki dava değerinin yüzde onu ile yüzde yirmisi arasındaki bir miktar avukatlık ücreti olarak belirlenir. Değeri para ile ölçülemeyen dava ve işlerde ise avukatlık asgari ücret tarifesi uygulanır.

Avukatlık sözleşmesinin bir diğer unsuru, sözleşmeyi her zaman sona erdirebilmedir. Güven ilişkisinin en yoğun olduğu sözleşmelerden biri olan avukatlık sözleşmesinde taraflar sözleşmeyi tazminatsız olarak feshetme hakkına sahiptirler.

⁴²⁹ Hukuki yardımın ücret karşılığı olarak düzenlenmesi nedeni ile ücretsiz dava alınmasının haksız rekabet oluşturacağı ve reklam yasağına aykırılık teşkil edeceği hakkında bkz. Türkiye Barolar Birliği Disiplin Kurulu T. 24.01.2014, K. 2013/639, S. 2014/45 <http://eski3.barobirlik.org.tr/dkk?yil=2014> (Erişim Tarihi:19.11.2019).

3.1.3. Avukatlık Sözleşmesinin Hukukî Niteliği

Avukatlık sözleşmesinin hukukî niteliği konusunda tereddütler olmakla birlikte genel görüş vekâlet sözleşmesi olduğu yönündedir⁴³⁰. Kaldı ki doktrinde vekâlet sözleşmesinin kendine özgü bir sözleşme olduğu kabul edilse dahi vekâlet veren ticarî veya mesleki amaçla hareket etmiyorsa tüketici işlemi olarak nitelendirilebileceği belirtilmektedir⁴³¹. Yine sözleşmenin tipik- atipik olması ya da hangi kanunda düzenlendiğinin tüketici sözleşmesi sayılması bakımından bir önemi olmadığı ifade edilmektedir⁴³².

3.1.4. Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un Avukatlık Sözleşmesine Uygulanması

Avukatlık sözleşmesinde vekâlet verenin ticarî veya mesleki amaçla hareket etmediği durumlarda bir tüketici işlemi sayılıp sayılmayacağı ve TKHK kapsamında değerlendirilip değerlendirilemeyeceği doktrinde tartışmalıdır.

Doktrindeki hâkim görüş TKHK'da vekâlet sözleşmesinin de örnekseyici biçimde sayıldığı, bu sebeple vekâlet verenin TKHK m. 3/1-k'da düzenlenen tüketici tanımında yer alan şartları taşıdığı durumlarda avukat ile vekâlet veren arasındaki vekâlet sözleşmesine TKHK hükümlerinin uygulanacağı yönündedir⁴³³.

⁴³⁰ **Başpınar**, s.468; **Gümüş**, Borçlar Özel, s.134; **Yavuz** (Nihat), s.638. Avukatlık sözleşmesinin ağırlıklı olarak vekâlet sözleşmesi öğelerini barındıran kendine özgü sözleşme olduğu yönünde bkz. **Tutumlu/ Usta**, s.72.

⁴³¹ **Yeniocak**, Avukatlık Sözleşmesi, s.40.

⁴³² **Havutçu**, s.16.

⁴³³ **Bahtiyar**, s.416; **Akipek** Öcal, Şebnem, Avukatın Özen Yükümlülüğü ve Tüketicinin Korunması, Sektörel Bazda Tüketici Hukuku Uygulamaları (5. Tüketici Hukuku Kongresi), s.728; **İlgün**, Candaş, 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun Avukatlık Sözleşmelerine Etkisi, Sektörel Bazda Tüketici Hukuku Uygulamaları (5. Tüketici Hukuku Kongresi), Ankara 2016, s.191; **Keçecioğlu**, Burak, Avukatlık Sözleşmesinden Kaynaklanan Uyuşmazlıklarda Tüketici Hukukunun Uygulanması, Cevdet Yavuz'a Armağan, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Özel Sayı, C: I, İstanbul 2016, s.1649.

Doktrinde olduğu gibi mahkemelerde de bu husus farklı görüşlerin ortaya çıkmasına sebep olmuş ve sonuçta ortaya çelişkili kararlar çıkmıştır. Bazı bölge adliye mahkemeleri avukatlık sözleşmesinin tüketici işlemi olarak kabul edilebileceği ve bu nedenle tüketici mahkemelerinin görevli olacağı yönünde kararlar verirken⁴³⁴ bazı bölge adliye mahkemeleri avukatlık sözleşmesinde avukatın görevinin, yargının kurucu unsuru olan ve bağımsız savunmayı temsil eden yargısal bir faaliyet olması sebebiyle bu işlemin tüketici işlemi olarak kabul edilemeyeceğine karar vermiştir⁴³⁵.

Yargıtay ise söz konusu bölge adliye mahkemesi kararlarından daha önce, avukatlık sözleşmesinin TKHK kapsamında olduğunu ve avukatlık sözleşmelerinden kaynaklanan uyuşmazlıklarda uyuşmazlığın miktarına göre tüketici hakem heyeti veya tüketici mahkemesinin görevli olacağını açıkça ifade ettiği kararlar vermişti⁴³⁶. Ancak bölge adliye mahkemelerinin bu çelişkili kararları sonrasında Ankara Bölge Adliye Mahkemesi Başkanlar Kurulu'nca Yargıtay 13. Hukuk Dairesi'nden bu çelişkilerin Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun'un⁴³⁷ 35/2 maddesine göre giderilmesi talebinde bulunulmuş bunun üzerine konu, Yargıtay tarafından yeniden ele alınmıştır.

Yargıtay 13. HD. 2018 yılında verdiği ilke karar⁴³⁸ ile avukatlık sözleşmelerinden kaynaklanan uyuşmazlıklarda görevli mahkemenin, uyuşmazlığın temelindeki ilişkinin tüketici işlemi olması durumunda tüketici mahkemesi olacağına karar vererek bu çelişkileri ortadan kaldırmıştır.

Ankara BAM 4. HD.'nin yukarıda belirtilen, avukatlık sözleşmesinin bir tüketici işlemi olmadığı yönünde verdiği kararda özellikle avukatlık sözleşmesinin Av. K.'da düzenlenen kendine özgü bir sözleşme olmasına, avukatlığın ve avukatların yargının kurucu unsurlarından olmasına vurgu yapmıştır. Kararda

⁴³⁴ İstanbul BAM. 18. HD., T. 31.05.2017, E. 2017/675, K. 2017/630 (www.kazanci.com).

⁴³⁵ Ankara BAM. 4. HD., T. 18.05.2018, E. 2018/847, K. 2018/1049 (www.kazanci.com); İstanbul BAM. 19. HD., T. 14.06.2017, E. 2017/739, K. 2017/916 (www.kazanci.com).

⁴³⁶ Yarg. 17. HD. T. 25.12.2014, E. 2014/24250, K. 2014/19620 (www.kazanci.com); Yarg. 20. HD., T. 18.04.2016, E. 2016/2793, K. 2016/4685 (www.kazanci.com).

⁴³⁷ RG. T. 07.10.2004, RG. S.25606.

⁴³⁸ Yarg. 13. HD., T. 12.07.2018, E. 2018/3545, K. 2018/7887 (www.kazanci.com).

değınilen bir diğler husus bağımsız savunmayı temsil eden yargının kurucu unsurlarından olan avukatın savunma görevinin TKHK'da yer alan tüketici işlemleri tanımında belirtilen “mal ve hizmet piyasalarında sunulan bir hizmet” olarak nitelenemeyeceğı avukatlığın kamu hizmeti olduğudur. Aynı zamanda vekâlet verenin tüketici tanımına, avukatın sağlayıcı tanımına ve avukatlık sözleşmesinin tüketici işlemleri tanımına uymadığı kararda belirtilmiştir. Bununla birlikte Ankara BAM 4. HD. noterlik, hakemlik ve arabuluculuk uygulamasından avukatlığın ayrık tutulmaması gerektiğini, nitelikleri itibariyle bunların da birer vekâlet sözleşmesi olmasına rağmen TKHK kapsamında olmadığını ve dolayısıyla avukatlık sözleşmesinin de bu bağlamda düşünülerek TKHK kapsamında olmaması gerektiğine karar vermiştir.

Doktrinde Ankara BAM 4. HD. ile aynı doğrultudaki görüş, avukatlığın kamu hizmeti niteliğinde olması, Av. K.'nda, Türk Ceza Kanunu'nda⁴³⁹ ve diğler bazı kanunlarda yer alan özel düzenlemelerin tamamen tüketicinin korunması amacıyla hazırlanmış olan TKHK hükümleri ile çatıştığını ve bu sebeple avukatlık sözleşmelerine TKHK'nın uygulanamayacağını savunmaktadır⁴⁴⁰. Bu görüş, Av. K.'nda yer alan ve avukat lehine getirilen düzenlemelerin TKHK ile bertaraf edilememesinin TKHK'nın amacına aykırı olacağını savunmaktadır. Bu sebeple TKHK'nın uygulanamayacak olması hâlinde de bu davalara tüketici mahkemelerinde bakılmasının uygun olmayacağı ileri sürülmektedir. Bu görüşün ileri sürdüğü TKHK'nın uygulanmasına engel bir diğler durum da parasal sınırın altındaki avukatlık ücretinden kaynaklanan talepler için mevcut düzenleme karşısında tüketici hakem heyetine başvurmak mecburiyetinde kalınmasıdır. Zira 2001 yılında benzer bir düzenleme Av. K. m. 167 ile getirilmiştir. Ancak bu hüküm Anayasa Mahkemesinin kararı ile iptal edilmiştir⁴⁴¹. Bu iptal gerekçesi de nazara alındığında avukatlık ücretinden kaynaklanan uyuşmazlıklarda tüketici mahkemelerinin görevli olduğunu savunmanın mümkün olmadığı aynı görüş tarafından ileri sürülmektedir.

⁴³⁹ RG. T. 12.10.2004, RG. S.25611.

⁴⁴⁰ Şeker, s.5.

⁴⁴¹ AYM T. 03.03.2004, E. 2003/98, K. 2004/31 (RG. T. 10.07.2004, S.25518).

Bir diğerk önemli konu ise TKHK ile Av. K. hükümlerinin çelişmesi ve TKHK'da düzenlenmeyen hususlarda hangi hükümlerin uygulanacağıdır. Avukatlık sözleşmesi ve vekâlet sözleşmesi TKHK'da özel olarak düzenlenmediğinden sözleşmenin esasına TKHK hükümleri uygulanmaz. TKHK'da yer alan haksız şart hükümleri ve görevli mahkemeye dair hükümler genel düzenleme olduğundan uygulama bulur. Ancak ilişkinin esasına TKHK m. 83 uyarınca esasa ilişkin hüküm bulunmayan hâllerde diğerk kanunlardaki düzenlemeler uygulanır. Dolayısıyla Av. K. ve TBK hükümleri tüketici mahkemesi hâkimi tarafından uygulanır⁴⁴².

Avukatlık sözleşmeleri, yalnızca ülkemizde değil Avrupa'da da tartışma konusudur. Daha önce de ifade edildiği üzere Avrupa Adalet Divanı'nın 15.01.2015 tarihli kararında avukatlık sözleşmelerinde tüketicinin almış olduğu hizmetin kalitesini değerlendirmesinin mümkün olmadığını ve bu sebeple tüketici sözleşmesi olarak kabul edilebileceğini ifade etmiştir. Ancak elbette ki her avukatlık sözleşmesi tüketici işlemi olarak kabul edilmemektedir.

Bir avukatlık sözleşmesine TKHK'nın uygulanıp uygulanmayacağını tespit ederken önem taşıyan husus avukat ile sözleşme yapan kişinin ticarî veya mesleki amaçla hareket etmiyor olmasıdır. Aksi hâlde TKHK hükümleri uygulanmaz, uyuşmazlık TBK hükümlerine göre genel mahkemelerde çözümlenir. Yargıtay da kararlarında avukatlık sözleşmelerine uygulanacak hükümleri tespit ederken vekâlet verenin amacını esas almaktadır. Örneğin avukat, vekâlet veren olarak bir şirket ile avukatlık sözleşmesi yapmış ise şirket ticarî amaçla hareket ettiğinden TKHK'nın uygulanamayacağına karar vermiştir⁴⁴³. Yine avukat ile sözleşme yapan tarafın kooperatif olması hâlinde de söz konusu sözleşme tüketici işlemi olarak kabul edilmemektedir⁴⁴⁴. Ancak avukat ile tüketici tanımında yer alan şartları taşıyan vekâlet veren arasında, avukatlık ücretinden kaynaklanan uyuşmazlığı çözmekle görevli mahkeme

⁴⁴² **Akipek Öcal**, Avukatın Özen Yükümlülüğü, s.188; **İlgün**, Candaş, Avukatlık Ücret Sözleşmesi, Ankara 2015, s.5.

⁴⁴³ Yarg. 20. HD., T. 22.12.2016, E. 2016/14010, K. 2016/12538 (www.kazanci.com); Yarg. 20. HD., T. 13.06.2016, E. 2016/2805, K. 2016/6779 (www.kazanci.com).

⁴⁴⁴ Yarg. 13. HD., T. 06.11.2014, E. 2014/40852, K. 2014/34627 (www.kazanci.com).

tüketici mahkemesi olmalıdır⁴⁴⁵. Bu durumda somut uyuşmazlığa, TKHK m. 16'da yer alan ayıptan sorumluluk hükümleri ve TKHK m. 4/5, 4/6 ve 4/7. bentlerinde yer alan tüketici işlemlerindeki genel ilkeler uygulanmalıdır⁴⁴⁶.

Özetle TKHK'nın uygulanıp uygulanamayacağını avukatın sağladığı hizmetin vekâlet veren açısından hangi amaca hizmet ettiği belirler. Örneğin vekâlet verenin mirasa ilişkin davaları, boşanma, isim veya yaş tashihi, tüketici sıfatı ile tüketici mahkemelerinde görülecek davaları⁴⁴⁷, müteahhitten aldığı konutun ayıplı çıkması sebebiyle açmak istediği dava için avukat ile yaptığı sözleşmeler ve buna benzer hukukî hizmetleri TKHK kapsamında sayılabilir⁴⁴⁸.

Bir avukatla yapılan sözleşme kişinin işi ile ilgili ise yine TKHK hükümleri uygulama bulmaz. Örneğin bir diş hekimi yaptığı protezin ücretini tahsil etmesi için avukat ile sözleşme akdederse mesleki amaçla hareket edildiğinden taraflardan birinin tüketici olması şartı sağlanmadığından bu sözleşme tüketici işlemi olarak kabul edilemez⁴⁴⁹. Bu hususa başka bir örnek vermek gerekirse işçilik alacağının tahsili için avukata başvuran işçi ile avukat arasında vekâlet sözleşmesinden kaynaklanan uyuşmazlık ortaya çıktığında genel hükümler uygulama bulur. Zira işçi mesleki amaçla hareket etmekte olup TKHK'nın tüketici tanımında yer alan unsurları taşımamaktadır⁴⁵⁰.

İki avukat arasında meydana gelen uyuşmazlıklarda her iki taraf da "*ticarî veya mesleki amaçla*" hareket ettiğinden TKHK hükümleri uygulama alanı bulmaz⁴⁵¹.

Bir avukat ile tüketici – vekâlet veren arasında ticarî veya mesleki olmayan amaçla sözleşme yapılmış olması taraflar arasında meydana gelen her türlü uyuşmazlığa TKHK hükümlerinin uygulanacağı anlamına gelmez. Taraflar arasındaki uyuşmazlığın tüketici işlemi olarak kabul edilebilecek olan sözleşme

⁴⁴⁵ **Tutumlu**, Mehmet Akif, 6502 Sayılı Kanun Hükümleri Çerçevesinde Vekâlet Ücretinin Tahsili Davasında Görevli Mahkeme Sorunu, Terazi Aylık Hukuk Dergisi, S.103, s.113.

⁴⁴⁶ **Yeniocak**, Avukatlık Sözleşmesi, s.44.

⁴⁴⁷ **Yeniocak**, Avukatlık Sözleşmesi, s.39-40.

⁴⁴⁸ **Havutçu**, s.16.

⁴⁴⁹ Yarg. 13. HD., T. 06.11.2014, E. 2014/40852, K. 2014/34627 (www.kazanci.com).

⁴⁵⁰ Yarg. 13. HD., T. 23.12.2015, E. 2015/28334, K. 2015/37617 (www.kazanci.com).

⁴⁵¹ Yarg. 13. HD., T. 27.11.2014, E. 2014/40765, K. 2014/37786 (www.kazanci.com). Aynı yönde bkz. **Yeniocak**, Avukatlık Sözleşmesi, s.43, dn.42.

sebebiyle ortaya çıkması gerekir. Sözleşme dışı ilişkiden doğan uyuşmazlıklar TKHK kapsamında olmamaktadır. Bu nedenle bir avukat ile vekâlet veren arasındaki haksız fiilden kaynaklanan uyuşmazlık genel mahkemede genel hükümler uygulanarak çözümlenmelidir⁴⁵². Bu hususa örnek olarak avukat ile vekâlet veren arasındaki hakaretten kaynaklanan manevi tazminat davasının genel mahkemede görülmesi verilebilir⁴⁵³.

Sözleşmenin birden çok tarafı olması hâlinde ve taraflar arasında ihtiyari dava arkadaşlığı olması durumunda uyuşmazlığın bir kısmı özel mahkemenin görevine bir kısmı ise genel mahkemenin görevine girmekte ise özel mahkemenin görevli olduğunu kabul etmek gerekmektedir⁴⁵⁴.

Avukatlık sözleşmelerinin TKHK kapsamında değerlendirilmesinin önemi özellikle TKHK m. 5'te haksız şartların denetiminde ve TKHK m. 13 vd. maddelerinde düzenlenen ayıplı hizmet konularında ortaya çıkmaktadır. Ancak bu kapsamda avukatlık sözleşmeleri ve sözleşmeye ilişkin bilgilendirmeler TKHK m. 4 kapsamında olmaz. Zira bu hüküm TKHK'da yazılı olarak düzenlenmesi öngörülen sözleşmeler için uygulama bulmaktadır. Avukatlık sözleşmesi TKHK'da yazılı olarak düzenlenmesi öngörülen sözleşmelerden olmadığından bu hükmün uygulanması mümkün olmaz ve TBK'da yer alan genel hükümlere göre herhangi bir şekle tabi olmaksızın yapılabilir⁴⁵⁵. Avukatlık sözleşmelerinde yer alan kısmen ya da tamamen müzakere edilmeden kurulan sözleşmelerde yer alan ve dürüstlük kuralına aykırı düşecek şekilde tüketici aleyhine dengesizliğe neden olan sözleşme hükümleri, tüketici lehine haksız şart denetimine tabi olmalıdır⁴⁵⁶.

⁴⁵² **Çelik**, Can Zararları, s.314; **Tutumlu/ Usta**, s.278; **Güleç**, Nuri, 6502 Sayılı Kanun Kapsamında Tüketici Hakem Heyetlerine İlişkin Tüketici Hukuku ve Usul Uygulamaları, <http://www.tuketiciakademisi.gov.tr/tr-tr/bilgi-bankasi/bilimsel-yayinlar/makale/6502-sayili-kanun-kapsaminda-tuketici-hakem-heyetlerine-iliskin-tuketici-hukuku> (Erişim Tarihi:12.01.2020), s.3.

⁴⁵³ Yarg. 20. HD., T. 14.03.2014, E. 2016/975, K. 2016/3189 (www.kazanci.com). Aynı yönde bkz. **Tutumlu**, Mahkemelerin Görevi, s.202.

⁴⁵⁴ **Tutumlu**, Mehmet Akif, Tüketici Uyuşmazlıkları Açısından Tüketici Kavramı ve Bu Kavramın Kapsadığı Kişiler, Sektörel Bazda Tüketici Hukuku Uygulamaları (5. Tüketici Hukuku Kongresi), Ankara 2016, s.587.

⁴⁵⁵ **Tutumlu/ Usta**, s.245.

⁴⁵⁶ **Akipek Öcal**, Avukatın Özen Yükümlülüğü, s.188; **Yeniocak**, Avukatlık Sözleşmesi, s.42.

TKHK ile TBK ve Av. K. Hükümlerinin çatışması durumunda ise; örneğin TBK m. 503'te belirtilen, mesleğinin gereği olarak sözleşme konusu işi yapan kişinin sözleşme önerisini hemen reddetmediği durumda sözleşmenin kurulmuş sayılacağı hükmü, TKHK m. 6/2'de yer alan hizmet sağlamaktan haklı bir sebep olmaksızın kaçınılamayacağı hükmü ve Av. K. m. 37'de yer alan avukatın kendisine teklif olunan işi sebep göstermeksizin reddedebileceği ve reddi gecikmeden bildirmesi gerektiği hükümlerinden hangisinin uygulanacağı tereddüt yaratmaktadır. Kanaatimizce bu konuda özel düzenleme olarak Av. K. hükümlerinin uygulanacağı kabul edilmeli ve uyuşmazlıkta görevli mahkeme tüketici mahkemesi olsa dahi *lex specialis* ilkesi gereği Av. K. hükümleri tüketici mahkemesi hâkimi tarafından uygulanmalıdır.

Sonuç olarak belirlediğimiz ölçüler içinde tüketici işlemi sayılabilecek durumlar bakımından sağlayıcı – avukat ile tüketici – vekâlet veren arasındaki uyuşmazlıklara TKHK hükümleri uygulanır ve belirlenen parasal sınırın altında kalan uyuşmazlıkların çözüm mercii tüketici hakem heyetleri olur. Ancak tüketici hakem heyetlerinin avukatlık sözleşmeleri hakkında ne kadar yetkin olabileceği tereddüde yol açan konuların başındadır⁴⁵⁷. Zira kişinin hürriyetini, malvarlığını, aile ilişkilerini dahi kapsayan geniş bir alanda faaliyet gösteren avukatlar ile vekâlet verenler arasında yalnızca ücret alacağından kaynaklanan uyuşmazlıklar olmamaktadır. Avukatın sır saklama yükümlülüğünü ihlal etmesi sebebiyle talep edilen tazminatlar, özen yükümlülüğüne aykırılık sebebiyle vekâlet verenin uğradığı zararların tazminine ilişkin uyuşmazlıklar gibi konularda özellikle iş yükü sebebiyle bir yıldan önce karar veremeyen hakem heyetlerinin karar vermesinin ne kadar sağlıklı olacağı düşündürücüdür. Ancak tüm bu tereddütler, kanunun vekâlet sözleşmesini kapsama alan açık düzenlemesi karşısında sadece düşünce olarak kalmaktadır. Nitekim daha önce de belirttiğimiz üzere Yargıtay kararları da tüketici işlemi niteliğinde olan avukatlık sözleşmelerine TKHK hükümlerinin uygulanacağı yönündedir.

---

⁴⁵⁷ Tüketici hakem heyetlerinde yaşanan sorunlara ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. **Kaya Sal**, s.740-741.

3.2. TÜKETİCİ İŞLEMİ OLARAK TEŞHİS VE TEDAVİ SÖZLEŞMESİ

3.2.1. Teşhis ve Tedavi Sözleşmesi Kavramı

Hasta ile hekim arasındaki hukukî ilişki doktrinde birçok farklı şekilde nitelendirilmektedir. Hekimlik sözleşmesi⁴⁵⁸, hastaneye kabul sözleşmesi⁴⁵⁹, teşhis ve tedavi sözleşmesi bunların en çok kullanılanlarıdır. Çalışmamızda, daha yaygın kullanılan ve hem hekimlik hem de hastaneye kabul sözleşmesini kapsayan “teşhis ve tedavi sözleşmesi” kavramı tercih edilmiştir.

Teşhis ve tedavi sözleşmesi hekimin, teşhis ve tedavi için gerekli tıbbi müdahalede bulunmayı üstlendiği ve buna karşılık hastanın bir ücret ödemeyi taahhüt ettiği sözleşme olarak tanımlanabilir⁴⁶⁰. Teşhis ve tedavi sözleşmesi tam iki tarafa borç yükleyen rızâî bir sözleşmedir.

Hasta, herhangi bir rahatsızlığı sebebi ile hekim müdahalesine ihtiyaç duyan veya istisnai hâllerde bir sağlık problemi olmaksızın hekim ile tıbbi ilişki kuran kişi olarak tanımlanabilir.

Hekimin tedaviye yönelik olması şartı ile en basit tedavi yöntemlerinden en ağır cerrahi müdahalelere kadar her türlü faaliyetini kapsayan teşhis ve tedaviler her zaman bir sözleşme kapsamında yapılmamaktadır. Hekim tarafından bir tıbbi müdahalede bulunulduğunda kural olarak hasta ile hekim arasında sözleşme ilişkisinin bulunduğu ve bu sözleşmenin hekimin hukukî sorumluluğunun kaynağı olduğu kabul edilir. Bir sözleşme olmaksızın yapılan tıbbi müdahaleler haksız fiil hükümlerine tabi olmaktadır⁴⁶¹. Haksız fiile ilişkin uyuşmazlıklar TKHK

⁴⁵⁸ **Güney Tunalı**, Işıl, Özel Hukuk ve Ceza Hukuku Açısından Hekimlerin, Gebeliklerin Sonlandırılmasından Kaynaklanan Sorumluluğu, İstanbul 2015, s.46-47.

⁴⁵⁹ Özel hastane ile hasta arasında kurulan, özel hastanenin hastanın yatarak tedavisi ile birlikte bazı yan edimleri de üstlendiği sözleşmedir (**Ayan**, s.131.).

⁴⁶⁰ **Hakeri**, Hakan, Tıp Hukuku, Ankara 2018, s.338; **Özdemir**, Hayrunnisa, Özel Hukukta Teşhis ve Tedavi Sözleşmesi, Ankara 2017, s.30.

⁴⁶¹ **Hakeri**, s.340.

kapsamında olmadığından genel hükümlere göre genel görevli mahkemede çözümlenmelidir⁴⁶². Bu nedenle çalışmamızın dışında tutulmaktadır.

3.2.2. Teşhis ve Tedavi Sözleşmesinin Unsurları

Teşhis ve tedavi sözleşmesi ile hekim, hastalığı teşhis etme, tanı koyma, tedavisini gerçekleştirme ve gerekli tıbbi müdahaleleri yapmakla yükümlüdür. Dolayısıyla en önemli unsur hastanın sahip olduğu tıbbi sorunun teşhisinin konulması ve gerekli müdahalenin, tedavinin yapılmasıdır.

Teşhis ve tedavi sözleşmesinin bir diğer esaslı unsuru ise ücrettir⁴⁶³. Serbest çalışan hekimlerin alacakları asgari ücret Türk Tabipler Birliği tarafından belirlenmektedir. Özel sağlık kuruluşları ise ücreti Sağlık Bakanlığı'nın belirleyeceği azami miktarın altında olmak kaydıyla belirlemektedir. Ücret ödeme borcu hastaya veya yasal temsilcisine aittir. Bu nedenle hastanın küçük olması durumunda ücret ödeme borcu velisine ait olur.

Teşhis ve tedavi sözleşmesinin kurulması herhangi bir şekle tabi olmadığı gibi tarafların açık veya zımni rızaları ile de kurulabilmektedir. Uygulamada çoğunlukla hastanın randevu alarak veya doğrudan kayıt yaptırarak sözleşmenin kurulduğu görülmektedir.

3.2.3. Hekim ile Hasta Arasındaki İlişkinin Hukukî Niteliği

Teşhis ve tedavi sözleşmesi TBK'da veya diğer kanunlarda özel olarak düzenlenmediğinden atipik bir sözleşmedir. Bu sözleşme, doktrinde ve uygulamadaki çoğunluk tarafından vekâlet sözleşmesi olarak kabul edilmektedir⁴⁶⁴. Ancak hekim ile hasta arasındaki sözleşmenin hukukî niteliğini,

⁴⁶² **Tutumlu**, Vekâlet Ücretleri, s.278.

⁴⁶³ **Özdemir**, Teşhis ve Tedavi, s.52.

⁴⁶⁴ **Ayan**, s.53-56; **Hakeri**, s.593; **Özdemir**, Teşhis ve Tedavi, s.93; **Tandoğan**, C: II, s.359-360.

konusunun ne olduğuna bakılmaksızın vekâlet sözleşmesi kabul eden yazarlar⁴⁶⁵ olduğu gibi teşhis ve tedavi sözleşmesinin konusunun estetik ameliyatlara gibi edim sonucunun taahhüt edildiği durumlarda sözleşmenin hukukî niteliğinin eser sözleşmesi olarak kabul edilmesi gerektiğini savunan yazarlar⁴⁶⁶ da bulunmaktadır. Ayrıca yalnızca takma bacak veya kol takılmasını eser sözleşmesi kabul edip estetik ameliyatlara vekâlet sözleşmesi olarak kabul eden bir görüş de bulunmaktadır⁴⁶⁷.

Hasta ile hekim arasında bir sözleşme kurulması durumunda bunun hizmet sözleşmesi hükümlerine tabi olması gerektiği savunan yazarlar da bulunmaktadır⁴⁶⁸.

Yargıtay da kararlarında istikrarlı bir şekilde hekim ile hasta arasındaki ilişkiyi vekâlet sözleşmesi olarak nitelendirmektedir⁴⁶⁹. Sonucun taahhüt edildiği durumlarda ise niteleme eser sözleşmesi olarak yapılmaktadır⁴⁷⁰.

Teşhis ve tedavi sözleşmesinin tanımı ve unsurları dikkate alındığında vekâlet sözleşmesi olarak nitelendirilmesi yerindedir. Ancak asıl edim olan teşhis ve tedavi edimine vekâlet sözleşmesi hükümleri uygulanırken diğer yükümlülüklerle ilişkin tipik sözleşme hükümleri de uygun düştüğü ölçüde uygulama bulur⁴⁷¹.

⁴⁶⁵ **Güney Tunalı**, s.48.

Bir hekim ne kadar becerikli, bilgili olursa olsun arzu edilen sonucun mutlaka gerçekleşeceğini taahhüt edemeyeceğinden tüm tıbbi müdahaleler vekâlet sözleşmesi niteliğindedir (**Yüksel**, Sera Reyhani, Çocuk Gelinlerin Kürtaj Başvurusu Hâlinde Ortaya Çıkan Çeşitli Meseleler Hakkında Tüketici Hukuku Perspektifinden Düşünceler, Sektörel Bazda Tüketici Hukuku Uygulamaları (6. Tüketici Hukuku Kongresi), İstanbul 2017, s.333).

Sonuca ilişkin garanti verilse bile, tedavinin sonucu, hastanın durumuna ve hastanın niteliğine bağlı olduğundan vekâlet sözleşmesinin konusunu oluşturacağına ilişkin bkz. **Kürşat**, s.152.

⁴⁶⁶ **Yardım**, İ., s.39; **Kurt**, Ekrem, Hekimlik Sözleşmeleri, Uluslararası I. Sağlık Hukuku Sempozyumu, İstanbul 2011, s.68.

⁴⁶⁷ **Gümüş**, Borçlar Özel, s.133.

⁴⁶⁸ **Kurt**, s.73.

⁴⁶⁹ Davacı hastanın, davalı hastanede yapılan ameliyatından sonra ayaklarında ve vücudunun çeşitli yerlerinde uyuşukluk hissettiği, denge kaybı yaşadığını iddia ettiği davada Yargıtay davanın temelinin vekillik sözleşmesi olduğu tespitinde bulunmuştur. Yarg. 13. HD., T. 04.04.2017, E. 2017/4104, K. 2017/3944 (www.kazanci.com).

Yine özel hastane ile hasta arasındaki uyuşmazlığın vekâlet sözleşmesi hükümlerine göre çözülmesi gerektiği yönünde bkz." Yarg. HGK., T. 21.10.2009, E. 2009/13-393, K. 2009/452 (www.kazanci.com).

⁴⁷⁰ **Kürşat**, s.150-151; **Petek**, s.990.

⁴⁷¹ **Özdemir**, Teşhis ve Tedavi, s.101.

Teşhis ve tedavi sözleşmesine vekâlet sözleşmesi hükümlerinden sözleşmeyi tek taraflı sona erdirme hakkı doktrinde yalnızca hastanın kullanabileceği bir hak olarak görülmekte, özel sağlık kuruluşunun sözleşmeyi sona erdirebilmek için haklı bir sebebinin olması gerektiği savunulmaktadır⁴⁷².

3.2.4. Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un Teşhis ve Tedavi Sözleşmesine Uygulanması

Teşhis ve tedavi sözleşmesine TKHK hükümlerinin uygulanıp uygulanamayacağı doktrinde tartışmalı olan hususlardandır. Çoğunluk görüşü teşhis ve tedavi sözleşmesinin tüketici işlemi kabul edilebileceği yönündedir⁴⁷³. Hatta hastanın tüketici olarak kabul edilmesinin hastaya daha fazla koruma sağlayacağı ve bu durumun önemli bir avantaj olduğu vurgulanmaktadır⁴⁷⁴.

Doktrinde, tüketicinin özel amaçlarını gerçekleştirmek amacıyla giriştiği, parayla ölçülebilir bir bedel karşılığı tedavi hizmeti sunulmasını amaçlayan, taraflardan birinin tüketici olduğu, tüketicinin söz konusu hizmetten yararlandığı sözleşmelerin tüketici işlemi olduğu kabul edilmektedir⁴⁷⁵. Yine hekimin özen borcuna aykırı davranması sonucu ortaya çıkan uyuşmazlıkların çözümü için arabuluculuk veya uzlaştırma benzeri bir alternatif çözüm mercii getirilmesi gerektiği, aksi hâlde tüketici hukuku ile tam çözüm bulunmasının mümkün olmadığı doktrinde savunulan görüşler arasındadır⁴⁷⁶.

⁴⁷² **Özdemir**, Teşhis ve Tedavi, s.202.

⁴⁷³ **Özdemir**, Teşhis ve Tedavi, s.70; **Özmumcu**, s.863; **Petek**, s.990; **Bilgin Yüce**, Melek, Hasta Hekim İlişkisinde Yapay Zekâ Kullanımı ve Hukukî Sonuçlar (7. Tüketici Hukuku Kongresi), İstanbul 2018, s.483.

Alman doktrinindeki baskın görüş ve içtihatlar göre de tedavi sözleşmeleri tüketici işlemi olarak kabul edildiğine ilişkin bkz. **Uyanık Çavuşoğlu**, Ayfer, Sağlık Turizmi Açısından Tüketicinin Hukukî Statüsü, Sektörel Bazda Tüketici Hukuku Uygulamaları (4. Tüketici Hukuku Kongresi), Ankara 2015, s.317, dn.3.

⁴⁷⁴ **Akıpek Öcal**, Şebnem, Hasta ve Hekim Arasında Kurulan Sözleşmeler Bakımından Tüketicinin Korunması, Sektörel Bazda Tüketici Hukuku Uygulamaları (4. Tüketici Hukuku Kongresi), s.296.

⁴⁷⁵ **Petek**, s.982-989; **Tiryaki**, s.34;

⁴⁷⁶ **Özsunay**, Ergun, Tıp Sektöründe Tüketici Hukuku ve Uygulamaları, Sektörel Bazda Tüketici Hukuku ve Uygulamaları (7. Tüketici Hukuku Kongresi), İstanbul 2018, s.454; **Kök**, Ahmet Nezih, Hekim-Hasta İlişkisi Tüketici Hukuku Anlayışı ile Bağdaşır mı? Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi 70. Yıl Armağanı, Ankara 2015, s.613.

Yargıtay, hasta hekim arasındaki uyuşmazlıklar konusunda ETKHK döneminde farklı kararlar vermiştir. Bir dönem Yargıtay 13. HD. Hasta ile hastane arasındaki hukukî ilişkinin TBK'da düzenlenen vekâlet sözleşmesi hükümlerine tabi olduğunu ve bu sebeple tüketici mahkemelerinin görevli olamayacağı yönünde kararlar vermiştir⁴⁷⁷. Ancak aynı daire sonraki tarihli kararlarında bu görüşünü değiştirmiş ve özel hastane ile hasta arasındaki sözleşmenin hizmet sözleşmesi olduğu yönünde kararlar vermiştir⁴⁷⁸.

TKHK'da tüketici işlemi kavramı kullanılarak, tüketicinin tek taraflı hukukî işlemleri de TKHK kapsamına alınmıştır. Bu hususa örnek olarak, teşhis ve tedavi öncesi hastanın aydınlatılarak müdahale için rıza alınması gösterilebilir. Hastanın müdahalenin başarı şansı, komplikasyonlar, iyileşmesi için kendine düşen davranışlar ve her türlü risk konusunda aydınlatılmış olması gerekir. Aydınlatılan hastanın teşhis ve tedaviye gösterdiği rıza TKHK kapsamındaki tek taraflı tüketici işlemidir⁴⁷⁹. Bu kapsamda haksız şartlara ilişkin düzenlemeler hastanın rızasının hangi şartlarda geçerli olacağı hususunun tespitinde uygulama bulur.

Teşhis ve tedavi sözleşmesinin tüketici işlemi olarak kabul edilmesi, teşhis ve tedavi sözleşmesinden kaynaklanan uyuşmazlıkların miktara bağlı olarak tüketici hakem heyetlerinin ya da tüketici mahkemelerinin görev alanına dahil edilmesi, bu heyetlerin ve mahkemelerin görev alanının bu kadar çok ve farklı alanları kapsaması, bunlara ek olarak önceki süreçlerde var olan sorunları daha da artıracak olması sebebiyle doktrinde eleştirilmektedir⁴⁸⁰. Bu eleştirilerin bir diğer sebebi de mahkemeler arasında görev uyuşmazlıklarının sayılarının artması ve hızlı yargılama yapılması beklenirken bu uyuşmazlıkların yargılamada daha da yavaşlamaya neden olacak olmasıdır⁴⁸¹.

Ayıplı hizmet durumunda tüketicinin korunması kısmında bahsettiğimiz üzere doktrinde bir görüş ortaya eser çıkmayan, sonuç taahhüdü içermeyen vekâlet

⁴⁷⁷ Yarg. 13. HD., T. 29.12.2009, E. 2009/14158, K. 2009/15615 (www.kazanci.com). Konuya ilişkin daha detaylı bilgi için ayrıca bkz. **Petek**, s.990.

⁴⁷⁸ Yarg. 13. HD., T. 28.09.2012, E. 2012/21184, K. 2012/20509 (www.kazanci.com).

⁴⁷⁹ **Havutçu**, s.16.

⁴⁸⁰ **Özmumcu**, s.866-869.

⁴⁸¹ **Kök**, s.615.

sözleşmelerine ayıplı hizmet hükümlerinin uygulanamayacağını ileri sürmektedir⁴⁸². Bu görüş, aynı gerekçelerle hasta ile hekim arasında kurulan vekâlet sözleşmeleri sonuç taahhüdü içermediğinden bu sözleşmelerden kaynaklanan uyuşmazlıkların genel mahkemelerde, genel hükümlere göre çözülmesi gerektiğini savunmaktadır. Değindiğimiz görüşe benzer bir görüş de hizmet sonucu bir malın doğrudan ya da dolaylı olarak etkilenmesinin söz konusu olmadığı durumlarda ayıplı hizmete ilişkin hükümlerin uygulama bulmayacağını savunmaktadır⁴⁸³. Bu görüşe göre hastanede teşhis ve tedavi sözleşmesi kapsamında verilen hizmet sebebiyle hastanın zarar görmesi hâlinde hastane işletmecisinin hastanede bulunan cihazların kullanımı, bakımı, hijyen gereklerinin yerine getirilip getirilmediği vb. yükümlülüklerine aykırı hareket etmesi hâlinde hastaneye karşı açılacak dava, sözleşme hükümlerine aykırılık sebebiyle genel mahkemelerde açılmalıdır.

Hasta ile hekim arasında kurulan vekâlet sözleşmelerinde vekilin özen borcuna aykırı hareket etmesi ayıplı hizmet çerçevesinde değerlendirilmelidir. Bu nedenle tüketici – hasta, uyuşmazlığın niteliğine uygun düştüğü ölçüde TKHK m. 15'te yer alan seçimlik hakları kullanabilir. Vekâlet sözleşmesinin sonuç taahhüdü içermemesi sebebi ile sözleşmenin niteliğine uygun düşmeyen hususlarda TBK'da yer alan vekâlet hükümleri öncelikle uygulanmalıdır⁴⁸⁴.

Doktrinde hatalı tıbbi müdahalenin ölüm veya bedensel zararlarla sonuçlanabileceğini, bu nedenle TKHK hükümlerinin tıbbi müdahalelere ilişkin uyuşmazlıklara uygulanamayacağı görüşünü savunan yazarlar da bulunmaktadır⁴⁸⁵. Elbette ki ölüm durumunda herhangi bir seçimlik hakkın kullanılması mümkün değildir. Ancak bu durum TKHK'nın tıbbi müdahalelere uygulanamayacağı sonucunu doğurmaz. Bununla birlikte her bir olayın kendi içinde değerlendirilmesi gerekmekte olup olayın niteliğine uygun düşen seçimlik hakkın kullanılması sonucu ile bu görüşten farklı bir sonuca varmak mümkündür. Söz konusu görüşün temeli, vekâlet sözleşmelerinin çoğunun tüketim ve

⁴⁸² İlhan, s.87.

⁴⁸³ Tiryaki, s.58.

⁴⁸⁴ Akipek Öcal, Hasta-Hekim Sözleşmeleri, s.298; Yüksel, İlaç Tedavileri, s.376.

⁴⁸⁵ Çelik, Can Zararları, s.727.

kullanma niteliğini barındırmamasıdır. Oysa ETKHK'dan farklı olarak kanun koyucu tüketicinin tanımından edinme, kullanma ve yararlanma ifadelerini çıkarmıştır. Dolayısı ile tüketicinin tüketme amacı ile hareket etmesi gerekmemektedir. Ölüm ve bedensel zarar ile sonuçlanan işlemlere TKHK'nın uygulanamayacağını savunan görüşün vurguladığı bir diğer önemli husus ölüm veya bedensel zarara sebebiyet veren olayın çoğu zaman hem haksız fiilden hem de sözleşmeye aykırılıktan kaynaklandığıdır⁴⁸⁶. Nitekim daha önce de belirttiğimiz üzere sözleşmeden kaynaklanan uyuşmazlıklar TKHK kapsamında değerlendirilirken haksız fiilden kaynaklananların genel hükümlere göre çözümlenmesi gerekmektedir. Bu durum da sık sık görev uyuşmazlıklarına sebebiyet verebilmektedir.

Yine aynı görüşe göre hekim-hasta ilişkisinde yalnızca aşırı ücret alınması, tesislerin sağlıksız olması, tıbbi müdahalenin zamanında gerçekleştirilmemesi gibi durumlarda TKHK hükümlerinin uygulanabileceğini ileri sürmektedir⁴⁸⁷. Ancak hasta, hatalı tıbbi müdahale sonucu ölürse veya bedensel zarara uğrarsa seçimlik hakların kullanılması mümkün olmadığından görevli mahkemenin de tüketici mahkemesi olmayacağını ileri sürmektedir. Yine bu görüşe göre destekten yoksun kalanlar sözleşmenin tarafı olmadıklarından tüketici kabul edilemeyeceğinden taleplerini, genel mahkemede ileri sürebilirler.

Sonuç olarak hatalı tıbbi müdahale durumunda hasta – tüketici, hem TKHK'da yer alan seçimlik haklarını hem de TBK'da yer alan hakları kullanabilmektedir. Seçimlik haklar elbette somut olayın niteliği uygun düştüğü ölçüde kullanılabilir. Örneğin hekimin acil müdahale etmesi gerekirken bu müdahalede bulunmaması sonucunda hastanın vefat etmesi durumu ayıplı hizmet kabul edilemeyeceğinden TKHK m. 13 vd. hükümleri uygulama bulmaz⁴⁸⁸. Teşhis ve tedavi sözleşmesinde ifanın kötü yapılması dolayısıyla ortaya çıkan zararların tazmini için başvuran tüketiciye TKHK hükümleri uygulanırken tüketicinin lehine bir tutum

⁴⁸⁶ Çelik, Can Zararları, s.314.

⁴⁸⁷ Çelik, Can Zararları, s.305.

⁴⁸⁸ Tüzüner, Özlem, Anoreksiya ve/veya Bulumiya Nevrozalı Ergin Tüketicinin Tedavi Hizmetini Ret Beyanı Üzerine Düşünceler ve Hükümsüzlük İhtimaline Bağlı Tüketici Hukukunu İlgilendiren Sonuçlar, Sektörel Bazda Tüketici Hukuku Uygulamaları (5. Tüketici Hukuku Kongresi), Ankara 2016, s.411.

sergilenmelidir. Görevli tüketici mahkemesi genel hükümler veya TKHK'dan hangisi tüketici lehine oluyorsa onu uygulamalıdır⁴⁸⁹.

3.2.4.1 Kamu Hastaneleri ile Hasta Arasındaki Hukukî İlişkiye TKHK'nın Uygulanıp Uygulanamayacağı Sorunu

Kamu hastanelerinde çalışan hekimler ile hastalar arasında kurulan ilişkinin sözleşme ilişkisi olduğunu kabul etmek mümkün değildir. Zira kamu hastanesinde çalışan hekim kamu hizmeti vermekte ve bu hastaneye başvuran hasta kamu hizmetinden yararlanmaktadır. Bu nedenle kamu hastanelerinde yapılan tıbbi müdahalelerden doğan uyuşmazlıklar kamu hukuku esaslarına göre çözümlenmelidir⁴⁹⁰.

Anayasa m. 40/3'te resmî görevlilerin haksız fiilleri sonucu zarara uğrayan kişinin zararlarının devlet tarafından tazmin edileceği ve devletin ilgili kişiye rücu edebileceği düzenlenmiştir. Yine Anayasa m. 129/5 ile memurlar ve diğer kamu görevlilerinin yetkilerini kullanırken verdikleri zararların tazmini için açılan davaların, ilgisine rücu edilmek üzere, idari yargıda, idare aleyhine açılacağı düzenlenmiştir. Dolayısı ile bu düzenlemeler ışığında kamu hastanelerinde yapılan tıbbi müdahale sebebiyle zarar gören hasta idari yargıda tam yargı davası açarak hem maddî hem de manevi zararlarının tazminini talep edebilir. Ancak hekimin veya personelin hizmet kusurundan ayrılabilen kişisel kusuru söz konusu ise tazminat talebi doğrudan hatalı müdahaleyi yapan kişiye yöneltileceğinden uyuşmazlık adli yargıda, özel hukuk hükümlerine göre çözümlenmelidir⁴⁹¹. Diğer bir ifadeyle hekimin görevinden ayrılabilir kişisel kusuru var ise hem kuruma karşı

⁴⁸⁹ **Petek**, s.1014; **Akipek Öcal**, Hasta-Hekim Sözleşmeleri, s.298.

⁴⁹⁰ **Ayan**, s.46; **Hakeri**, s.343;

Davalı doktorun üniversite hastanesinde çalıştığı ve kamu görevlisi olarak görev yaptığı göz ardı edilerek verilen karar Yargıtay, davanın idari yargıda, idare aleyhine dava açılması gerektiği gerekçesi ile bozmuştur. Yarg. 4. HD., T. 23.09.2019, E. 2019/2011, K. 2019/4087 (www.kazanci.com); **Akipek Öcal**, Hasta-Hekim Sözleşmeleri, s.29; **Kök**, s. 607.

⁴⁹¹ Kamu personelinin görevle doğrudan ilişkili olmayan veya dolaylı olarak görevle ilişkili olan kusuruna kişisel kusur adı verilmektedir (**Hakeri**, s.344).

Davalı rektörün yıldırmaya yönelik eylemlerini kişisel kusur olarak nitelendiren Yargıtay, manevi zararların tazmini istemi ile açılan davanın adli yargıda görülmesi gerektiğini ifade etmiştir. Yarg. HGK., T. 17.01.2018, E. 2017/1433, K. 2018/49 (www.kazanci.com).

idari yargıda hem de hekim ve ilgili sağlık personeline adli yargıda dava açılabilir. Böyle bir durumda hangi dava önce biterse diğeri konusuz kalır⁴⁹². Bu durumda adli yargıda açılacak davada görevli mahkemenin ölüm ve bedensel zararlar için açılacak tazminat davalarında asliye hukuk mahkemesi; bakım ve tedavide eksiklik, ücret ve hizmet uyuşmazlığı gibi konularda ise tüketici mahkemesi olacağı kabul edilmektedir⁴⁹³.

Aile hekimlerinin tıbbi müdahalelerinde de kamu hastanelerinde olduğu gibi özel hukuk ilişkisi olmayıp söz konusu müdahaleden kaynaklanan uyuşmazlıklar idari yargıda çözümlenmelidir⁴⁹⁴.

Doktrinde hastanın, devlet hastanesinden veya özel hastaneden hizmet aldığına bakılmaksızın tüketici kabul edileceği ve TKHK'nın uygulanacağı yönünde görüşler de bulunmaktadır⁴⁹⁵.

3.2.4.2. Serbest Çalışan Hekim ile Hasta Arasında Kurulan Teşhis ve Tedavi Sözleşmesine TKHK'nın Uygulanıp Uygulanamayacağı Sorunu

Serbest çalışan hekim ile hasta arasında kurulan sözleşmenin vekâlet sözleşmesi olduğu kabul edilmektedir⁴⁹⁶. Bu nedenle vekil – hekim TBK m. 506 uyarınca benzer alanda iş ve hizmetleri üstlenen basiretli bir hekimin göstermesi gereken özeni göstermekle yükümlüdür. Dolayısıyla hekim hafif kusurundan dahi sorumludur.

Vekâlet sözleşmesinin TKHK kapsamına alınması ile birlikte serbest çalışan hekim ticarî ve mesleki amaçla hareket ettiğinden sağlayıcı olarak kabul edilecek ve hasta – tüketici ile yaptığı sözleşmelere TKHK hükümleri uygulanır. Hekimin özensiz iş görmesi, hizmetin görülmesinde eksiklik, aksaklık olması sebebi ile

⁴⁹² **Çelik**, Çelik Ahmet, Sağlıkta Devletin Sorumluluğu, Sektörel Bazda Tüketici Hukuku Uygulamaları (6. Tüketici Hukuku Kongresi), İstanbul 2017, s.304.

⁴⁹³ **Çelik**, Devletin Sorumluluğu, s.305.

⁴⁹⁴ **Hakeri**, s.341.

⁴⁹⁵ **Tüzüner**, s.384.

⁴⁹⁶ **Akipek**, Hasta- Hekim Sözleşmeleri, s.290.

ayıp kavramı içerisinde değerlendirilecektir⁴⁹⁷. Bu durumda hekim – sağlayıcının özensiz ifası sebebiyle sağlanan hizmet, objektif olarak sahip olması gereken özellikleri taşııyorsa TKHK'nın ayıplı hizmete ilişkin hükümleri ile TBK m. 112 ve TBK m. 506 yarışmalı olarak uygulanır⁴⁹⁸.

3.2.4.3. Özel Hastaneler ile Hasta Arasında Kurulan Teşhis ve Tedavi Sözleşmesine TKHK'nın Uygulanıp Uygulanamayacağı Sorunu

Özel hastane, kuruluş, örgütleniş ve işleyiş bakımından devlet veya diğer kamu tüzel kişileri dışındaki kişiler tarafından hizmet yürüten ve tedavi etme, rehabilitasyon ve doğum yardımlarında bulunmak amacıyla kurulan sağlık kuruluşu olarak tanımlanmaktadır⁴⁹⁹.

Anayasa m. 56/3'te devletin sağlık hizmetlerine ilişkin yükümlülüğü düzenlenmiştir. Buna düzenlemeye göre devlete, herkesin beden ve ruh sağlığını koruma; insan ve madde gücünde tasarrufu ve verimi artırarak sağlık kuruluşlarını tek elden planlanması ve hizmet sağlanması ödevi yüklenmiştir. Anayasa m. 56/4'te ise devletin kendisinde yüklenen görevi yerine getirirken kamu ve özel sektördeki sağlık ve sosyal kurumlardan yararlanması ve onları denetlemesi gerektiği düzenlemiştir. Devlet, bu görevleri yerine getirmez ise hizmet kusuru işlemiş olur. Bu nedenle bir tıbbi hata sonucu meydana gelen ölüm ve bedensel zarar nedeniyle hem özel hastaneye adli yargıda hem de Sağlık Bakanlığına karşı idari yargıda maddî ve manevi tazminat davası açılabilir⁵⁰⁰.

Özel hastane ile hasta arasındaki sözleşme, TBK'da düzenlenmiş tipik sözleşmelerden değildir. Hasta veya onun yasal temsilcisi ile yapılan hem tıbbi hem de yatırma, yiyecek – içecek sağlama gibi diğer mutad edimleri de kapsayan bu sözleşmeye "*hastaneye kabul sözleşmesi*" denilmektedir⁵⁰¹. Hastaneye kabul

⁴⁹⁷ **Yüksel**, İlaç Tedavileri, s.375.

⁴⁹⁸ **Gümüş**, Şerh, s.134.

⁴⁹⁹ **Ayan**, s.128; **Canbolat**, Ferhat, Kamu Hastanesinde Yapılan Tıbbi Müdahalede Hekimin Özel Hukuktan Doğan Sorumluluğunun Dayanağı, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S.80, Ankara 2009, s.158.

⁵⁰⁰ **Çelik**, Devletin Sorumluluğu, s.286.

⁵⁰¹ Yarg. HGK., 21.10.2009 T., 2009/13-393 E., 2009/452 K. (www.kazanci.com).

sözleşmesi, hasta ile hastane arasında yapıldığından hekim veya diğer personel sözleşmenin tarafı olmamaktadır. Bu durumda hekim ve diğer sağlık personeli TBK m. 116 uyarınca yardımcı kişi konumundadır. Özel hastanelerde yapılan tıbbi müdahalelerde yardımcı kişi konumunda bulunan hekimin fiili sonucu meydana gelen ayıplı hizmetlerde tüketici, TKHK m. 15'te düzenlenen seçimlik haklardan birini kullanabileceği gibi TBK m. 116 uyarınca hastane işleticisinden de tazminat talep edebilir⁵⁰². Zira özel hastane işleticisi yardımcı kişilerin fiillerinden kendi fiilleri gibi sorumludurlar. TBK m. 116/1 gereğince hekim kusurlu davranışı sonucu zarar verirse sorumludur. Ancak hastane işleticisi hekimi yardımcı kişi olarak kullandığından kusursuz sorumludur. Ayrıca hastane işleticisinin ve hekimin sorumluluğu müteselsildir⁵⁰³. Bununla birlikte teşhis ve tedavi sözleşmesinin tarafı olan hastane, müdahaleyi yapan hekimi istihdam etmiş olmasa da hatalı tıbbi müdahaleden sorumludur⁵⁰⁴.

Teşhis ve tedaviyi gerçekleştiren hekimden veya diğer personelden doğrudan talepte bulunulup bulunulamayacağı hususunda hekimin kişisel kusurunun varlığı önem taşımaktadır. Hekimin kişisel kusuru var ise hasta, doğrudan hekimden de zararlarının tazminini talep edebilmektedir.

3.3. TÜKETİCİ İŞLEMİ OLARAK KURS SÖZLEŞMESİ

3.3.1. Kurs Sözleşmesinin Kavramı

Kurs sözleşmesi, eğitim – öğretim sözleşmesini konu alan, bir tarafın diğerine özel bir alanda bilgi sağlamayı borçlandığı, diğer tarafın ise sözleşmede kararlaştırılmış ise bir miktar para ödemeyi üstlendiği sözleşmedir⁵⁰⁵. Uygulamada nadiren karşı edimin para yerine bir işin görülmesi ya da tamamen farklı şekilde kararlaştırıldığı da görülmektedir⁵⁰⁶. Ücretin kararlaştırılması

⁵⁰² **Ekici**, İlkay, Tıbbi Müdahalelerde İfa Yardımcısının Fiillerinden Doğan Sorumluluk, Hacettepe Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2016, s.134.

⁵⁰³ **Tüzüner**, s.412.

⁵⁰⁴ **Hakeri**, s.346.

⁵⁰⁵ **Bozoğlu**, Süleyman, Özel Kurs Sözleşmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2004.s.4.

⁵⁰⁶ **Tiftik**, Mustafa, Türk Hukukunda Özel Okul Sözleşmesi, Yetkin Yayınları, Ankara 2005, s.26.

durumunda tam iki tarafa borç yükleyen bir sözleşme kurulmakta iken, ücret kararlaştırılmadığı durumda eksik iki tarafa borç yükleyen bir sözleşmenin varlığından söz edilebilecektir.

Kurs sözleşmesini de kapsayan eğitim-öğretim sözleşmeleri eğitimin yüz yüze veya uzaktan olup olmamasına bağlı olarak ayrıma tabi tutulmaktadır. Yüz yüze verilen, kursiyer ile öğretmenin aynı mekânda bulunduğu öğretim (örgün öğretim) faaliyetlerine “*dar anlamda öğretim sözleşmesi*” veya “*doğrudan öğretim sözleşmesi*” adı verilmektedir⁵⁰⁷. Uzaktan eğitim sözleşmelerinde maddî edim öngören satış/ taksitle satış gibi hukukî ilişkiler de söz konusu olduğundan çalışmamızda örgün öğretim faaliyetleri kapsamında yer alan kurs sözleşmeleri incelenmektedir.

Kurs sözleşmesini diğer sözleşmelerden ayıran en önemli unsur belirlenmiş, kesin bir sürenin bulunmasıdır⁵⁰⁸. Bu sözleşmede bilginin aktarımı bir süre ile sınırlanmaktadır. Belirlenen sürede istenilen sonuç elde edilemese dahi sözleşme sona ermektedir⁵⁰⁹.

Daha kapsamlı bir ifade ile kurs sözleşmesi, kursiyer ile kurs işletmesi arasında belirli bir süre içerisinde, belirlenen konuda, bir organizasyon çerçevesinde öğretim yapılması ve bunun karşılığında kararlaştırılmış ise bir miktar paranın ödenmesini kapsayan ve kursiyerin de kurs işletmesinin kurallarına uymayı taahhüt ettiği sözleşmedir. Burada belirtmek gerekir ki kurs işletmesi kâr amacı ile kurulduğundan teamül olarak kurs sözleşmesinin ücretli olduğu kabul edilmelidir.

---

⁵⁰⁷ Tiftik, s.21-22.

⁵⁰⁸ Bozoğlu, s.8.

⁵⁰⁹ Bozoğlu, s.11.

3.3.2. Kurs Sözleşmesinin Unsurları

Kurs sözleşmesinin tanımında da bahsettiğimiz üzere asıl edim öğretim yapma borcudur. Bu borç sınavlara hazırlık, yabancı dil becerisinin geliştirilmesi, spor faaliyetleri, enstrüman çalma, mesleki kurslar şeklinde de ortaya çıkabilmektedir.

Kurs sözleşmesinde asıl edim bilginin aktarımı olsa da kursiyere gerekli materyalleri sağlamak, bilginin aktarılacağı yeri tahsis etmek gibi birçok yan edim de bulunmaktadır. Sözleşme doğrudan taraflarca yapılabileceği gibi üçüncü kişi lehine de yapılabilmektedir. Zira uygulamada ifayı kabul edecek kişinin ergin olmaması durumunda yasal temsilci ile kurs işletmesi arasında bir sözleşme yapılmaktadır. Bu durumda lehine sözleşme yapılan kişi temyiz kudretini haiz değilse kursiyer kurs işletmesinden borcun ifasını talep hakkına sahip olamayacak, dolayısıyla sözleşme eksik üçüncü kişi yararına olarak kurulmuş olur. Aksi durumda ise temyiz kudretine sahip kişi lehine yapılan sözleşmede lehine sözleşme yapılan kişi, edimin ifasını talep edebilir⁵¹⁰.

Kurs sözleşmesinde kursiyerin veya onun lehine sözleşme yapan kişinin edimi - kararlaştırılmış ise- ücret ödemektir. Ücret, sözleşmenin aslî unsuru olmayıp ücretsiz olarak öğretim hizmeti verilmesi de mümkündür. Uygulamada kursiyerleri sınava tabi tutarak en başarılılara ücret karşılığı olmaksızın bu hizmetin verilmesi çok yaygındır.

Kurs sözleşmesi herhangi bir şekil şartına tabi değildir. Ancak ispatı kolaylaştırmak amacıyla daha çok yazılı şekilde yapıldığı görülmektedir.

3.3.3. Kurs Sözleşmesinin Hukukî Niteliği

Kurs sözleşmesi kanunlarda özel olarak düzenlenmediğinden atipik bir sözleşmedir. Ancak bu sözleşmenin aslî edimini oluşturan öğretim yaptırma

---

⁵¹⁰ Tiftik, s.38.

borcu vekâlet sözleşmesine ilişkin bir edimdir⁵¹¹. Doktrinde kurs sözleşmesinde ücret kararlaştırılması ile karma sözleşmeye dönüştüğü savunulmaktadır⁵¹². Bu sözleşmenin kurs sertifikası verilmesi gibi eser sözleşmesine ilişkin, kurs binasının kullanıma sunulması gibi kullandırma amaçlı sözleşmelere ilişkin, ders kitaplarının verilmesi gibi satış sözleşmesine ilişkin edimleri içermesi de karma sözleşme olarak değerlendirilmesinin bir diğer sebebidir. Ancak bu edimler sözleşmenin tali edimleridir.

Kurs sözleşmesine niteliğine uygun düştüğü ölçüde vekâlet sözleşmesi hükümlerinin uygulanacağı kabul edilmektedir⁵¹³. TBK m. 502/2 hükmü değerlendirildiğinde de TBK'da düzenlenmemiş olan bir iş görme sözleşmesi olan kurs sözleşmesine vekâlet sözleşmesi hükümlerinin uygulanması gerektiği sonucuna varılmaktadır. Kurs sözleşmesinde bir sonucun elde edilmesine değil, sonucun elde edilmesi için gerekenlerin yapılması yönünde taahhütte bulunulması yönüyle ve ücretsiz yapılabilmesi dolayısıyla da vekâlet sözleşmesinin özelliklerini taşımaktadır. Aynı zamanda güven temelli bir ilişki olması da vekâlet sözleşmesi olarak nitelendirilebileceğinin bir göstergesidir. Fakat bir zaman belirlenmesi bakımından vekâlet sözleşmesinden ayrılmaktadır⁵¹⁴.

Kurs sözleşmesinde güven ilişkisi tipik vekâlet sözleşmesinde olduğu kadar güçlü değildir. Bunun sebebi kurs sözleşmesinde, kurs işletmesi sahibinin kişiliğinin önemli olmamasıdır. Kurs işletmesi yalnızca öğretim faaliyetini yerine getirecek öğretmenleri özenle seçmekle yükümlüdür. Diğer bir ifade ile öğretim yaptıranın kişiliği değil, niteliği önemlidir. Bu sayede kurs işletmesi öğretim faaliyetinin ifasında çok sayıda yardımcı personel kullanabilmektedir⁵¹⁵.

Kurs sözleşmesinde tek bir kişiye öğretim yapılmasına kararlaştırılabileceği gibi bir gruba yönelik yapılmasına ilişkin sözleşme de yapılabilmektedir. Örneğin bir dil kursunda bireysel ders alınması için sözleşme yapılabileceği gibi bir sınıfta

---

⁵¹¹ Tiftik, s.124.

⁵¹² Bozoğlu, s.88.

⁵¹³ Bozoğlu, s.88; Tiftik, s.124.

⁵¹⁴ Tiftik, s.81.

⁵¹⁵ Tiftik, s.82-83.

ders alınması şeklinde de sözleşme yapılabilmektedir. Ancak her iki durumda da kursiyerin kurs işletmesinin kurallarına uyması gerekmektedir. Özellikle ders saatleri, ortak alanların kullanımı ve organizasyonun düzeninin korunması için gerekli kurallara kursiyer tarafından uyulmalıdır. Bu yükümlülük diğer iş görme sözleşmelerinden farklı bir özelliktir. Zira diğer iş görme sözleşmelerinde talimatı iş görme alacaklısı verirken bu sözleşmede iş görme borçlusu vermektedir, bu da kurs sözleşmesini klasik bir vekâlet sözleşmesinden ayıran bir özelliktir⁵¹⁶.

Vekâlet sözleşmesinin her hükmünün kurs sözleşmesine uygulanabilmesi mümkün değildir. Bu nedenle uygulanacak hükmün kurs sözleşmesinin niteliğine uygun düşüp düşmediği mutlaka değerlendirilmelidir⁵¹⁷. Özellikle TBK m. 512'de düzenlenen sözleşmeyi tek taraflı olarak sona erdirebilme hakkının kurs sözleşmesinin niteliği ile bağdaşmadığı kabul edilmektedir⁵¹⁸. Bu konuda doktrinde, isimsiz sözleşme niteliğinde olan iş görme sözleşmelerine, hukukî güvenliğin sağlanması için vekâlet sözleşmesi hükümlerinin uygulanması gerektiği savunulmakta; ancak bu sözleşmelerden sürekli borç ilişkilerini düzenleyenlerden özel güven ilişkisi bulunmayanlara, mahiyetlerine uygun düşmeyeceği için vekâlet sözleşmesinde yer alan her zaman geri alma hakkının kullanılması yerine hizmet sözleşmesinin haklı sebeple feshine ilişkin hükümlerinin uygulanması gerektiği belirtilmektedir⁵¹⁹. Bu görüşün temelini bu tip sözleşmelerde kanunda düzenlenen sözleşmelere ait unsurların birleşmesi ile yeni bir sözleşme meydana geldiğini kabul ile bu sözleşmeler vekâlete ilişkin edimler baskın ise sözleşmenin tamamına vekâlet sözleşmesi hükümlerinin uygulanması gerektiği düşüncesi oluşturmaktadır.

Vekâlet sözleşmesinde taraflara tanınan her zaman sözleşmeyi sona erdirme hakkının bilgisayar bakım sözleşmesi, mimarlık sözleşmesi, mühendislik sözleşmesi okul sözleşmesi, televizyon reklam sözleşmesi vs. gibi sözleşmelere niteliği ile bağdaşmayacağı gerekçesi ile uygulanamayacağı doktrinde kabul

⁵¹⁶ **Tiftik**, s.82. Ayrıca talimat verme hakkı konusunda ayrıntılı bilgi için **Tiftik**, s.160-164.

⁵¹⁷ **Tiftik**, s.114 – s.194.

⁵¹⁸ **Tiftik**, s.125.

⁵¹⁹ **Kuntalp**, s.270; **Tandoğan**, C: II, s.627; **Tiftik**, s.121; dn.240.

edilmektedir⁵²⁰. Yargıtay ise karma sözleşmelerde her bir edimin alındığı sözleşme hükümlerinin doğrudan uygulanacağı görüşünü kabul etmiştir⁵²¹.

3.3.4. Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un Kurs Sözleşmesine Uygulanması

Öğretim hizmeti veren özel kuruluşlar Özel Öğretim Kurumları Kanunu (ÖÖKK)⁵²² ve Özel Öğretim Kurumları Yönetmeliği'ne (ÖÖKY)⁵²³ uygun hareket etmek zorundadırlar. Kurs sözleşmesi de bu kapsamda olduğundan öncelikle bu iki düzenlemeye uygun olarak faaliyetlerini yürütmekle yükümlüdürler. Yargıtay hem ETKHK döneminde hem TKHK döneminde verdiği kararlarda, ÖÖKK ve ÖÖKY hükümlerinin tüketici mahkemesi tarafından uygulanacağı yönünde karar vermiştir⁵²⁴.

Kurs sözleşmesi gibi karma sözleşmelere hangi sözleşmeye ilişkin hükümlerin uygulanacağı konusunda doktrindeki görüşlere daha önce değinmiştik⁵²⁵. Kurs sözleşmesi bakımından bu görüşlerden kıyasen uygulama görüşünün kabul edilmesi gerektiği doktrinde savunulmaktadır⁵²⁶. Kanaatimizce de kıyasen uygulama görüşünün kabul edilmesi durumunda somut uyuşmazlığın konusuna göre, doğru sonuca varılmasını sağlayacak hükmün uygulanması sağlanabilir.

Kurs sözleşmesine TKHK hükümlerinin uygulanıp uygulanamayacağını tespiti için öncelikle kursiyerin tüketici olup olmadığı değerlendirilmelidir. TKHK'daki tanımdan hareketle kursiyerin tüketici sayılabilmesi için ticarî veya mesleki amaçla hareket etmiyor olması gerekmektedir. Bu durumda mesleki gelişim için kurs sözleşmesi yapanlar; örneğin bir güzellik uzmanının manikür konusunda öğretim almak amacıyla yaptığı sözleşmeye, bir avukatın arabuluculukta etkili

⁵²⁰ Tandoğan, C: II, s.375; Tiftik, s.126; dn.259'da belirtilen yazarlar.

⁵²¹ Yarg. HGK., T. 09.06.1982, E. 1979/15-1613, K. 1982/565 (YKD. 1982/10, s.1382).

⁵²² RG. T. 14.02.2007, RG. S.26434.

⁵²³ RG. T. 20.03.2012, RG. S.28239.

⁵²⁴ Yarg. 13. HD., T. 20.02.2013, E. 2012/24201, K. 2013/3876 (www.yargitay.gov.tr); Yarg. 13. HD., T. 19.11.2018, E. 2017/1973, K. 2018/10873 (www.lexpera.com.tr).

⁵²⁵ Bkz. II. Bölüm I. Kısım.

⁵²⁶ Tiftik, s.125.

taraf vekilliği konusunda kendisi geliştirmek amacıyla bir kursa kaydolması, bir yoga eğitmeninin bir çeşit yoga konusunda uzman olmak amacıyla yaptığı kurs sözleşmesine TKHK hükümleri uygulanmamalıdır. Ancak bir öğrencinin dil becerilerini geliştirmek amacıyla kurs gitmesi veya yüzmeyi öğrenmesi amacıyla çocuğun yüzme kursuna gönderilmesi durumlarında TKHK hükümleri uygulanır. Bir başka örnek olarak İngiltere’de dil eğitimi alınması konusunda yapılan sözleşmeye TKHK hükümlerinin uygulanacağı Yargıtay tarafından ETKHK döneminde dahi benimsenmiştir⁵²⁷. Yine Bakırköy 5. Asliye Ticaret Mahkemesi de aynı doğrultuda, dil eğitimi konusunda yapılan bir sözleşmeye ilişkin çıkan uyuşmazlıkta TKHK hükümlerinin uygulanacağını hatta alınan hizmete karşılık olarak bono verilmesinin davayı ticarî dava hâline getirmeyeceğini açıkça ifade ederek görevli mahkemenin tüketici mahkemesi olduğunu belirtmiştir⁵²⁸. Aynı şekilde BAM kararları da yabancı dil kursu sözleşmesinde görevli mahkemenin tüketici mahkemesi olduğu yönündedir⁵²⁹.

TKHK hükümlerinin uygulama bulduğu durumda bu sözleşmelerdeki hükümler haksız şart kapsamında değerlendirmeye tabi tutulabilecek, ayıplı hizmet durumunda TKHK’da düzenlenen seçimlik haklar da kullanılabilir⁵³⁰. Bunlara ek olarak tüketici, TBK’da düzenlenen tazminatları da talep edebilecektir.

Burada dikkat edilmesi gereken husus tek taraflı fesih hakkının kurs sözleşmesinin niteliğine uygun düşmemesi sebebi ile uygulanamayacak olmasıdır.

ÖÖKY m. 56/3-b maddesinde öğrenim ücretini ders saati ücreti olarak belirleyen kurumlarda dönem başlamadan ayrılanlara öğrenim ücretinin yüzde onu dışındaki kısmının iade edileceği, dönem başladıktan sonra ayrılanlara öğrenim ücretinin yüzde onu ile öğrenim gördüğü ders saati sayısına göre hesaplanan

⁵²⁷ Yarg. 13. HD., T. 21.10.2013, E. 2013/11052, K. 2013/25193 (www.yargitay.gov.tr).

⁵²⁸ Bakırköy 5. Asliye Ticaret Mahkemesi, T. 19.11.2018, E. 2018/1120, K. 2018/1280 (www.lexpera.com.tr).

⁵²⁹ Ankara BAM. 26. HD., T. 14.03.2017, E. 2017/210, K. 2017/188 (www.lexpera.com.tr).

⁵³⁰ **Baş Süzel**, Ece, Tüketici Hukukunda İş Görme (Hizmet) Sözleşmelerinde Ayıplı İfa, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Özel Sayı, C: XXIV, S.2, s.970; **Aydoğdu**, Murat, Milli Şerh – 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi (Ed. Hakan Tokbaş, Özlem Tüzüner), İstanbul 2016, s.342.

miktarın dışındaki kısmının iade edileceğine ilişkin düzenleme getirilmiştir. Bu düzenleme, daha çok okul gibi dönemlik öğretim yapan kurumlar düşünülerek hazırlanmış ise de kurslar da ÖÖKY kapsamında değerlendirilebilmektedir. Nitekim ÖÖKY m. 4/1-g'de yer alan tanımda çeşitli kursların kapsamda olduğu belirtilmiştir.

Sonuç olarak kursiyerin ticarî ve mesleki amaçla hareket etmediği kurs sözleşmelerinde TKHK hükümleri uygulama bulmalı ve uyuşmazlığın miktarına göre hakem heyeti veya tüketici mahkemesinin görevli olduğu kabul edilmelidir⁵³¹.

---

⁵³¹ Güleç, s.3.

SONUÇ

TKHK'nın yürürlüğe girmesi ile Kanun'un uygulama alanı oldukça genişlemiştir. Bu genişlemede en büyük paylardan biri, iş görme sözleşmeleri yönünden çatı sözleşme niteliğinde olan vekâlet sözleşmesine ait olup çalışmamızda avukatlık sözleşmesi, teşhis ve tedavi sözleşmesi ve kurs sözleşmesi başta olmak üzere vekâlet sözleşmesinin çeşitli türleri üzerinde durulmuş, doktrindeki tartışmalar, yargı kararları ışığında bu sözleşmelere hangi düzenlemelerin uygulanacağı ve bunlara bağlı sonuçlar açıklanmaya çalışılmıştır.

Çalışmamızın birinci bölümünde vekâlet sözleşmesine ilişkin genel hususlar incelenmiştir. Burada vekâlet sözleşmesinin tanımı, unsurları, sözleşmenin kurulması, sözleşmenin benzer sözleşmelerden ayrılması ve sona ermesi üzerinde durulmuştur. Bu bölümde vekâlet sözleşmesine ilişkin temel tartışmalara yer verilmiştir. Özellikle eser sözleşmesi ve hizmet sözleşmesi ile farkları üzerinde daha detaylı inceleme yapılmıştır. Eser sözleşmesinin sonuç taahhüdü içermesi yönü ile, hizmet sözleşmesinin ise sıkı bağımlılık unsuru ile vekâlet sözleşmesinden ayrıldıkları tespit edilmiştir.

Çalışmamızın ikinci bölümünde tüketici işlemi olarak vekâlet sözleşmesi incelenmiştir. Burada ilk olarak vekâlet sözleşmesine ilişkin TBK'da ve TKHK'da düzenlenmiş iki hükmün çatışması durumunda uyuşmazlığın niteliği dikkate alınarak ilgili uyuşmazlık yönünden *lex specialis* ilkesi gereği özel düzenleme içeren hükmün uygulanacağı tespit edilmiştir. TKHK'da hüküm bulunmayan hâllerde genel hükümler uygulanmalıdır. Bu bağlamda bazı durumlarda TMK, TBK, TTK, gibi genel hükümler uygulama alanı bulsa da uyuşmazlığa konu sözleşmenin tüketici işlemi niteliği ortadan kalkmayacağından inceleme tüketici hakem heyeti ya da tüketici mahkemeleri tarafından yapılmalıdır.

Tüketici işlemi olarak vekâlet sözleşmesinde tarafların belirlenmesi gerekmektedir. Bu doğrultuda vekâlet veren tüketici, vekil ise sağlayıcı konumundadır. Vekâlet verenin sözleşme ilişkisine girerken mesleki ya da ticarî amaçlarla hareket etmemesi gerekmektedir. Bu amaçlar ile hareket edilirse TKHK hükümleri uygulama bulmamaktadır.

Tüketici işlemi niteliğindeki vekâlet sözleşmelerinde haksız şartlar da uygulama bulmaktadır. Özellikle özel hastaneler, serbest hekimler, avukatlar ve özel kurslar tarafından hazırlanan sözleşmelerin tüketici işlemi olarak kabul edilme şartlarını taşımaları durumunda TKHK'nın haksız şartlar hükümleri uygulanmalı ve sözleşmeler bu denetimden geçirilmelidir.

Çalışmamızda varılan sonuçlar biri de tüketici işlemi olarak kabul edilebilen vekâlet sözleşmesine ayıplı hizmete ilişkin hükümlerin uygulanması gerektiğidir. Bu doğrultuda tüketici durumundaki vekâlet veren, ayıplı hizmet durumunda TKHK tarafından öngörülen seçimlik haklardan yararlanabilmelidir.

Çalışmamızın üçüncü bölümünde çeşitli vekâlet sözleşmesi örnekleri özel olarak incelenmiştir. Bunlardan ilki avukatlık sözleşmesidir. Avukatlık sözleşmeleri, vekâlet sözleşmelerinin en yaygın uygulama alanlarından biridir. Doktrindeki hâkim görüş, TKHK'da vekâlet sözleşmesinin de örnekseyici biçimde sayıldığı, bu sebeple vekâlet verenin TKHK m. 3/1-k'da düzenlenen tüketici tanımında yer alan şartları taşıdığı durumlarda avukat ile vekâlet veren arasındaki vekâlet sözleşmesine TKHK hükümlerinin uygulanacağı yönündedir. Yargıtay da ilke kararını bu doğrultuda tesis etmiştir. TKHK'nın uygulanıp uygulanamayacağını avukatın sağladığı hizmetin vekâlet veren açısından hangi amaca hizmet ettiği belirlemektedir. Bununla birlikte avukatlık sözleşmesi ve vekâlet sözleşmesi TKHK'da ayrıca düzenlenmediğinden, bu sözleşmelerin esasına TKHK hükümleri uygulanmamalıdır. TKHK'da yer alan haksız şart hükümleri ve görevli mahkemeye dair hükümler genel düzenleme olarak uygulanmalıdır.

Teşhis ve tedavi sözleşmeleri de doktrindeki hâkim görüşe göre vekâlet sözleşmeleri kapsamında değerlendirilmektedir. Burada özellikle estetik operasyonlar gibi bir kısım işlemler her ne kadar vekâlet sözleşmesi değil eser sözleşmesi olarak kabul edilse de bu sözleşmeler de artık TKHK'nın uygulama alanı içerisinde kaldığından tüketici işlemi niteliğinde olan sözleşmelere TKHK hükümleri uygulanmalıdır. Bu noktada kamu hastaneleri yönünden bir ayırım yapılması gerekmektedir. Zira kamu hastanelerinin yaptığı işlemler idare hukukunun konusunu oluşturduğundan buradaki teşhis ve tedavi sözleşmelerine TKHK hükümlerinin uygulanamayacağı kanaatine varılmıştır.

Son olarak kurs sözleşmelerinden özel olarak bahsedilmiştir. Kurs sözleşmesi kanunlarda özel olarak düzenlenmediğinden atipik bir sözleşmedir. Ancak bu sözleşmenin aslî edimini oluşturan öğretim yaptırma borcu vekâlet sözleşmesine ilişkin bir edimdir. Yargıtay verdiği kararlarda kurs sözleşmesinde görevli mahkeme tüketici mahkemesi olsa da kurs sözleşmelerine ilişkin özel düzenlemelerin tüketici mahkemesi tarafından uygulanacağı yönünde içtihat oluşturmuştur. Bununla birlikte mesleki gelişim için kurs sözleşmesi yapanlar; örneğin bir güzellik uzmanının manikür konusunda öğretim almak amacıyla yaptığı sözleşmeye, bir avukatın arabuluculukta etkili taraf vekilliği konusunda kendisi geliştirmek amacıyla bir kursa kaydolması, bir yoga eğitmeninin bir çeşit yoga konusunda uzman olmak amacıyla yaptığı kurs sözleşmesine TKHK hükümlerinin uygulanmaması gerektiği sonucuna varılmıştır.

KAYNAKÇA

- Akcan, Recep** : Vekilin Başkasını Tevkil Etme Yetkisi, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C: IX, S.3-4, Konya 2001.
- Akıncı, Şahin** : Vekâlet Sözleşmesinin Sona Ermesi, Konya 2004.
- Akıntürk, Turgut/**
- Ateş, Derya** : Borçlar Hukuku Genel Hükümler – Özel Borç İlişkileri, İstanbul 2016.
- Akıpek, Şebnem** : Alt Vekâlet, Ankara 2003.
- Akıpek Öcal, Şebnem** : Hasta ve Hekim Arasında Kurulan Sözleşmeler Bakımından Tüketicinin Korunması, Sektörel Bazda Tüketici Hukuku Uygulamaları (4. Tüketici Hukuku Kongresi), s.728-733 (**Akıpek Öcal**, Hasta- Hekim Sözleşmeleri).
- Akıpek Öcal, Şebnem** : Avukatın Özen Yükümlülüğü ve Tüketicinin Korunması, Sektörel Bazda Tüketici Hukuku Uygulamaları (5. Tüketici Hukuku Kongresi), s.728-733 (**Akıpek Öcal**, Avukatın Özen Yükümlülüğü).
- Akıpek Öcal, Şebnem** : Vekâlet Sözleşmeleri Kısa Şerhi (Ed. Hakan Tokbaş), İstanbul 2017, s.14-22/ s.66-88 (**Akıpek Öcal**, Kısa Şerh).
- Apaydın, Eylem** : Vekâlet Sözleşmeleri Kısa Şerhi (Ed. Hakan Tokbaş), İstanbul 2017, s.52-64.

- Aral, Fahrettin/**
- Ayrancı, Hasan** : Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, Ankara 2019.
- Aslan, İ.Yılmaz** : 6502 Sayılı Kanuna Göre Tüketici Hukuku, Bursa 2015.
- Atalı, Murat** : 6502 Sayılı Kanun'un Tüketici Sorunları Hakem Heyetlerine İlişkin Hükümlerinin Değerlendirilmesi, Prof. Dr. Ejder Yılmaz'a Armağan, C: I, Ankara 2014, s.397-418.
- Atasoy, Ömer Adil/**
- Taşkın, Mustafa/**
- Acar, Hakan** : Tüketiciyi Koruma Hukuku, Ankara 2000.
- Atamer, M. Yeşim/**
- Atamer, M. Yeşim** : Yeni Türk Borçlar Kanunu Hükümleri Uyarınca Genel İşlem Şartlarının Denetlenmesi – TKHK m.6 ve TTK m. 55, f. 1 ile Karşılaştırmalı Olarak, Türk Hukukunda Genel İşlem Şartları Sempozyumu, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara 2012.
- Ayan, Mehmet** : Tıbbi Müdahalelerden Doğan Hukukî Sorumluluk, Ankara 1991.
- Aydoğdu, Murat** : 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un Getirdiği Yeniliklere Genel Bakış, Sözleşmeye Aykırılık, Ayıplı İfa Kavramlarına Getirdiği Farklı Yaklaşım ve Bu Konudaki Önerilerimiz, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk

Fakültesi Dergisi, C: XV, S.2 s.1-62, İzmir 2014
(**Aydoğdu**, Yenilikler).

Aydoğdu, Murat : Türk Borçlar Hukukunda Genel İşlem Koşullarının ve Tüketici Hukukunda Haksız Şartların Denetimi, Ankara 2014 (**Aydoğdu**, Haksız Şartlar).

Aydoğdu, Murat : Milli Şerh – 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi (Ed. Hakan Tokbaş, Özlem Tüzüner), İstanbul 2016, s.340-382 (**Aydoğdu**, Şerh).

Aydoğdu, Murat/

Kahveci, Nalan : Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler, Ankara 2019.

Aydoğdu, Murat : Tüketici Hukuku Dersleri, Ankara 2015.

Bahtiyar, Mehmet : Adi İş/ Ticarî İş/ Tüketici İşlemi Ayrımı ve Bu Ayrımın Önemi, Cevdet Yavuz'a Armağan, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Özel Sayı, C: I, s.395-436.

Baş, Ece : 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'nda Genel İşlem Kavramı ve İçerik Denetimi, Prof. Dr. Mustafa Dural'a Armağan, İstanbul 2013, s.276-307.

Baş, Ece : Avrupa Birliği ile Karşılaştırmalı Olarak 6502 Sayılı Yeni Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Uyarınca Satım Sözleşmesinde Ayıptan Sorumluluk, İstanbul Barosu Dergisi, C: LXXXVIII, İstanbul 2014.

- Baş Süzel, Ece** : Tüketici Hukukunda İş Görme (Hizmet) Sözleşmelerinde Ayıplı İfa, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Özel Sayı, C: XXIV, S.2, s.966-997.
- Başpınar, Veysel** : Vekilin Özen Borcundan Doğan Sorumluluğu, Ankara 2004.
- Bilge, Necip** : Borçlar Hukuku Özel Borç Münasebetleri, Ankara 1971.
- Bilgin Yüce, Melek** : Hasta Hekim İlişkisinde Yapay Zekâ Kullanımı ve Hukukî Sonuçlar (7. Tüketici Hukuku Kongresi), İstanbul 2018.
- Bozoğlu, Süleyman** : Özel Kurs Sözleşmesi, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2004.
- Canbolat, Ferhat** : İstisna Sözleşmesinde İş Sahibinin Ayıba Karşı Tekeffülden Doğan Hakları, Ankara 2009, s.156-181(**Canbolat**, İstisna).
- Canbolat, Ferhat** : Kamu Hastanesinde Yapılan Tıbbi Müdahalede Hekimin Özel Hukuktan Doğan Sorumluluğunun Dayanağı, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Ankara 2009, S.80, s.156-181 (**Canbolat**, Tıbbi Müdahale).
- Çabri, Sezer** : Milli Şerh – 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi (Ed. Hakan Tokbaş, Özlem Tüzüner), İstanbul 2016, s.795-818.
- Çelik, Çelik Ahmet** : Sağlıkta Devletin Sorumluluğu, Sektörel Bazda Tüketici Hukuku Uygulamaları (6. Tüketici

Hukuku Kongresi), İstanbul 2017, s.284-313 (Çelik, Devletin Sorumluluğu).

- Çelik, Çelik Ahmet** : Tüketici Yasası Can Zararlarına Uygulanamaz, Sektörel Bazda Tüketici Hukuku Uygulamaları (4. Tüketici Hukuku Kongresi), Ankara 2015, s.728-733 (Çelik, Can Zararları).
- Çelik, Nazlı Hilal** : Vekâlet Sözleşmeleri Kısa Şerhi (Ed. Hakan Tokbaş), İstanbul 2017, s.120-133 (Çelik, Kısa Şerh).
- Dalamanlı, Lütfi** : Borçlar Kanunu Şerhi, C: II, Ankara 1977.
- Demir Yüce, Özlem** : Vekâlet Sözleşmesinde Tarafların Borçları, Gazi Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2009.
- Döner, Kemal** : Tüketici Mahkemelerinin Görevli Olduğu Uyuşmazlıklar, DÜHFD, C: XXII, S.36, s.137-185.
- Edis, Seyfullah** : Medenî Hukuka Giriş ve Başlangıç Hükümleri, Ankara 1997.
- Ekici, Akın** : Bankacılık Mevzuatı Kapsamında Banka ve Müşteri Sırrı, Bankacılar Dergisi, S.63, s.51-70.
- Ekici, İlkay** : Tıbbi Müdahalelerde İfa Yardımcısının Fiillerinden Doğan Sorumluluk, Hacettepe Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2016.
- Eren, Fikret** : Borçlar Hukuku Özel Hükümler, Ankara 2019.
- Ergüne, Mehmet Serkan** : Olumsuz Zarar, İstanbul 2008.

- Erlüle, Fulya** : Alt Vekâlet, Selâhattin Sulhi Tekinay'ın Hatırasına Armağan, İstanbul 1999.
- Ermeneek, İbrahim** : Yargı Kararları Işığında Tüketici Sorunları Hakem Heyetleri ve Bu Alanda Ortaya Çıkan Sorunlara İlişkin Çözüm Önerileri, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C: XVII, S.1-2, s.563-630.
- Gözler, Kemal** : Yorum İlkeleri, Anayasa Hukukunda Yorum ve Norm Somutlaşması (Haz. Ozan Ergül), Türkiye Barolar Birliği, Ankara 2013, s.15-119.
- Güleç, Nuri** : 6502 Sayılı Kanun Kapsamında Tüketici Hakem Heyetlerine İlişkin Tüketici Hukuku ve Usul Uygulamaları, <http://www.tuketiciakademisi.gov.tr/tr-tr/bilgi-bankasi/bilimsel-yayinlar/makale/6502-sayili-kanun-kapsaminda-tuketici-hakem-heyetlerine-iliskin-tuketici-hukuku> (Erişim Tarihi:12.01.2020)
- Gümüş, Mustafa Alper** : Borçlar Hukuku Özel Hükümler, C: II, İstanbul 2014(**Gümüş**, Borçlar Özel).
- Gümüş, Mustafa Alper** : 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi, C: I, İstanbul 2014 (**Gümüş**, Şerh).
- Güney Tunalı, Işıl** : Özel Hukuk ve Ceza Hukuku Açısından Hekimlerin, Gebeliklerin Sonlandırılmasından Kaynaklanan Sorumluluğu, İstanbul 2015.
- Gürsoy, Kemal Tahir** : Vekâlet Akdinin Ölüm Nedeniyle Sona Ermesi ve Sonuçları, Temsil ve Vekâlete İlişkin Sorunlar Sempozyumu, İstanbul 1977.

- Hakeri, Hakan** : Tıp Hukuku, Ankara 2018.
- Havutçu, Ayşe** : 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un Konu Bakımından Uygulama Alanı: Özellikle, Tüketici İşlemleri Bakımından Kanun'un Kapsamı, Yaşar Üniversitesi Hukuk Fakültesi Tüketici Hukuku Sempozyumu, Terazi Hukuk Dergisi (Ed. Ayşe Havutçu), C: IX (Özel Sayı), Ankara 2014, s.8-20.
- İlgün, Candaş** : 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun Avukatlık Sözleşmelerine Etkisi, Sektörel Bazda Tüketici Hukuku Uygulamaları (5. Tüketici Hukuku Kongresi), Ankara 2016, s.189-200(**İlgün**, Avukatlık Sözleşmesi).
- İlgün, Candaş** : Avukatlık Ücret Sözleşmesi, Ankara 2015 (**İlgün**, Ücret).
- İlhan, Cengiz** : Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun, Ankara 2006.
- İnal, Tamer** : Tüketici Hukuku (6502 Sayılı Kanun'a Göre Hazırlanmış), Ankara 2014 (**İnal**, Tüketici).
- İnal, Tamer** : Tüketici İşlemi Kapsamında Avukatlık Vekâlet Ücret Sözleşmesi, Sektörel Bazda Tüketici Hukuku Uygulamaları (6. Tüketici Hukuku Kongresi), İstanbul 2017, s.504-557 (**İnal**, Avukatlık).
- İnal, Tamer** : Tüketici Sözleşmelerinde Haksız Şartlar, Terazi Hukuk Dergisi, (Ed. Ayşe Havutçu), C: IX (Özel Sayı), Ankara 2014, s.32-57 (**İnal**, Haksız Şartlar).

- İnceoğlu, M.Murat** : Ayıba Karşı Tekeffül ve Garanti Sorumluluğu, Yeni Tüketici Hukuku Konferansı, İstanbul 2015, s.153-238.
- Kara, İlhan** : Tüketici Hukuku, Ankara 2015.
- Karadağ, Özgür** : Türk Borçlar Kanunu'nda Genel İşlem Koşulları ve Tüketici Sözleşmelerindeki Haksız Şartlar, Ankara 2015.
- Karahasan, Mustafa Reşit** : Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler-Notlandırılmış Yasa Maddeleri ve Yargıtay Kararları, C: V, Ankara 2004.
- Karakocalı, Ahmet/**
- Kurşun, Ali Suphi** : Tüketici Hukuku, İstanbul 2015.
- Kaya Sal, Tuğba** : Tüketici Hakem Heyetlerinde Yaşanan Sorunlar, Terazi Hukuk Dergisi, S.100, s.739-761.
- Keçecioğlu, Burak** : Avukatlık Sözleşmesinden Kaynaklanan Uyuşmazlıklarda Tüketici Hukukunun Uygulanması, Cevdet Yavuz'a Armağan, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Özel Sayı, C: I, s.1649-1678.
- Korkmaz, Yakup** : Vekâlet Sözleşmeleri Kısa Şerhi (Ed. Hakan Tokbaş), İstanbul 2017, s.36-49.
- Kök, Ahmet Nezh** : Hekim-Hasta İlişkisi Tüketici Hukuku Anlayışı İle Bağdaşır mı?, Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi 70. Yıl Armağanı, Ankara 2015, s.605-616.

- Kuntalp, Erden** : Karışık Muhtevalı Akit, Ankara 2013.
- Kurt, Ekrem** : Hekimlik Sözleşmeleri, Uluslararası I. Sağlık Hukuku Sempozyumu, İstanbul 2011.
- Kürşat, Zekeriya** : Eser ve Vekâlet Sözleşmelerinin Nitelendirilmesi Sorunu ve Nitelendirmenin Hükmü, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C: LXVII, S.1-2, s.143-166.
- Oğuzman Kemal/**
- Öz, Turgut** : Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C: I, İstanbul 2019.
- Oktay, Saibe,** : İsimli Sözleşmelerin Geçerliliği, Yorumu ve Boşluklarının Tamamlanması, İÜHFM, C: LV, s.263-296.
- Özdemir, Hayrunnisa** : Özel Hukukta Teşhis ve Tedavi Sözleşmesi, Ankara 2017(**Özdemir**, Teşhis ve Tedavi).
- Özdemir, Hayrunnisa** : Vekâlet Sözleşmeleri Kısa Şerhi (Ed. Hakan Tokbaş), İstanbul 2017, s.24-33 (**Özdemir**, Kısa Şerh).
- Özkaya, Eraslan** : Vekâlet Sözleşmesi ve Kötüye Kullanılması, Ankara 2005.
- Özmumcu, Seda** : 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un Hükümleri ve Yargıtay Kararları Çerçevesinde Tüketici Mahkemelerinin Görev Alanına Giren Uyuşmazlıklara Genel Bir Bakış, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi - Prof. Dr. Hakan PEKCANITEZ'e Armağan, C: XVI, Özel Sayı, s.831-871.

- Özsunay, Ergun** : Tıp Sektöründe Tüketici Hukuku ve Uygulamaları, Sektörel Bazda Tüketici Hukuku ve Uygulamaları (7. Tüketici Hukuku Kongresi), İstanbul 2018, s.453-479.
- Petek, Hasan** : Tıbbi Müdahaleden Kaynaklanan Uyuşmazlıklarda Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un Uygulanması, Prof. Dr. Polat Soyer'e Armağan II, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C: XV, Özel Sayı, s.969-1017.
- Poroy, Reha** : Tüketicinin Korunmasına İlişkin Bazı Özel Hukuk Sorunları, Ord. Prof. Dr. Halil Arslanlı'nın Anısına Armağan, İstanbul 1978, s.513-550.
- Sarı, Suat** : Vekâlet Sözleşmesinin Tek Taraflı Olarak Sona Erdirilmesi, İstanbul 2004.
- Sayın Korkmaz, Bengi Sermet** : Roma Hukukunda Vekâlet Sözleşmesi, Ankara Üniversitesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara 2013.
- Seçer, Öz** : Alım Satım Komisyonculuğu Sözleşmesi, İstanbul 2013.
- Seliçi, Özer** : Borçlar Kanunu'na Göre Sözleşmeden Doğan Sürekli Borç İlişkilerinin Sona Ermesi, İstanbul 1977.
- Serozan, Rona/**
- Hatemi, Hüseyin/**
- Kocayusufpaşaoğlu, Necip/**

- Arpacı, Abdulkadir** : Borçlar Hukuku Genel Bölüm-İfa, İfa Engelleri, Haksız Zenginleşme, C: III, İstanbul 2014.
- Sungurtekin Özkan, Meral** : En Son Değişikliklerle Avukatlık Hukuku, İzmir 2006.
- Şeker, Tacettin** : 6502 Sayılı Kanun Kapsamında Tüketici İşleminin Temel Özellikleri ve Temel İlkeleri Tüketici Mahkemeleri ve Hakem Heyetlerinin Görev Alanı Hakem Heyetlerine İlişkin Tüketici Hukuku ve Usul <http://eski.ankarabarasu.org.tr/HaberTop10lmg/haberpimages/tuketici-20150318/tuketici-20150318.pdf> (Erişim Tarihi:12.01.2020).
- Tandoğan, Haluk** : Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, C: II, Ankara 1987(**Tandoğan**, C: II).
- Tandoğan, Haluk** : Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, C: I/1, İstanbul 1990 (**Tandoğan**, C: I/1).
- Tay, Serhat** : Vekâlet Sözleşmesinde Vekilin Şahsen İfa Borcu, Hacettepe Üniversitesi, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2017.
- Tiftik, Mustafa** : Türk Hukukunda Özel Okul Sözleşmesi, Ankara 2005.
- Tiryaki, Betül** : Tüketicinin Korunması Hukuku Açısından Ayıplı Hizmetten Doğan Sorumluluk, Ankara 2007.
- Tutumlu, Mehmet Akif/**
- Usta, Murat** : Asliye Hukuk ve Tüketici Mahkemesinde Vekâlet Ücreti Davası, Ankara 2017.

- Tutumlu, Mehmet Akif** : Norm, Kuram ve İctihat Işığında Tüketici Hakem Heyetleri, Ankara 2015 (**Tutumlu, Heyet**).
- Tutumlu, Mehmet Akif** : Tüketici Hakem Heyetlerinin Yapısı, İşleyişi Sorunları ve Çözüm Önerileri, Ankara 2006 (**Tutumlu, Hakem**).
- Tutumlu, Mehmet Akif** : Tüketici Mahkemelerinin Görev ve Yetki Sınırları, Ankara 2006 (**Tutumlu, Mahkeme**).
- Tutumlu, Mehmet Akif** : 6502 Sayılı TKHK'ya Alınan Yeni Sözleşmeler Bakımından Tüketici Mahkemelerinin Görevi, Sektörel Bazda Tüketici Hukuku Uygulamaları (6. Tüketici Hukuku Kongresi), İstanbul 2017, s.194-247 (**Tutumlu, Mahkemelerin Görevi**).
- Tutumlu, Mehmet Akif** : 6502 Sayılı Kanun Hükümleri Çerçevesinde Vekâlet Ücretinin Tahsili Davasında Görevli Mahkeme Sorunu, Terazî Aylık Hukuk Dergisi, S.103, s.112-114 (**Tutumlu, Vekâlet Ücretleri**).
- Tutumlu, Mehmet Akif** : Tüketici Yargılaması Hukuku, Ankara 2015.
- Tüzüner, Özlem** : Anoreksiya ve/veya Bulumiya Nevrozalı Ergin Tüketicinin Tedavi Hizmetini Ret Beyanı Üzerine Düşünceler ve Hükümsüzlük İhtimaline Bağlı Tüketici Hukukunu İlgilendiren Sonuçlar, Sektörel Bazda Tüketici Hukuku Uygulamaları (5. Tüketici Hukuku Kongresi), Ankara 2016, s.381-427.
- Uyanık Çavuşoğlu, Ayfer** : Sağlık Turizmi Açısından Tüketicinin Hukukî Statüsü, Sektörel Bazda Tüketici Hukuku

- Uygulamaları (4. Tüketici Hukuku Kongresi), Ankara 2015, s.316-322.
- Ürem Çetinel, Merve** : Vekâlet Sözleşmeleri Kısa Şerhi (Ed. Hakan Tokbaş), İstanbul 2017, s.90-104.
- Ürem, Müge** : Vekâlet Sözleşmeleri Kısa Şerhi (Ed. Hakan Tokbaş), İstanbul 2017, s.143-159.
- Yalçınduran, Türker** : Vekâlet Sözleşmesinde Ücret, Ankara 2004.
- Yardım, Ertan** : Tüketici Uyuşmazlıklarında Giderler, Sektörel Bazda Tüketici Hukuku Uygulamaları (6. Tüketici Hukuku Kongresi), İstanbul 2017, s.248-264 (**Yardım, E.**, Giderler).
- Yardım, İsa** : Tüketici Olarak Hasta Hakları, Ankara 2016 (**Yardım, İ.**, Hasta).
- Yavuz, Cevdet/**
- Acar, Faruk/**
- Özen, Burak** : Borçlar Hukuku Dersleri (Özel Hükümler), İstanbul 2014.
- Yavuz, Cevdet** : Yargıtay Kararları Işığında Alıcının Satılanın Ayıpları Sebebiyle Sözleşmeden Dönmesi ve Hükümleri, Prof. Dr. Ergun Özsunay'a Armağan, İstanbul 2004, s.117-145 (**Yavuz, C.**, Ayıp Sebebiyle Sözleşmeden Dönme).
- Yavuz, Cevdet** : Türk-İsviçre ve Fransız Medenî Hukuklarında Dolaylı Temsil, Doktora Tezi, İstanbul 1983 (**Yavuz, C.**, Dolaylı Temsil).

- Yavuz, Nihat** : Türk Borçlar Kanunu Şerhi, C: II, Ankara 2015 (**Yavuz, N.**, Şerh).
- Yeniocak, Umut** : Vekâlet Sözleşmeleri Kısa Şerhi (Ed. Hakan Tokbaş), İstanbul 2017, s.136-142 (**Yeniocak**, Kısa Şerh).
- Yeniocak, Umut** : AB Adalet Divanı'nın 15.01.2015 Tarihli Kararı Işığında Avukatlık Sözleşmesinin Bir Tüketici İşlemi Olup Olmadığı Sorunu, Terazi Aylık Hukuk Dergisi, Ekim 2015, C: X, S.110, s.37-45 (**Yeniocak**, Avukatlık Sözleşmesi).
- Yüksel, Sera Reyhani** : Vekâlet Sözleşmeleri Kısa Şerhi (Ed. Hakan Tokbaş) İstanbul 2017, s.106-118 (**Yüksel**, Kısa Şerh).
- Yüksel, Sera Reyhani** : Hekimin Uyguladığı İlaç Tedavisinden Doğan Zararlardan Hastanın Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Kapsamında Korunması, Sektörel Bazda Tüketici Hukuku Uygulamaları (5. Tüketici Hukuku Kongresi), Ankara 2016, s.360-380 (**Yüksel**, İlaç Tedavileri).
- Yüksel, Sera Reyhani** : Çocuk Gelinlerin Kürtaj Başvurusu Hâlinde Ortaya Çıkan Çeşitli Meseleler Hakkında Tüketici Hukuku Perspektifinden Düşünceler, Sektörel Bazda Tüketici Hukuku Uygulamaları (6. Tüketici Hukuku Kongresi), İstanbul 2017, s.314-341 (**Yüksel**, Çocuk Gelinler).
- Yüksel, Sera Reyhani** : Vekâlet Sözleşmesinde Vekâlet Verenin Borçları, Hukuk Ekonomi ve Siyaset Aylık İnternet Dergisi, S.134, s.1-27 (**Yüksel**, Vekâlet Verenin Borçları).

Zevkliler, Aydın/

Gökyayla, Emre

: Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, Ankara
2019.

Zevkliler Aydın/

Özel, Çağlar

: Tüketicinin Korunması Hukuku, Ankara 2016.